

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKARSKOG SISTEMA FEDERACIJE BOSNE
I HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 31.12.2018. GODINE
(PO KONAČNIM NEREVIDIRANIM PODACIMA)

IZDAVAČ

AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba

Pri korištenju podataka iz ove Informacije korisnici su obavezni navesti izvor.
Ova Informacija izrađena je na osnovu podataka koje su subjekti bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine dostavili Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, tako da isti odgovaraju za izvještajne podatke korištene u ovoj Informaciji. S obzirom na informativnu namjenu ovog dokumenta, svi zaključci koje korisnici ove Informacije izvedu na osnovu datih informacija i podataka, vlastiti su zaključci korisnika.

Za sve informacije kontaktirati:
AGENCIJU ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Skraćenice i termini:

BD	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CAMELS	Jedinstveni interni sistem za procjenu banaka koji uključuje osnovne komponente: kapital, kvalitet aktive, upravljanje i rukovođenje, profitabilnost, likvidnost i osjetljivost na tržišne rizike
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CEDB	Council of Europe Development Bank (Razvojna banka Vijeća Europe)
CRK	Centralni registar kredita u BiH
DEG	Deutsche Investitions - und Entwicklungsgesellschaft (Njemačko društvo za investicije i razvoj)
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
EFSE	European Fund for Southeast Europe (Evropski fond za Jugoistočnu Evropu)
EIB	European Investment Bank (Evropska investicijska banka)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija/financija
FOO	Finansijsko-obavještajni odjel
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
IFC	International Financial Corporation (Međunarodna finansijska korporacija)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokrića likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
MRS	Međunarodni računovodstveni standardi
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
OMBUDSMEN	Ombudsmen za bankarski sistem u FBiH
OKR	Opći kreditni rizik
PKG	Potencijalni kreditni gubici
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
RS	Republika Srpska
SB	Svjetska banka
SBS	Subjekti bankarskog sistema FBiH: banke, bankarske grupe, razvojne banke, MKO, lizing društva, faktoring društva, mjenjači i druge finansijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine
UDLBiH	Udruženje društava za lizing BiH
UO	Upravni odbor Agencije za bankarstvo FBiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o leasingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama
ZoZKFU	Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga

SADRŽAJ:

Skraćenice i termini:	3
Spisak tabela:	6
Spisak grafikona:	8
UVOD	9
SAŽETAK	11
1. BANKARSKI SEKTOR	15
1.1. BANKARSKA SUPERVIZIJA	15
1.2. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH	16
1.2.1. Status, broj i poslovna mreža	16
1.2.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće	16
1.2.3. Kadrovska struktura	19
1.3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	20
1.3.1. Bilans stanja	20
1.3.2. Obaveze	26
1.3.3. Kapital i adekvatnost kapitala	29
1.3.4. Aktiva i kvalitet aktive	32
1.3.5. Profitabilnost	38
1.3.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH	39
1.3.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH	41
1.3.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH	44
1.3.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH	45
1.3.6. Ponderisane NKS i EKS	46
1.3.7. Likvidnost	48
1.3.8. Devizni (FX) rizik	51
1.4. USKLAĐENOST BANAKA U OBAVLJANJU PLATNOG PROMETA I SA STANDARDIMA SPNiFTA	53
1.4.1. Usklađenost banaka u obavljanju platnog prometa	53
1.4.2. Usklađenost banaka sa standardima SPNiFTA	54
1.5. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR	56
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	58
2.1. REGULATORNE AKTIVNOSTI	58
2.2. MIKROKREDITNI SEKTOR	58
2.2.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH	58
2.2.1.1. Status, broj i poslovna mreža	58
2.2.1.2. Struktura vlasništva	58
2.2.1.3. Kadrovska struktura	59
2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	59
2.2.2.1. Bilans stanja	59
2.2.2.2. Kapital i obaveze	61
2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	63
2.2.2.4. Profitabilnost	66
2.2.2.5. Ponderisane NKS i EKS	68
2.2.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MIKROKREDITNOG SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA	69
2.2.4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR	71
2.3. LIZING SEKTOR	72
2.3.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH	72
2.3.1.1. Broj lizing društava	72
2.3.1.2. Struktura vlasništva	72
2.3.1.3. Kadrovska struktura	72
2.3.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	73
	4

2.3.2.1. Bilans stanja	73
2.3.2.2. Kapital i obaveze	75
2.3.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	76
2.3.2.4. Profitabilnost	78
2.3.2.5. Ponderisana NKS i EKS	80
2.3.2.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga	82
2.3.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA	83
2.3.4. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR	85
2.4. FAKTORING SEKTOR	85
2.4.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH	85
2.4.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH	87
2.4.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR	89
3. ZAŠTITA PRAVA I INTERESA FIZIČKIH LICA-KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA U SBS-a U FBiH	90
3.1. Aktivnosti na zaštiti prava i interesa fizičkih lica-korisnika finansijskih usluga u SBS-a u FBiH	90
3.2. PREPORUKE OMBUDSMENA SBS-a	92
ZAKLJUČAK	93
PRAVNI OKVIR	95
Prilog 1-Pravni okvir za rad FBA i SBS u FBiH	95
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR	107
Prilog 2-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 31.12.2018.	107
Prilog 3-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans)	108
Prilog 4-Pregled aktive, kredita, depozita, kapitala i fin.rezultata banaka u FBiH-31.12.2018.	109
Prilog 5 - Izvještaj o stanju kapitala banaka u FBiH-31.12.2018.	110
Prilog 6-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-31.12.2018.	111
Prilog 6a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-31.12.2018.	112
Prilog 7-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-31.12.2018.	113
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR	114
Prilog 8-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 31.12.2018.	114
Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-31.12.2018.	115
Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-31.12.2018.	116
Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 31.12.2018.	117
Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-31.12.2018.	118
Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-31.12.2018.	119
PRILOZI ZA LIZING SEKTOR	120
Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 31.12.2018.	120
Prilog 15-Pregled vlasničke strukture lizing društava-31.12.2018.	121
Prilog 16-Zbirni bilans stanja lizing društava-31.12.2018.	122
Prilog 17-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 31.12.2018.	123
Prilog 18-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove finansijskog lizinga-31.12.2018.	124
Prilog 19-Pregled rezervi za finansijski lizing-31.12.2018.	125
Prilog 20-Pregled rezervi za zajmove-31.12.2018.	126
Prilog 21-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-31.12.2018.	127
PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR	128
Prilog 22-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 31.12.2018.	128

Spisak tabela:

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka.....	17
Tabela 2: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	18
Tabela 3: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	18
Tabela 4: Tržišna učešća banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	19
Tabela 5: Zaposleni u bankama FBiH.....	19
Tabela 6: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	19
Tabela 7: Aktiva po zaposlenom.....	20
Tabela 8: Aktiva po zaposlenom po grupama banaka.....	20
Tabela 9: Bilans stanja.....	22
Tabela 10: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	22
Tabela 11: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode.....	24
Tabela 12: Novčana sredstva banaka	25
Tabela 13: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta.....	25
Tabela 14: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	26
Tabela 15: Sektorska struktura depozita.....	27
Tabela 16: Štednja stanovništva po periodima.....	28
Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima.....	28
Tabela 18: Struktura izloženosti riziku.....	29
Tabela 19: Regulatorni kapital.....	30
Tabela 20: Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	31
Tabela 21: Stopa finansijske poluge.....	32
Tabela 22: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI.....	33
Tabela 23: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive.....	33
Tabela 24: Sektorska struktura kredita.....	34
Tabela 25: Klasifikacija aktive, OKR i PKG.....	35
Tabela 26: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima.....	36
Tabela 27: Granska koncentracija kredita.....	37
Tabela 28: Struktura i trend OKR i PKG.....	38
Tabela 29: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	41
Tabela 30: Struktura ukupnih prihoda.....	43
Tabela 31: Struktura ukupnih rashoda.....	44
Tabela 32: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po periodima.....	45
Tabela 33: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou.....	46
Tabela 34: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou.....	47
Tabela 35: LCR.....	48
Tabela 36: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	49
Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti.....	49
Tabela 38: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	50
Tabela 39: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno).....	52
Tabela 40: Podaci o broju glavnih i ostalih računa po statusu.....	54
Tabela 41: Broj i vrijednosti izvršenih transakcija, po vrstama transakcija.....	54
Tabela 42: Pregled statusa datih naloga po politikama.....	54
Tabela 43: Pregled izvještenih transakcija, po broju i vrijednosti.....	55
Tabela 44: Pregled izvještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti.....	55
Tabela 45: Pregled broja prijavljenih sumnjivih klijenata.....	55
Tabela 46: Kvalifikaciona struktura zaposlenih	59
Tabela 47: Bilans stanja mikrokreditnog sektora.....	60
Tabela 48: Ročna struktura uzetih kredita.....	61
Tabela 49: Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	62
Tabela 50: Neto mikrokrediti	63
Tabela 51: Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2018. godine.....	64
Tabela 52: RKG sa stanjem na dan 31.12.2018. godine.....	65
Tabela 53: Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora.....	67

Tabela 54: Pregled datih naloga MKO.....	69
Tabela 55: Pregled supervizorskih ocjena MKO.....	70
Tabela 56: Pregled izviještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti u KM.....	70
Tabela 57: Pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata.....	70
Tabela 58: Kvalifikaciona struktura zaposlenih.....	72
Tabela 59: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 31.12.2018. godine.....	74
Tabela 60: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled.....	74
Tabela 61: Struktura neto bilansnih pozicija aktive.....	75
Tabela 62: Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja.....	77
Tabela 63: Izuzeti predmeti sektora lizinga.....	78
Tabela 64: Finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	79
Tabela 65: Struktura ukupnih prihoda.....	79
Tabela 66: Struktura ukupnih rashoda.....	80
Tabela 67: Prosječna NKS i EKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2018.g.....	81
Tabela 68: Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga.....	82
Tabela 69: Struktura iznosa finansiranja lizing sektora.....	83
Tabela 70: Struktura zaključenih ugovora.....	83
Tabela 71: Pregled statusa datih naloga po politikama.....	84
Tabela 72: Pregled izviještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti u KM.....	84
Tabela 73: Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema postojanju regresnog prava i domicilnosti.....	88
Tabela 74: Način rješavanja prigovora po periodima.....	90
Tabela 75: Struktura prigovora prema SBS-a.....	91
Tabela 76: Struktura prigovora prema vrsti finansijske usluge.....	91

Spisak grafikona:

Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama.....	17
Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe.....	18
Grafikon 3: Bilans stanja banaka u FBiH (aktiva, krediti i depoziti).....	21
Grafikon 4: Ukupan kapital banaka u FBiH.....	21
Grafikon 5: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima.....	22
Grafikon 6: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	23
Grafikon 7: Struktura aktive bilansa banaka.....	24
Grafikon 8: Struktura pasive bilansa banaka.....	25
Grafikon 9: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta	26
Grafikon 10: Štednja stanovništva po periodima.....	28
Grafikon 11: Struktura regulatornog kapitala	31
Grafikon 12: NPL-ovi.....	36
Grafikon 13: Struktura i trend OKR i PKG.....	38
Grafikon 14: Ponderisane prosječne EKS na kredite na godišnjem nivou.....	47
Grafikon 15: Ponderisane prosječne EKS na depozite na godišnjem nivou.....	48
Grafikon 16: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	51
Grafikon 17: Struktura aktive i pasive.....	61
Grafikon 18: Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (%)......	69
Grafikon 19: Struktura pasive.....	76

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti u skladu sa propisanim odredbama ZoA, međunarodnim standardima i principima supervizije i pravilima struke. UO vrši opći nadzor poslovanja FBA, te u skladu sa zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz djelokruga FBA i za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH.

U skladu sa članom 50. ZoA, FBA je obavezna dostavljati Parlamentu FBiH putem Vlade FBiH Izvještaj o poslovanju u roku od šest mjeseci od kraja izvještajne godine, koji odobrava UO, a naročito sadrži analizu SBS-a i provedene aktivnosti tokom izvještajne godine.

U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i na web stranici javno objavljuje kvartalne informacije o SBS-a, koje odobrava UO FBA.

U skladu sa prethodno navedenim, Informacija o SBS sa stanjem na dan 31.12.2018. godine po konačnim izvještajnim nerevidiranim podacima sačinjena je korištenjem referentnih izvora, koje su činili obrađeni konačni nerevidirani izvještajni podaci koje SBS dostavljaju FBA u propisanim formatima i rokovima, te drugi podaci i informacije koje su SBS-a FBiH dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS-a.

S obzirom da je u okviru nove bankarske regulative stupio na snagu i novi okvir izvještavanja za banke (COREP), da je 2018. godina utvrđena kao period paralelnog izvještavanja prema ranijem regulatornom okviru i COREP izvještavanja, da su u prvom kvartalu 2018. godine banke u FBiH dostavile FBA prve COREP izvještaje, tokom 2018. godine nastavilo se sa validacijom i analizom novih izvještajnih formi. U Informaciji su prezentirani pokazatelji poslovanja banaka prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa 31.12.2018. godine na osnovu izvještajnih podataka koje su banke dostavile FBA po ranijem regulatornom okviru. U segmentu kapitala i likvidnosti bankarskog sektora u FBiH prezentirani su pokazatelji i prema novim regulatornim zahtjevima i novom okviru izvještavanja za banke (COREP), koji su predmet validacije u nadzoru banaka u FBiH.

Podaci izraženi u procentima u Informaciji iskazani su u pravilu sa jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS-a FBiH i drugim podacima u kojima je to relevantno.

U oblasti poslovanja i nadzora bankarskog sektora u FBiH u 2018. godini su, nakon perioda usklađivanja sa ZoB-om, stupili na snagu novi podzakonski akti usvojeni u 2017. godini, tako da su banke počele sa primjenom novih regulatornih zahtjeva i izvještavanjem FBA u skladu sa novim standardiziranim okvirom izvještavanja. Navedeno je bilo praćeno intenzivnim aktivnostima FBA u pogledu tumačenja o primjeni regulatornih zahtjeva propisanih podzakonskim aktima FBA (odluke, uputstva, smjernice). U vezi sa ovim obimnim i kompleksnim procesima nastavljene su aktivnosti FBA na jačanju institucionalnih kapaciteta, sa ciljem pune implementacije novog regulatornog okvira, posebno u pogledu SREP-a, planiranja oporavka i restrukturiranja banaka, te uspostave okvira za nadzorno testiranje otpornosti na stres. Posebno važan segment odnosi se na nastavak regulatornih aktivnosti FBA vezanih za uspostavu okvira za primjenu MSFI 9 i praćenje njegove implementacije u bankama, što je povezano sa regulatornim zahtjevima za klasifikaciju aktive banaka.

U okviru propisanih nadležnosti za nadzor nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH, tokom 2018. godine, nastavljeno je sa unapređenjem postojećeg podzakonskog okvira za njihovo poslovanje i nadzor. U segmentu faktoring poslovanja očekuje se da će korištenje usluga faktoringa u narednom periodu biti u funkciji rješavanja problema likvidnosti realnog sektora, čime će se doprinijeti ubrzavanju novčanih tokova u većem obimu nego do sada.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u tri dijela. Prvi dio obuhvata detaljnu analizu bankarskog sektora FBiH, u pogledu bankarske supervizije, njegove strukture, finansijskih pokazatelja poslovanja, usklađenost banaka sa propisima u obavljanju platnog prometa i sa standardima SPNiFTA. Drugi dio odnosi se na detaljnu analizu sektora nedepozitnih finansijskih institucija, kao i usklađenosti poslovanja istih sa standardima SPNiFTA, u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni sektor, lizing sektor i faktoring sektor u FBiH, sa pripadajućim preporukama. U dijelu Informacije koji se odnosi na nadzor poslovanja lizing društava u FBiH koriste se termini lizing sistem i lizing sektor, pri čemu lizing sistem podrazumijeva zbirne podatke o lizing sektoru (podaci lizing društava u FBiH koja posjeduju dozvolu za obavljanje poslova lizinga izdatu od strane FBA) i podatke iskazane u izvještajima banaka u FBiH koje u svom portfoliju imaju potraživanja po osnovu finansijskog lizinga. U dijelu informacije koja se odnosi na nadzor faktoring sektora, izneseni podaci odnose se na banke koje obavljaju poslove faktoringa i društvo za faktoring, koje je u IV kvartalu 2018. godine zaključilo prve ugovore o faktoringu. Treći dio Informacije odnosi se na segment zaštite prava i interesa fizičkih lica – korisnika finansijskih usluga u SBS-a, sa pripadajućim preporukama.

Sastavni dio Informacije je i pregled pravnog okvira za rad i nadzor poslovanja SBS-a, koji je dat u Prilogu 1 – Pravni okvir za rad FBA i SBS u FBiH. U pripadajućim dijelovima Informacije su, zavisno od potrebe, prezentirane informacije o regulatornim aktivnostima FBA tokom 2018. godine za SBS, odnosno segmente od značaja za vršenje nadzora.

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U FBiH na dan 31.12.2018. godine poslovalo je 15 komercijalnih banaka, sa 549 organizacionih dijelova, u kojima je bilo zaposleno ukupno 6.739 osoba.

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine iznosi 22,1 milijardu KM i za 1,9 milijardi KM ili 9,3% je veća u odnosu na 31.12.2017. godine.

Kreditni, sa učešćem od 64,8% u strukturi ukupne aktive, zabilježili su rast u odnosu na kraj 2017. godine u iznosu od 1,1 milijardu KM ili 8,7%, tako da na dan 31.12.2018. godine iznose 14,3 milijarde KM. U okviru sektorskog kreditiranja na dan 31.12.2018. godine prisutno je smanjenje učešća u kreditiranju privatnih preduzeća, vladinih institucija i stanovništva. Povećanje učešća u odnosu na kraj 2017. godine prisutno je kod kreditiranja bankarskih institucija, javnih preduzeća i nebankarskih finansijskih institucija.

Kreditni odobreni pravnim licima ostvarili su rast od 651,5 miliona KM ili 9,6%, tako da na dan 31.12.2018. godine iznose 7,5 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 52,2%. Kreditni dati stanovništvu u istom periodu imaju rast od 495,3 miliona KM ili 7,8%, sa učešćem u ukupnim kreditima od 47,8% i na dan 31.12.2018. godine iznose 6,8 milijardi KM.

Učešće NPL-ova je smanjeno sa 9,7% na 8,5%, dominantno kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Učešće NPL-ova kod pravnih lica u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 10,6%, a učešće NPL-ova kod stanovništva u odnosu na ukupne kredite stanovništvu iznosi 6,2%.

Novčana sredstva iznose 6,6 milijardi KM ili 29,8% ukupne aktive i veća su za 0,8 milijardi KM ili 13,7% u odnosu na kraj 2017. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire sa 31.12.2018. godine iznose 1,3 milijarde KM, sa učešćem u aktivima od 5,9%.

Depoziti su dostigli iznos od 17,6 milijardi KM, uz ostvareni rast u iznosu od 1,8 milijardi KM ili 11,3% i ostali su najznačajniji izvor finansiranja, sa učešćem od 79,7% u ukupnoj pasivi. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, povećani su za 553,8 miliona KM ili 6,7% i iznose 8,8 milijardi KM.

Kreditna sredstva iznose 862,9 miliona KM, sa učešćem od 3,9% u ukupnoj pasivi i veća su za 3,3% u odnosu na kraj 2017. godine.

Ukupni kapital na dan 31.12.2018. godine iznosi 3,0 milijarde KM, od čega dionički kapital iznosi 1,3 milijarde KM i zabilježio je rast od 6,0% u odnosu na 2017. godinu. Učešće ukupnog kapitala u izvorima na nivou bankarskog sektora iznosi 13,4%. Regulatorni kapital iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 220,3 miliona KM ili 9,5% u odnosu na kraj 2017. godine, sa neznatnom promjenom u strukturi. Osnovni kapital povećan je za 238,6 miliona KM ili 10,8%, dok je dopunski kapital povećan za 12,2 miliona KM ili 4,0%. Prema novoj regulativi, regulatorni kapital bankarskog sistema FBiH smanjen je za 62,5 miliona KM ili 2,5% uslijed različite metodologije izračuna regulatornog kapitala u odnosu na raniju regulativu.

Stopa regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 17,5% i veća je od zakonom propisanog minimuma od 12%. Ista je za 2,0 procentna poena veća u odnosu na kraj 2017. godine, a kao rezultat primjene izmijenjenog regulatornog okvira, poslovnog rezultata banaka i ostalih usklađivanja koja su u vezi sa primjenom MSFI. Na nivou bankarskog sektora FBiH iskazane su veće i ostale stope kapitala u odnosu na propisani minimum (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala).

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 10,1% (propisani minimum 6%) i veća je u odnosu na kraj prethodne godine (9,6%).

Likvidnost bankarskog sektora ocjenjuje se zadovoljavajućom, s obzirom na učešće likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni i ročnu usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine po konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima banaka iskazan je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 255,4 miliona KM, što je za iznos od 15,4 miliona KM ili 6,4% više u odnosu na kraj prethodne godine.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

U FBiH na dan 31.12.2018. godine posluje 12 MKO, od toga 11 MKF i MKD. U mikrokreditnom sektoru FBiH zaposlena je 1.461 osoba, što je za 62 zaposlena ili 4,4% više u odnosu na 31.12.2017. godine.

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora iznosi 580,4 miliona KM i za iznos od 53,4 miliona KM ili 10,1% je veća u odnosu na stanje na dan 31.12.2017. godine. Rast ukupne aktive MKD u odnosu na kraj prethodne godine iznosi 39,6 miliona KM ili 36,9%, a rast ukupne aktive MKF je iznosio 13,8 miliona KM ili 3,3%.

Ukupni neto mikrokrediti iznose 454,0 miliona KM, što čini 78,2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH i veći su za 46,1 milion KM ili 11,3% u odnosu na kraj prethodne godine. Rast neto mikrokredita u MKD iznosio je 53,0 miliona KM ili 65,6%, dok je na nivou MKF iskazano smanjenje u ukupnom iznosu od 6,9 miliona KM ili 2,1% u odnosu na 31.12.2017. godine.

Obaveze po uzetim kreditima MKO iznose 279,7 miliona KM, sa učešćem od 48,2% u ukupnoj pasivi i veće su za 33,7 miliona KM ili 13,7% u odnosu na 31.12.2017. godine, na što je najvećim dijelom utjecao rast zaduženja MKD iz kojeg je finansiran rast mikrokreditnog portfolija.

Ukupni kapital iznosi 272,9 miliona KM ili 47,0% ukupne pasive i veći je za 17,8 miliona KM ili 7,0% u odnosu na kraj 2017. godine, pri čemu se na povećanje ukupnog kapitala MKD odnosi iznos od 5,3 miliona KM ili 29,6% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora, a MKF iznos od 12,5 miliona KM ili 70,4% u posmatranom periodu.

Na nivou mikrokreditnog sektora iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 20,9 miliona KM, što je za 2,4 miliona KM ili 12,7% više u odnosu na isti period prethodne godine. MKD je iskazalo neto dobit u iznosu od 5,3 miliona KM, što u odnosu na isti period prethodne poslovne godine predstavlja značajan rast, s obzirom da je sa 31.12.2017. godine iskazana neto dobit iznosila 0,3 miliona KM, što predstavlja povećanje za 5,0 miliona KM. MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15,6 miliona KM, što u odnosu na 31.12.2017. godine predstavlja smanjenje u iznosu od 2,6 miliona KM ili 14,4%. Operativna

efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 31.12.2018. godine iznosi 19,4%, što je u okviru propisanog pokazatelja do 45%.

Na osnovu pokazatelja poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH, zasnovanih na analizi dostavljenih izvještaja MKO sa 31.12.2018. godine i njihovim poređenjem sa 31.12.2017. godine, može se zaključiti da poslovanje sektora karakteriše rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolija, broja zaposlenih, ukupnog kapitala, pozitivnog finansijskog rezultata, uz nepromijenjene pokazatelje kvalitete plasmana u posmatranom periodu.

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing sektora u FBiH

Lizing sistem u FBiH sa 31.12.2018. godine čini sedam lizing društva i jedna komercijalna banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga. U odnosu na isti period 2017. godine, FBA je u drugom kvartalu 2018. godine izdala dozvolu za rad novoosnovanom lizing društvu u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica. U lizing sektoru FBiH su sa 31.12.2018. godine zaposlene ukupno 124 osobe, od čega 118 predstavljaju stalno zaposlene osobe, što u odnosu na 31.12.2017. godine predstavlja povećanje za 14 zaposlenih osoba ili 13,5%.

U 2018. godini na nivou lizing sistema u FBiH iskazano je povećanje obima poslovanja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, prema broju zaključenih ugovora (za 28,7%) i vrijednosti novozaključenih ugovora (za 32,2%).

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 297,2 miliona KM i povećana je za 37,0 miliona KM ili 14,2% u odnosu na 31.12.2017. godine. U istom periodu neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, kao najznačajnija stavka u strukturi ukupne aktive, iznose 214,7 miliona KM ili 72,2% ukupne aktive i u odnosu na 31.12.2017. godine veća su za 22,0%.

U strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine najveću stavku predstavljaju obaveze po uzetim kreditima u iznosu od 252,4 miliona KM, koje su u cijelosti dugoročnog karaktera i čine 84,9% ukupne pasive, a u odnosu na 31.12.2017. godine povećane su za 20,7%.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 36,8 miliona KM, što čini 12,4% ukupne pasive lizing sektora FBiH i u poređenju sa 31.12.2017. godine smanjen je za ukupan iznos od 4,0 miliona KM ili 9,9%. Tri lizing društva, uključujući i novoosnovano lizing društvo, iskazala su povećanje ukupnog kapitala, dok su četiri lizing društva iskazala smanjenje ukupnog kapitala.

Na nivou lizing sektora u FBiH u periodu 01.01.-31.12.2018. godine iskazana je neto dobit u iznosu od 3,3 miliona KM, koja je u odnosu na isti period prethodne poslovne godine smanjena za iznos od 1,7 miliona KM ili 34,0%. Četiri lizing društva su iskazala pozitivan finansijski rezultat u ukupnom iznosu od 5,7 miliona KM, a tri lizing društva negativan finansijski rezultat u ukupnom iznosu od 2,4 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi jedan milion KM ili 41,8%.

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine iznose 32,5 miliona KM i u odnosu na 31.12.2017. godine isti su smanjeni za 1,0 miliona KM ili 3,0%, pri čemu su ukupno kamatni i slični prihodi manji za iznos od 3,0 miliona KM ili 21,2%, dok su operativni prihodi veći za iznos od 1,9 miliona KM ili 9,8%.

Ukupni rashodi sa 31.12.2018. godine iznose 29,2 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za iznos od 0,7 miliona KM ili za 2,4%.

Osnovni pokazatelji faktoring sektora u FBiH

U prva tri kvartala 2018. godine usluge faktoringa u FBiH su obavljale isključivo četiri banke (tri su članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU, a jedna je u pretežno domaćem vlasništvu), kroz zaključivanje ugovora o otkupu novčanih tražbina, isključivo u domaćem faktoringu, koji uključuju pravo regresa i bez prava regresa, odnosno sa ugovorenim i bez ugovorenog avansa za otkupljenu novčanu tražbinu. U posljednjem kvartalu 2018. godine i društvo za faktoring je bilo aktivno i zaključilo je ugovore o faktoringu.

Na nivou faktoring sistema FBiH, ukupan volumen otkupljenih novčanih tražbina sa 31.12.2018. godine iznosi 131,2 miliona KM, od čega se iznos od 130,5 miliona KM ili 99,5% odnosi na portfolio u bankama, a 0,7 miliona KM ili 0,5% na društvo. Pored obavljanja poslova faktoringa s pravom ili bez prava regresa u domaćem faktoringu, koji je činio dominantnu vrstu faktoringa, u zadnjem kvartalu 2018. godine, proširena je lepeza faktoring poslova i na obrnuti (dobavljački) faktoring, kao posebnu vrstu faktoringa, što je realizirala jedna banka.

Evidentno je značajno smanjenje ukupne vrijednosti otkupljenih tražbina u 2018. godini, koja čini svega 37,4% u odnosu na ukupnu vrijednost otkupljenih tražbina u istom periodu prethodne godine, a do smanjenja je došlo na strani inostranog faktoringa, budući da u 2018. godini banka koja je imala zaključene ugovore u inostranom faktoringu u 2017. godini, u istom periodu 2018. godine nije zaključivala takve ugovore. Na strani domaćeg faktoringa ostvaren je ukupno veći volumen za 58,9% ili u apsolutnom iznosu za 48,6 miliona KM. Prema ugovorenom dospijeću, najveće učešće u ukupnoj vrijednosti otkupljenih novčanih tražbina u 2018. godini od 67,4% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana. U odnosu na 2017. godinu, evidentna je promjena ročne strukture otkupljenih novčanih tražbina. Prema sektorskoj strukturi kupca, najveće učešće imaju javna preduzeća, s obzirom da vrijednost tražbina istih u 2018. godini čini 50,9% ukupne vrijednosti na nivou faktoring sistema FBiH, zatim slijedi učešće privatnih preduzeća i društava sa 47,5%.

Iskazani ukupni prihodi pružalaca usluga faktoringa u FBiH za period 01.01. - 31.12.2018. godine iznose 1,7 miliona KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 99,5% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 43,5% se odnosi na faktoring s pravom regresa gledajući prihode od kamata, naknade za faktoring i administrativne naknade, dok se 56,5% prihoda od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada odnosi na ugovoreni faktoring bez prava regresa. U odnosu na 31.12.2017. godine smanjeni su ukupni prihodi pružalaca usluga faktoringa, uz promjene u strukturi istih prema vrsti faktoringa, domicilnosti, ali i vrsti prihoda.

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Aktivnosti FBA u oblasti nadzora poslovanja banaka i razvoja bankarske regulative u 2018. godini bile su usmjerene na očuvanje stabilnosti, sigurnosti, likvidnosti i kapitaliziranosti bankarskog sektora u FBiH.

Kontrola poslovanja bankarskog sektora u FBiH u 2018. godini vršena je kroz kontinuirano praćenje poslovanja svih banaka u sistemu, a posebno kontrolu banaka od značaja za bankarski sektor u FBiH. Također, nastavljeno je sa kontrolama upravljanja rizicima koji proizlaze iz IS, kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, koje su u 2018. godini, osim banaka, obuhvatile i kontrolu značajnog pružaoca usluga, kao i sa ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika finansijskih usluga.

U 2018. godini nastavljene su aktivnosti u pogledu donošenja podzakonskih akata u procesu usklađivanja bankarske regulative sa odredbama ZoB-a, naročito u segmentu restrukturiranja banaka.

U Prilogu 1 daje se prikaz pravnog okvira za rad FBA i banaka, kao i ostalih SBS-a. Pripremljen je nacrt novih regulatornih zahtjeva za upravljanje kreditnim rizikom i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa implementacijom MSFI.

U martu 2019. godine je, nakon obavljene javne rasprave sa bankarskim sektorom putem UBBiH, objavljena Odluka o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala i internom procesu procjene likvidnosti u banci, nakon čega je planirano i donošenje provedbenih akata, odnosno Smjernica o izvještavanju Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine o primjeni ICAAP-a i ILAAP-a u banci, sa Izvještajem o primjeni ICAAP-a i ILAAP-a i Uputstvima za njegovo popunjavanje. U 2018. godini izvršena je i validacija prvih Izvještaja banaka o primjeni ICAAP-a prema stanjima sa 31.12.2017. godine, uz tehničku pomoć FINRA projekta i dostavu supervizorskih pisama bankama o izvršenom pregledu i procjeni predmetnih Izvještaja.

FBA je u 2018. godini ostvarila značajnu saradnju i sa SB vezano za projekat jačanja bankarskog sektora, kao i USAID kroz FINRA projekat koji su pružali značajnu tehničku pomoć oko jačanja kapaciteta FBA za efikasniju bankarsku superviziju, kao i u pripremi i implementaciji novog regulatornog i supervizorskog okvira za banke. Nastavljene su aktivnosti oko uvođenja novog supervizorskog pristupa – SREP, kroz dugoročni projekat koji je tehnički podržan od strane SB, sa ciljem da se u 2020. godini izvrše prve SREP procjene banaka. Otpočele su aktivnosti u okviru FINRA projekta vezano za razvoj metodologije za nadzorno testiranje otpornosti na stres.

Također, u 2018. godini nastavljene su aktivnosti na ispunjenju preporuka FSAP Misije u skladu sa Akcionim planom, sačinjenim nakon obavljene procjene finansijskog sistema (FSAP) u 2014. godini u BiH, uz tehničku pomoć MMF-a, u oblasti saradnje i koordinacije u superviziji banaka sa CBBiH i ABRS, kao i usaglašavanje zajedničke metodologije za utvrđivanje domaćih sistemski značajnih banaka (CBBiH, AOD, ABRS i FBA).

FBA je aktivnosti usmjerila na jačanje i unapređenje saradnje, kako sa domaćim, tako i sa međunarodnim finansijskim institucijama, te regionalnim i drugim organizacijama, kao i jačanje

bilateralne i multilateralne saradnje sa bankarskim regulatorima iz zemlje, regiona i šire, na osnovu postojećih i novih sporazuma o saradnji i razmjeni informacija.

U 2018. godini FBA je učestvovala na kolegijima supervizora za banke čije je sjedište bankarskih grupa u zemljama EU i ostvarena je saradnja po pitanju mogućih zajedničkih kontrola ili razmjenjivanja informacija i nalaza, u skladu sa potpisanim MoU. Ovaj vid saradnje proširen je u 2018. godini i na grupacije koje su zbog svog značaja pod nadzorom ECB-a. U okviru bilateralne saradnje, nastavljena je saradnja i razmjena informacija sa supervizorskim institucijama zemalja u kojima je sjedište bankarskih grupa, čije su članice banke sa sjedištem u FBiH.

S obzirom na značaj banaka članica međunarodnih grupacija za bankarski sistem u FBiH i finansijsku stabilnost, unapređenje saradnje sa supervizorima matičnih grupacija u domenu razmjene informacija, zajedničkog djelovanja, interakcije sa bankarskim grupacijama i jačanja spremnosti na krizne situacije, bit će nastavljeno i u narednom periodu.

1.2. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.2.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31.12.2018. godine u FBiH bankarsku dozvolu ima 15 komercijalnih banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2017. godine. Posebnim zakonom regulisano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine, a njen nadzor se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 2. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 31.12.2018. godine.

U 2018. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova, tako što su vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i ukidanje nekih organizacionih dijelova, sve sa ciljem optimizacije poslovanja.

S navedenim promjenama, banke iz FBiH su (na području cijele BiH) sa 31.12.2018. godine imale ukupno 549 organizacionih dijelova, što je za 0,7% manje u odnosu na 31.12.2017. godine. Na području FBiH nalazi se 491 organizacioni dio banaka. Šest banaka iz FBiH imale su 49 organizacionih dijelova u RS-u, a osam banaka je imalo devet organizacionih dijelova u BD-u. Broj organizacionih dijelova banaka iz RS-a u FBiH je 25 i veći je u odnosu na kraj 2017. godine (22). Radi se o tri banke koje imaju organizacione dijelove u FBiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31.12.2018. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 komercijalnih banaka u FBiH.

1.2.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

Vlasnička struktura banaka¹ u FBiH na dan 31.12.2018. godine, na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka

- u državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica (rezidenata), dok je deset banaka u većinskom stranom vlasništvu.

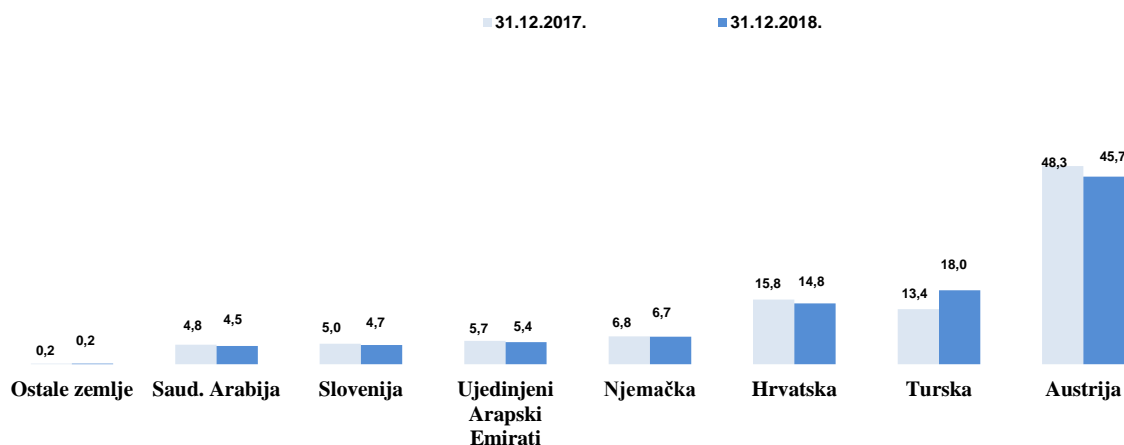
U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Promjene po godinama	Državne banke	Privatne banke	Ukupno
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17
Promjene u 2016. godini			
-statusna promjena pripajanja		-2	-2
31.12.2016.	1	14	15
U 2017. godini nije bilo promjena			
31.12.2017.	1	14	15
U 2018. godini nije bilo promjena			
31.12.2018.	1	14	15

Ako se analizira struktura stranog kapitala po zemljama, na dan 31.12.2018. godine došlo je do promjena u odnosu na kraj 2017. godine, najvećim dijelom zbog povećanja učešća dioničara iz Republike Turske (povećanje za 4,6 procentnih poena), zbog izvršene značajne dokapitalizacije banke u FBiH.

U sljedećem grafikonu daje se struktura stranog kapitala po zemljama:

Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama

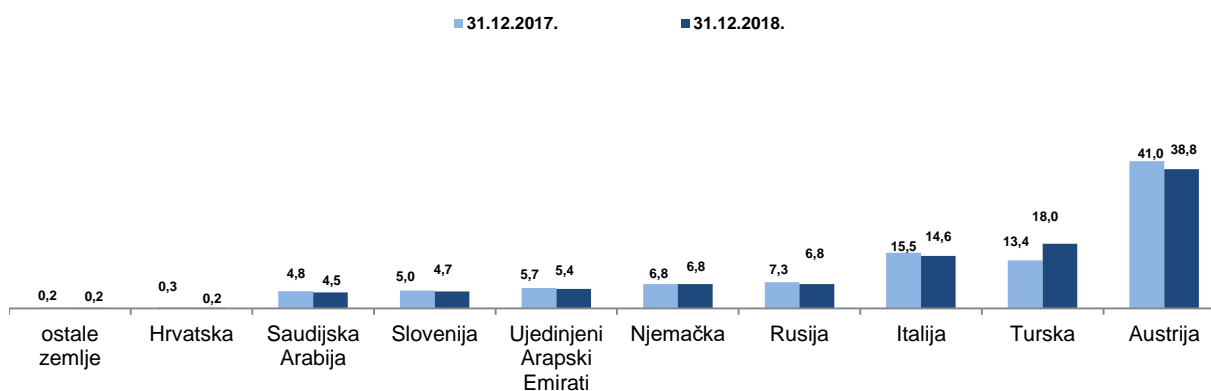

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se posmatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH. Prema ovom kriteriju, došlo je do promjena u strukturi stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe sa stanjem na dan 31.12.2018. godine u odnosu na kraj 2017. godine. Promjene se najvećim dijelom odnose na povećanje relativnog učešća kod bankarskih grupa i banaka iz Republike Turske.

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH

Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe³

Struktura vlasništva može se posmatrati i prema vrijednosti ukupnog kapitala, koja se daje u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Banke	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	7	8	9
Državne banke	52.499	1,9%	53.507	1,9%	61.488	2,1%	102	115
Privatne banke	2.655.621	98,1%	2.811.542	98,1%	2.908.717	97,9%	106	103
Ukupno	2.708.120	100%	2.865.049	100%	2.970.205	100%	106	104

U 2018. godini, na nivou bankarskog sektora ukupan kapital povećan je za 3,7% u odnosu na kraj 2017. godine i iznosi 3,0 milijarde KM. Povećanje ukupnog kapitala za 105,2 miliona KM je neto efekat povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata u iznosu od 255,4 miliona KM i izvršene dokapitalizacije kod tri banke u iznosu od 73,9 miliona KM, te smanjenja po osnovu iskazivanja efekata prve primjene MSFI 9 - Finansijski instrumenti⁴ u iznosu od 90,6 miliona KM i prijenosa na obaveze za isplatu dividendi iz dobiti za 2017. godinu u iznosu od 124,3 miliona KM kod dvije banke, kao i iznos od 9,2 miliona KM po osnovu smanjenja vrijednosti vrijednosnih papira koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji analitički pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH, što je prikazano u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Dionički kapital	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,6%	31.619	2,6%	41.619	3,2%	100	132
Privatni kapital (rezidenti)	137.557	11,3%	142.109	11,6%	139.637	10,7%	103	98
Strani kapital (nerezidenti)	1.046.673	86,1%	1.052.061	85,8%	1.118.443	86,1%	101	106
Ukupno	1.215.877	100%	1.225.789	100%	1.299.699	100%	101	106

³ Pored zemalja sjedišta matice-bankarske grupe čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH

⁴ MSFI 9 je od 01.01.2018. godine zamijenio do tada primjenjivani MRS 39

U 2018. godini povećan je dionički kapital u odnosu na kraj 2017. godine po osnovu dokapitalizacije tri banke u iznosu od 73,9 miliona KM, što je u strukturi vlasništva rezultiralo povećanjem učešća državnog kapitala za 0,6 procentnih poena i povećanjem učešća stranog kapitala za 0,3 procentna poena. Kod dvije banke dokapitalizacija je izvršena iz eksternih izvora, a kod jedne banke izvršena je konverzija subordinisanog kredita u dionički kapital banke.

Na dan 31.12.2018. godine tržišno učešće banaka sa većinskim stranim kapitalom iznosi 90,2%, sa većinskim privatnim kapitalom 6,3%, a sa većinskim državnim kapitalom 3,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled tržišnih učešća banaka prema vrsti vlasništva (većinskim kapitalom):

-u %-

Tabela 4: Tržišna učešća banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

Banke	31.12.2016.			31.12.2017.			31.12.2018.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	1,9	2,8	1	1,9	3,2	1	2,1	3,5
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	4	6,6	6,4	4	6,4	6,3	4	5,9	6,3
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,5	90,8	10	91,7	90,5	10	92,0	90,2
Ukupno	15	100	100	15	100	100	15	100	100

1.2.3. Kadrovska struktura

Na nivou bankarskog sektora na dan 31.12.2018. godine broj zaposlenih je 6.739, sa učešćem od 2,9% u bankama sa većinskim državnim kapitalom i 97,1% u bankama s većinskim privatnim kapitalom.

Pregled zaposlenih i kvalifikacione strukture zaposlenih na nivou bankarskog sektora u FBiH, daju se u tabeli 5. i tabeli 6.

Tabela 5: Zaposleni u bankama FBiH

Banke	Broj zaposlenih			Indeks		
	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	(3/2)	(4/3)	
1	2	3	4	5	6	
Državne banke	192	2,9%	192	2,9%	100	102
Privatne banke	6.423	97,1%	6.463	97,1%	101	101
Ukupno	6.615	100%	6.655	100%	101	101
Broj banaka	15		15			

Tabela 6: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

Stepen stručne sprema	Broj zaposlenih			Indeks				
	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	(4/2)	(6/4)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema - VSS	3.821	57,8%	3.970	59,7%	4.102	60,9%	104	103
Viša stručna sprema - VŠS	555	8,4%	525	7,9%	520	7,7%	95	99
Srednja stručna sprema - SSS	2.226	33,7%	2.149	32,3%	2.108	31,3%	97	98
Ostali	13	0,2%	11	0,2%	9	0,1%	85	82
Ukupno	6.615	100%	6.655	100%	6.739	100%	101	101

U 2018. godini u odnosu na kraj 2017. godine, broj zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH je povećan za 1,3 ili 84 radnika, dok je u kvalifikacionoj strukturi prisutan nastavak trenda rasta zaposlenih sa visokom stručnom spremom (od 3,3%), koji imaju i najveće učešće od 60,9% u odnosu na ukupno zaposlene u bankarskom sektoru FBiH.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom, pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

U sljedećim tabelama daju se pregled aktive po zaposlenom po kriteriju vlasništva i pregled aktive po zaposlenom po grupama banaka prema kriteriju veličine aktive:

-u 000 KM-

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom

Banke	Broj zaposl.	31.12.2016.		31.12.2017.			31.12.2018.		
		Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.
Državne	192	520.387	2.710	192	654.373	3.408	195	775.490	3.977
Privatne	6.423	17.861.647	2.781	6.463	19.555.478	3.026	6.544	21.318.271	3.258
Ukupno	6.615	18.382.034	2.779	6.655	20.209.851	3.037	6.739	22.093.761	3.278

Tabela 8: Aktiva po zaposlenom po grupama banaka

Aktiva	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.	
		Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka
do 1 miliona KM	0		0		0	
1-2 miliona KM	5		2		2	
2-3 miliona KM	7		7		6	
preko 3 miliona KM	2		6		7	
Ukupno	14		15		15	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,4 miliona KM do 4,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od prosjeka za bankarski sektor, a kod dvije najveće banke u sektoru je iznad 3,1 milion KM.

1.3. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.3.1. Bilans stanja

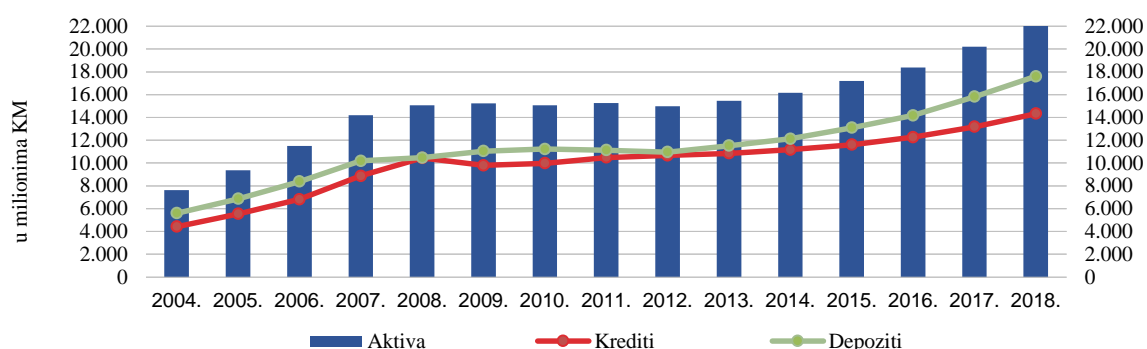
U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivnog podbilansa jedne banke s većinskim državnim kapitalom⁵, a u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja, raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans.

S tim u vezi su iskazani podaci u Prilogu 3. ove Informacije - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans).

U 2014., 2015., 2016. i 2017. godini ostvarene su stope rasta ukupne aktive: 4,6%, 6,3% ,7,1% i 9,9%, da bi u 2018. godini nastavljen trend rasta aktive od 9,3% ili 1,9 milijardi KM, tako da je na kraju 2018. godine ukupna aktiva bankarskog sistema iznosila 22,1 milijardu KM.

⁵ Banke u većinskom državnom vlasništvu u "ukupnom" bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država i one iznose 708 miliona KM

Grafikon 3: Bilans stanja banaka u FBiH (aktiva, krediti i depoziti)

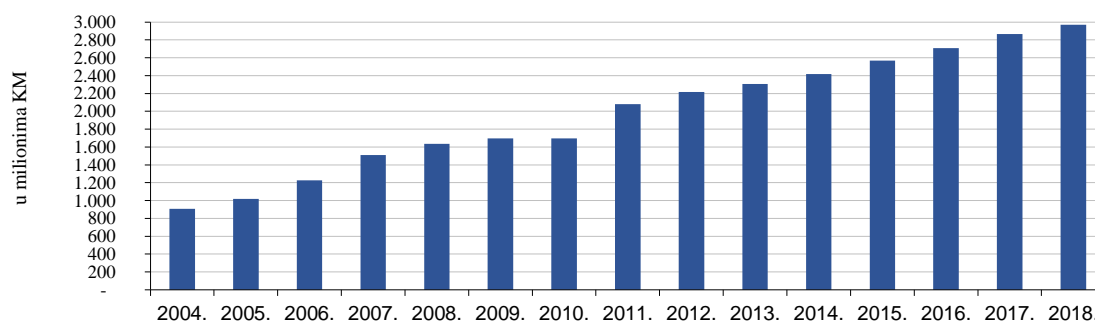

Osnovni generator rasta bilansne sume u 2018. godini je rast depozita od 11,3% ili 1,8 milijardi KM, te ukupnog kapitala za 3,7% ili 105,2 miliona KM. Na kraju 2018. godine depoziti su iznosili 17,6 milijardi KM ili 79,7%, ukupan kapital 3,0 milijarde KM ili 13,4%, a kreditne obaveze 0,9 milijardi KM ili 3,9% pasive.

Nastavljen je trend rasta ukupnih kredita. U aktivi banaka, sa učešćem od 64,8%, najznačajnija pozicija su kreditni plasmani, a u strukturi kredita izdvajaju se dva sektora, stanovništvo (47,8%) i privatna preduzeća (46,3%). Novčana sredstava, s učešćem od 29,8% i stopom rasta od 13,7% u 2018. godini, iznosila su 6,6 milijardi KM na dan 31.12.2018. godine.

Ukupan kapital banaka u posljednjih pet godina bilježi kontinuiran rast sa stopom u rasponu između 4% i 6%, dok se učešće u pasivi kretalo između 13% i 15%.

Grafikon 4: Ukupan kapital banaka u FBiH

U Prilogu 4. daje se pregled aktive, kredita, depozita, kapitala i finansijskog rezultata banaka u FBiH na dan 31.12.2018. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled bilansa stanja bankarskog sektora:

-000 KM-

Tabela 9: Bilans stanja

O p i s	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	5.204.564	28,3	5.794.664	28,7	6.591.117	29,8	111	114
Vrijednosni papiri	1.226.163	6,7	1.228.432	6,1	1.304.626	5,9	100	106
Plasmani drugim bankama	96.569	0,5	350.980	1,7	270.604	1,2	363	77
Kreditni	12.270.228	66,8	13.178.860	65,2	14.325.634	64,8	107	109
Ispravka vrijed.	1.193.721	6,5	1.166.804	5,8	1.190.760	5,4	98	102
Kreditni-neto (kreditni minus isp. vrij.)	11.076.507	60,3	12.012.056	59,4	13.134.874	59,5	108	109
Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	530.977	2,9	529.941	2,6	531.767	2,4	100	100
Ostala aktiva	247.254	1,3	293.778	1,5	260.773	1,2	119	89
UKUPNA AKTIVA	18.382.034	100	20.209.851	100	22.093.761	100	110	109
P A S I V A (OBAVEZE):								
Depoziti	14.176.274	77,1	15.814.723	78,3	17.604.487	79,7	112	111
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0	0	0	0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	848.001	4,6	835.667	4,1	862.931	3,9	99	103
Ostale obaveze	649.639	3,5	694.412	3,4	656.138	3,0	107	94
KAPITAL								
Kapital	2.708.120	14,7	2.865.049	14,2	2.970.205	13,4	106	104
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	18.382.034	100	20.209.851	100	22.093.761	100	110	109

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

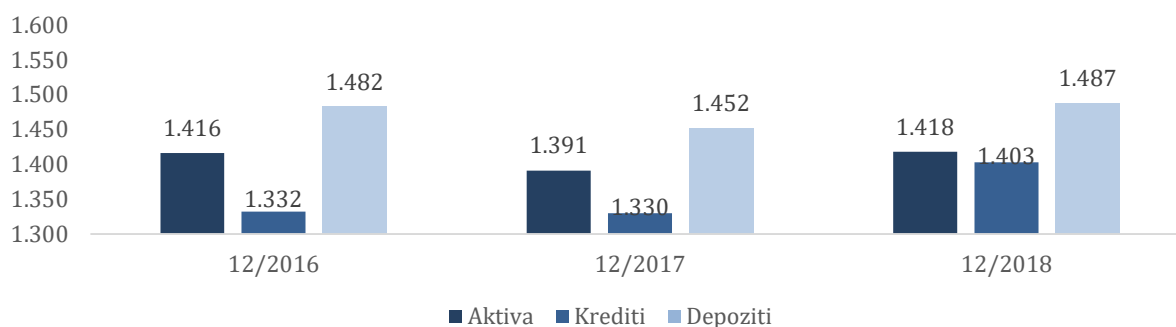
-000 KM-

Tabela 10: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

Banke	31.12.2016.			31.12.2017.			31.12.2018.			Indeks	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	8=(5/3)	9=(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8=(5/3)	9=(7/5)	8=(5/3)	9=(7/5)	
Državne	1	520.387	2,8%	1	654.373	3,2%	1	775.490	3,5%	126	119
Privatne	14	17.861.647	97,2%	14	19.555.478	96,8%	14	21.318.271	96,5%	109	109
Ukupno	15	18.382.034	100%	15	20.209.851	100%	15	22.093.761	100%	110	109

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁶. Pregled istog po periodima, daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 5: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima

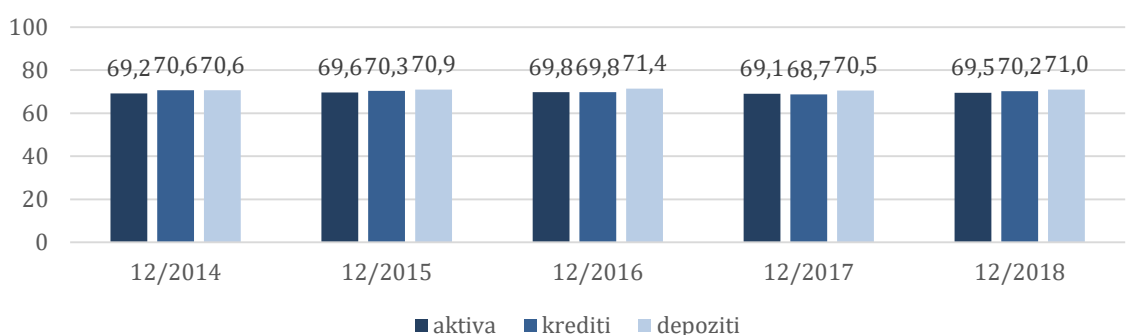
⁶ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli, a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Na kraju 2018. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivni, kreditima i depozitima) je povećan u odnosu na kraj 2017. godine, tako da na dan 31.12.2018. godine za aktivu iznosi 1.418 (+27), kredite 1.403 (+73) i depozite 1.487 (+35) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁷.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁸ (u daljem tekstu: CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivni, kreditima i depozitima. Na kraju 2018. godine ukupno učešće pet najvećih banaka u sektoru - CR5 je u svim relevantnim kategorijama u odnosu na kraj 2017. godine blago povećano, tako da na dan 31.12.2018. godine za tržišno učešće iznosi 69,5% (+0,4 procentna poena), kredite 70,2% (+1,5 procentnih poena) i depozite 71,0% (+0,5 procentnih poena). Dvije najveće banke u sektoru čine 47,0% tržišta (aktiva 47,0%, krediti 45,5% i depoziti 48,6%).

Pregled koncentracijskih stopa za pet najvećih banaka u sistemu daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 6: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁹. Sa 31.12.2018. godine u odnosu na kraj 2017. godine, došlo je do promjene u strukturi, odnosno učešću grupa banaka u odnosu na ukupnu aktivu bankarskog sektora FBiH.

Prema veličini aktive, u sektoru se izdvajaju tri banke, sa učešćem od 56,4%, koje čine I grupu banaka sa aktivom preko 2,0 milijarde KM. U odnosu na kraj 2017. godine povećano je učešće kod I grupe banaka za 9,9 procentnih poena, zbog prelaska jedne banke iz II grupe u ovu grupu banaka. Učešće II grupe banaka je 27,5% i u odnosu na kraj 2017. godine smanjeno je za 5,3 procentna poena, kao neto efekat prelaska jedne banke iz ove grupe u I grupu i jedne banke iz III grupe banaka u I grupu. III grupu banaka čine tri banke, sa ukupnim učešćem od 9,8% i isto je smanjeno u odnosu na kraj 2017. godine (2,4 procentna poena), kao neto efekat prelaska jedne banke iz IV grupe u ovu grupu banaka i prelaska jedne banke iz ove grupe u II grupu banaka. Učešće IV grupe (četiri banke, s aktivom između 100 i 500 miliona KM) od 6,3% je smanjeno (-1,7 procentnih poena), zbog prelaska jedne banke iz ove grupe u III grupu banaka (aktiva do 100 miliona KM) i prelaska jedne banke iz V grupe banaka u ovu grupu banaka. Sa 31.12.2018. godine nijedna banka nema aktivu manju od 100 miliona KM.

⁷Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁸ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun.

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktive

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode:

-000 KM-

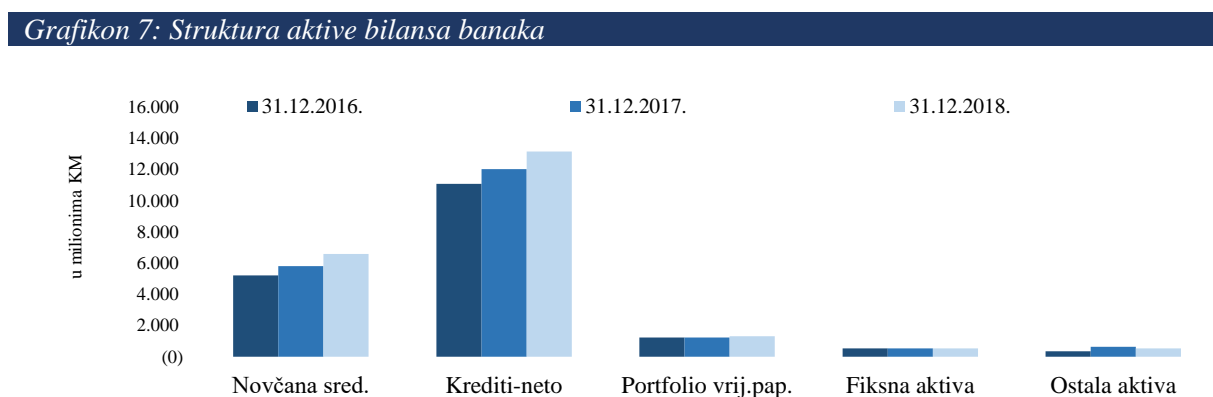
Tabela 11: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

Iznos aktivne	31.12.2016.			31.12.2017.			31.12.2018.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I (preko 2 milijarde KM)	8.681.651	47,2	2	9.404.805	46,5	2	12.456.111	56,4	3
II (1-2 milijarde KM)	4.142.732	22,5	3	6.626.507	32,8	5	6.075.157	27,5	5
III (0,5-1 milijarda KM)	4.015.627	21,8	5	2.465.564	12,2	3	2.168.293	9,8	3
IV (0,1-0,5 milijarde KM)	1.449.350	7,9	4	1.613.136	8	4	1.394.200	6,3	4
V (ispod 0,1 milijarde KM)	92.674	0,5	1	99.839	0,5	1	0	0,0	0
Ukupno	18.382.034	100	15	20.209.851	100	15	22.093.761	100	15

U okviru aktivne bilansa banaka najveće učešće imaju neto krediti banaka (59,5%), zatim slijede novčana sredstva (29,8%), vrijednosni papiri (5,9%), fiksna aktiva (2,4%) i ostala aktiva (plasmani drugim bankama i ostala aktiva) koja učestvuju sa 1,2%.

Ukupni bruto krediti iznose 14,3 milijarde KM i veći su za 8,7% u odnosu na kraj 2017. godine.

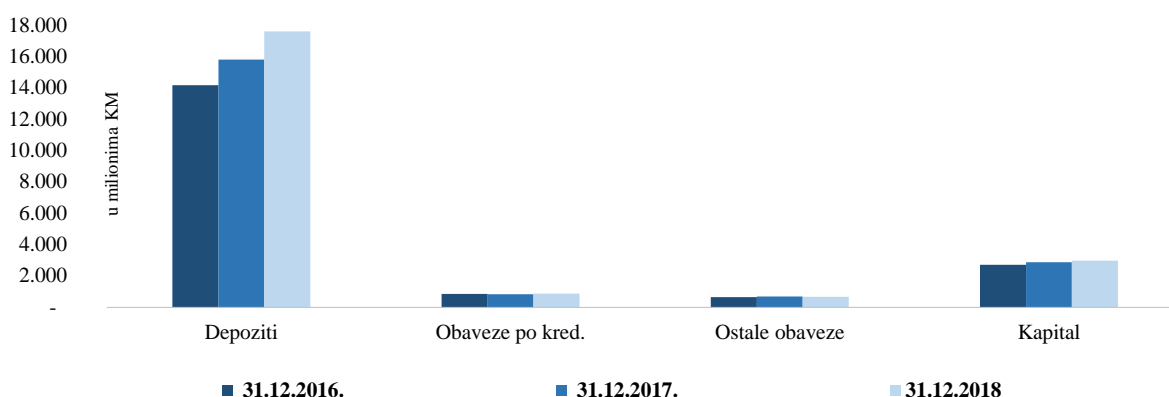
U sljedećem grafikonu data je struktura najznačajnijih bilansnih pozicija aktivne banaka:

U okviru pasive bilansa banaka najveće učešće imaju depoziti (79,7%), zatim slijede ukupan kapital (13,4%), obaveze po uzetim kreditima (3,9%) i ostale obaveze (3,0%).

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u FBiH, koji na dan 31.12.2018. godine iznose 17,6 milijardi KM i bilježe rast od 11,3% u odnosu na kraj 2017. godine. Prisutan je rast i kod ukupnog kapitala od 3,7%, koji na dan 31.12.2018. godine iznosi 3,0 milijarde KM, kao i rast od 3,4% kod obaveza po uzetim kreditima, koji iznose 862,9 miliona KM. Kod ostalih obaveza došlo je do smanjenja u odnosu na kraj 2017. godine za 5,5%, koje na dan 31.12.2018. godine iznose 656,1 milion KM.

U sljedećem grafikonu data je struktura najznačajnijih bilansnih pozicija pasive banaka:

Grafikon 8: Struktura pasive bilansa banaka

Novčana sredstva na nivou bankarskog sektora iznose 6,6 milijardi KM i bilježe rast od 0,8 milijardi KM ili 13,7% u odnosu na kraj 2017. godine. Pregled novčanih sredstava na nivou bankarskog sektora daje se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Novčana sredstva	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	754.059	14,5	800.215	13,8	910.481	13,8	106	114
Račun rezervi kod CBBiH	3.295.391	63,3	3.823.980	66,0	4.002.281	60,7	116	105
Računi kod depoz.inst.u BiH	9.101	0,2	41.411	0,7	38.746	0,6	455	94
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.145.886	22,0	1.127.877	19,5	1.639.544	24,9	98	145
Novč. sred. u procesu naplate	127	0,0	1.181	0,0	65	0,0	0	6
Ukupno	5.204.564	100	5.794.664	100	6.591.117	100	111	114

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CBBiH na kraju 2018. godine povećana su za 178,3 miliona KM ili 4,7% i na dan 31.12.2018. godine iznosi 4,0 milijarde KM ili 60,7% ukupnih novčanih sredstava. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu povećana su za 511,7 miliona KM ili 45,4% i iznose 1,6 milijardi KM ili 24,9% ukupnih novčanih sredstava. Banke u trezoru i blagajnama na dan 31.12.2018. godine imaju gotovog novca u iznosu od 910,5 miliona KM, što je 13,8% ukupnih novčanih sredstava. Navedene promjene utjecale su na promjenu valutne strukture novčanih sredstava u odnosu na kraj 2017. godine, s obzirom da je učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno sa 76,6% na 71,3%, uz istovremeno povećanje učešća sredstava u stranoj valuti sa 23,4% na 28,7%.

Portfolio vrijednosnih papira na dan 31.12.2018. godine iznosio je 1,3 milijarde KM, što je za 6,2% više u odnosu na kraj 2017. godine, uz učešće u aktivi od 5,9%. U sljedećim tabelama daje se pregled portfolija prema vrsti instrumenta i emitentu:

- 000 KM -

Ulaganja u VP	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	1.637	0,1	1.773	0,1	5.281	0,4	108	298
Dužnički vrijednosni papiri:	1.224.526	99,9	1.226.659	99,9	1.299.345	99,6	100	106
- VP svih nivoa vlasti u BiH	824.300	67,2	751.163	61,2	619.536	47,5	91	82
- Državni VP (druge zemlje)	278.386	22,7	400.855	32,6	533.666	40,9	144	133
- Korporativne obveznice ¹⁰	121.840	10,0	74.641	6,1	146.143	11,2	61	196
Ukupno	1.226.163	100,0	1.228.432	100	1.304.626	100	100	106

¹⁰ Najveći dio, od gotovo 80%, odnosi se na obveznice banaka iz EU, a preostali dio na obveznice kompanija iz EU i BiH

Najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada, i to vrijednosni papiri koje je emitovala FBiH¹¹ ukupne vrijednosti 436,2 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 175,4 miliona KM. Prisutan je trend smanjenja ulaganja u dužničke vrijednosne papire emitenta FBiH (trezorski zapisi i obveznice) i porast ulaganja u obveznice emitenta RS.

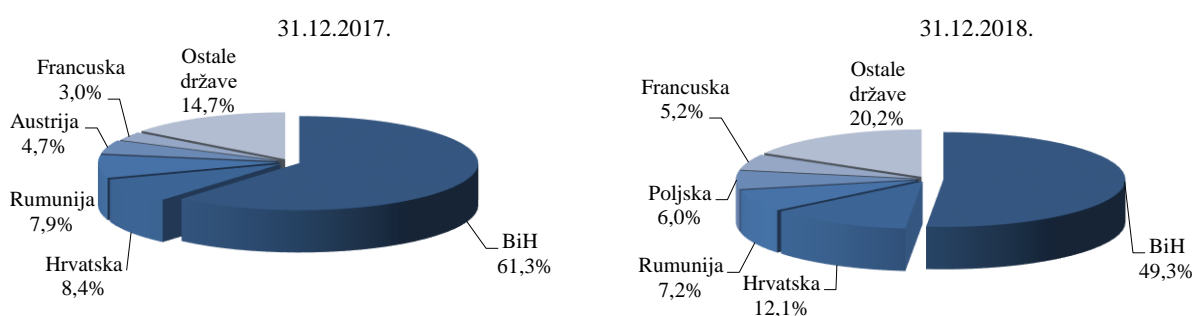
- 000 KM -

Tabela 14: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

Ulaganja u VP	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijed. papiri emitenta FBiH:	676.832	82,1	587.687	78,9	436.164	73,2	87	74
- Trezorski zapisi	118.031	14,3	99.949	13,4	35.179	6,1	85	35
- Obveznice	558.801	67,8	487.738	65,5	400.985	67,1	87	82
Dužnički vrijed. papiri emitenta RS:	147.124	17,9	157.353	21,1	175.395	26,8	107	111
- Trezorski zapisi	56.758	6,9	65.848	8,8	0	0,0	116	0
- Obveznice	90.366	11,0	91.505	12,3	175.395	26,8	101	192
Ukupno	823.956	100,0	745.040	100	611.559	100	90	82

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveće učešće od 49,3% je prema emitentima iz BiH, a zatim slijede Hrvatska, s učešćem od 12,1%, Rumunija 7,2%, Poljska 6,0%, Francuska 5,2%, itd.

Grafikon 9: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

1.3.2. Obaveze

Na kraju 2018. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, povećano je na 79,7% (+1,4 procentna poena), dok učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, iznosi 3,9% (-0,2 procentna poena).

Depoziti u 2018. godini imaju trend rasta od 1,8 milijardi KM ili 11,3% i na dan 31.12.2018. godine iznose 17,6 milijardi KM.

Drugi izvor po ukupnom iznosu su kreditna sredstva, ali sa značajno manjim iznosom od 862,9 miliona KM i učešćem od 3,9%, koja bilježe trend rasta od 27,3 miliona KM u odnosu na kraj 2017. godine. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinisani krediti u iznosu od 124,2 miliona KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 4,5%.

Banke su na dan 31.12.2018. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima, na koje

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta FBiH

se odnosi gotovo 88,0% ukupnih kreditnih obaveza: EIB, TC Ziraat Bankasi a.s., Procredit Holding AG, EFSE, Procredit Bank AG Frankfurt i Nova Ljubljanska banka dd Ljubljana. Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda, 5,4% odnosi se na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

U sljedećoj tabeli dat je prikaz sektorske strukture depozita:

-u 000 KM-

Tabela 15: Sektorska struktura depozita

Sektori	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.200.513	8,5	1.482.708	9,4	1.778.835	10,1	124	120
Javna preduzeća	1.036.461	7,3	1.310.610	8,3	1.538.501	8,7	126	117
Privatna preduzeća i druš.	2.191.328	15,5	2.612.441	16,5	2.834.717	16,1	119	109
Bankarske institucije	647.901	4,6	847.965	5,4	1.215.334	6,9	131	143
Nebankarske finans.instit.	603.757	4,3	655.360	4,1	746.690	4,3	109	114
Stanovništvo	8.154.484	57,5	8.500.668	53,8	9.071.061	51,5	104	107
Ostalo	341.830	2,4	404.971	2,6	419.349	2,4	118	104
Ukupno	14.176.274	100	15.814.723	100	17.604.487	100	112	104

Na kraju 2018. godine zabilježene su promjene u sektorskoj strukturi depozita, kao rezultat rasta depozita u svim sektorima, a najviše depozita bankarskih institucija, vladinih institucija i javnih preduzeća.

Depoziti stanovništva, kao najznačajniji depozitni izvor, sa učešćem od 51,5% sa krajem 2018. godine ostvarili su rast od 570,4 miliona KM ili 6,7% i na dan 31.12.2018. godine iznosili su 9,1 milijardu KM.

Drugi izvor u strukturi depozita po visini i učešću, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih preduzeća, koji su povećani za iznos od 222,3 miliona KM ili 8,5% i na dan 31.12.2018. godine iznose 2,8 milijardi KM, što je učešće od 16,1%.

Depoziti vladinih institucija imaju učešće od 10,1% i bilježe rast u iznosu od 296,1 milion KM ili 20,0% i na dan 31.12.2018. godine iznose 1,8 milijardi KM, dok depoziti javnih preduzeća sa učešćem od 8,7% također bilježe rast u iznosu od 227,9 miliona KM ili 17,4% i na dan 31.12.2018. godine iznose 1,5 milijardi KM.

Depoziti bankarskih institucija, sa učešćem od 6,9% (1,2 milijarde KM), bilježe rast u iznosu od 367,4 miliona KM ili 43,3%, dok depoziti nebankarskih finansijskih institucija sa učešćem od 4,3% (0,7 milijardi KM) bilježe rast u iznosu od 9,3 miliona KM ili 13,9%. Finansijska podrška bankarske grupe prisutna je u osam banaka u FBiH, tako da se cca. 81% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na finansijsku podršku bankarskih grupa kod osam banaka. Ostali sektori, sa niskim učešćem u ukupnim depozitima, imaju rast od 14,4 miliona KM ili 3,6%.

Valutna struktura depozita na dan 31.12.2018. godine je promijenjena u odnosu na kraj 2017. godine. Depoziti u KM su povećani za iznos od 1,2 milijarde KM ili 13,7%, dok su u stranim valutama depoziti ostvarili rast u iznosu od 544,3 miliona KM ili 8,1%. U odnosu na kraj 2017. godine promijenjena je valutna struktura depozita za 1,2 procentna poena, odnosno povećano je učešće depozita u domaćoj valuti na 58,7% a smanjeno je učešće depozita u stranoj valuti na 41,3%.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, krajem 2018. godine također je promijenjena, s obzirom da sredstva rezidenata u iznosu od 16,1 milijardu KM imaju učešće od 91,4% (-1,5

procentna poena), a depoziti nerezidenata iznose 1,5 milijardi KM, što je 8,6% ukupnih depozita. Promjene u strukturi su rezultat rasta depozita rezenata (1,4 milijarde KM ili 9,6%) i rasta depozita nerezidenata (378,6 miliona KM ili 33,6%).

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2018. godini, s obzirom da rast iznosi 553,8 miliona KM ili 6,7% i na dan 31.12.2018. godine iznosi 8,8 milijardi KM.

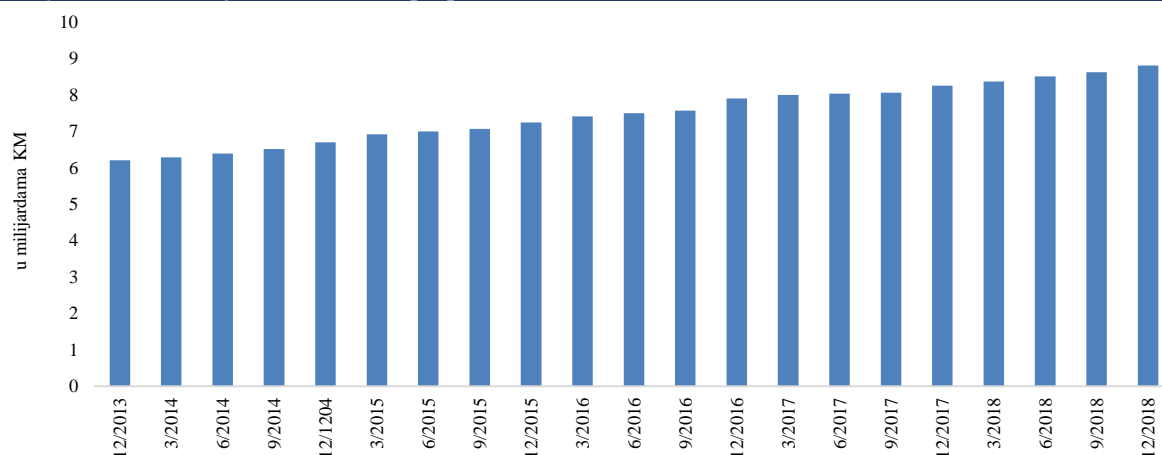
Trend štednje stanovništva može se sagledati u sljedećoj tabeli i grafikonu:

-u 000 KM-

Tabela 16: Štednja stanovništva po periodima

Banke	Iznos			Indeks	
	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	5	6
Državne	86.481	83.530	91.645	97	110
Privatne	7.086.725	8.166.750	8.712.454	115	107
Ukupno	7.173.206	8.250.280	8.804.099	115	107

Grafikon 10: Štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke koncentrisano je 54,9% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2,0%, što iznosi 5,7% ukupne štednje u sektoru. Od ukupnog iznosa štednje, 46,3% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 53,7% u stranoj valuti.

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2017. godine promijenjena je rastom kratkoročnih depozita za 11,6% ili za iznos od 516,5 miliona KM, što je rezultiralo rastom njihovog učešća na 56,5% (+2,4 procenta poena), što se može vidjeti u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Index	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kratkoročni štedni depoziti	4.071.231	51,6%	4.460.734	54,1%	4.977.201	56,5%	110	112
Dugoročni štedni depoziti	3.821.975	48,4%	3.789.546	45,9%	3.826.898	43,5%	99	101
Ukupno	7.893.206	100%	8.250.280	100%	8.804.099	100%	105	107

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u FBiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sektora, za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj stabilnost bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. Navedene trendove u

pogledu štednje treba posmatrati i u kontekstu nedostatka drugih mogućnosti za investiranje u BiH.

1.3.3. Kapital i adekvatnost kapitala

U postupku usklađivanja podzakonskih akata FBA sa novim zakonskim propisima, krajem 2017. godine stupila je na snagu nova Odluka o izračunavanju kapitala banke. U toku 2018. godine na snazi je paralelni način izvještavanja do potpune prilagodbe banaka, te je daljnja analiza urađena i po ranijem regulatornom načinu izvještavanja po pitanju strukture regulatornog kapitala.

Krajem 2018. godine ukupan kapital banaka iznosio je 3,0 milijarde KM sa ostvarenom stopom rasta od 3,7% u odnosu na kraj 2017. godine (više detalja dato u podnaslovu 1.2.2. - Struktura vlasništva i tržišno učešće).

Prema novoj regulativi regulatorni kapital banaka u FBiH smanjen je za 62,5 miliona KM ili 2,5%, kao posljedica izmijenjene osnovice za izračun općih ispravki vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom (prema novom pristupu 1,25% od kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik, a prema prethodnom 1,25% od ukupnog rizika aktive), kao i tretmana instrumenata redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje, koji prema novom pristupu predstavljaju odbitnu stavku od regulatornog kapitala.

U Prilogu 5. daje se izvještaj o stanju kapitala banaka u FBiH prema novom jedinstvenom okviru za regulatorno izvještavanje banaka u FBiH (COREP), koji predstavlja novu metodologiju u izračunu regulatornog kapitala.

Stanje u bankarskom sektoru FBiH sa krajem 2018. godine po pitanju strukture izloženosti riziku, pokazatelja adekvatnosti kapitala i stope finansijske poluge, daje se u skladu sa novim regulatornim zahtjevima.

Ukupan iznos izloženosti riziku prema novoj metodologiji, u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbir izloženosti ponderisane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/ slobodne isporuke i rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja.

Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 31.12.2018. godine iznosila je 14 milijardi KM, čija struktura se daje u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

R. br	Opis	Iznos	Učešće u %
1.	Izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik	12.296.292	86,7
2.	Izloženosti riziku namirenja/ slobodne isporuke	0	0
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	223.778	1,6
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.657.561	11,7
5.	Iznos izloženosti riziku povezan sa velikim izloženostima koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja	14.177.630	100

Prema novoj regulativi, ukupan iznos izloženosti riziku na nivou bankarskog sektora FBiH smanjen je za 2,2 milijarde KM ili 13,4% u odnosu na prethodnu regulativu.

Najveći utjecaj na smanjenje ukupnog iznosa izloženosti riziku su imali:

- različiti ponderi rizika za izloženosti kreditnom riziku, posebno za mala i srednja preduzeća i stanovništvo do 250 hiljada KM i osigurane izloženosti (niži regulatorni zahtjev);
- različit kapitalni zahtjev za operativni rizik (viši regulatorni zahtjev);
- prema novoj regulativi, dodatni kapitalni zahtjev za valutni rizik (u segmentu tržišnih rizika).

U odnosu na ranije regulatorne zahtjeve, banke su obavezne da izdvajaju kapitalne zahtjeve, pored kreditnog i operativnog rizika, i za tržišni rizik. Na dan 31.12.2018. godine, banke su najviše bile izložene kreditnom riziku, koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH.

U sljedećoj tabeli daje se struktura regulatornog kapitala prema ranijem regulatornom načinu izvještavanja:

-u 000 KM-

Tabela 19: Regulatorni kapital

Opis	31.12.2016	Učešće %	31.12.2017	Učešće %	31.12.2018.	Učešće %	Indeks	
1	2		3		4		5=(3/2)	6=(4/3)
1.a. Osnovni kapital prije umanjnja	2.167.814		2.321.458		2.592.621		107	112
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.215.668		1.225.580		1.299.491		101	106
1.2. Iznos emisioh ažia	138.786		137.290		137.290		99	100
1.3. Rezerve i zadržana dobit	813.360		958.588		1.155.840		118	121
1.b. Odbitne stavke	112.297		108.151		140.764		96	130
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	16.690		47.879		40.872		287	85
1.2. Gubitak iz tekuće godine	42.314		7.288		34743		17	477
1.3. Trezorske dionice	3.034		81		229		3	283
1.4. Iznos nematerijalne imovine	47.315		49.963		56.116		106	112
1.5. Odložena porezna sredstva	1.881		1.494		1.679		79	112
1.6. Negativne revalorizacijske rezerve	1.063		1.446		7.125		136	493
1. Osnovni kapital (1a-1b)	2.055.517	87,8%	2.213.307	87,8%	2.451.857	88,5%	108	111
2. Dopunski kapital	284.917	12,2%	306.237	12,2%	318.443	11,5%	107	104
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	209		209		209		100	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	170.420		186.830		204.652		110	110
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	9.741		13.037		16.812		134	129
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	0		0		0		0	0
2.5. Iznos subordinisanih dugova	103.122		104.733		95.340		102	91
2.6. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.425		1.428		1.430		100	100
3. Kapital (1 + 2)	2.340.434	100%	2.519.544	100%	2.770.300	100%	108	110
4. Odbitne stavke od kapitala	200.035		198.380		228.816		99	115
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	0		0		0		0	0
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	200.035		198.380		228.816		99	115
4.3. Ostale odbitne stavke	0		0		0		0	0
5. Neto kapital (3- 4)	2.140.399		2.321.164		2.541.484		108	109

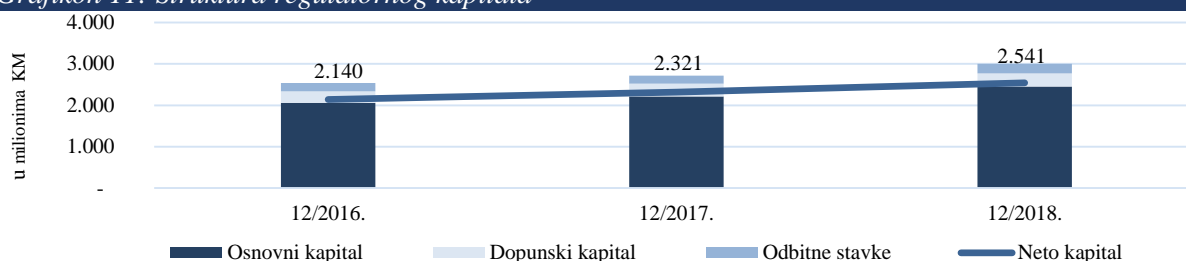
Na kraju 2018. godine regulatorni kapital bankarskog sektora iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za iznos od 220,3 miliona KM ili 9,5% u odnosu na kraj 2017. godine, sa neznomatnom promjenom u strukturi, osnovni kapital 88,5% (na kraju 2017. godine 87,8%) i dopunski kapital 11,5% (na kraju 2017. godine 12,2%). Osnovni kapital je povećan za 238,6 miliona KM ili 10,8%, dok je dopunski kapital povećan za 12,2 miliona KM ili 4,0%.

Na promjene regulatornog kapitala u 2018. godini najveći utjecaj imaju raspodjela dobiti iz 2017. godine (u osnovni kapital 140,0 miliona KM), prijenos rezervi za kreditne gubitke formirane iz dobiti u osnovni kapital u skladu sa odlukama skupština dvije banke u ukupnom iznosu od 134,8 miliona KM, izvršena dokapitalizacija kod tri banke u iznosu od 73,9 miliona KM, kao i efekat prve primjene MSFI 9 u iznosu od 90,6 miliona KM, povećanje tekućeg gubitka za 27,5 miliona KM i neto efekat promjena regulatornog kapitala po ostalim osnovama, smanjenje u iznosu od

10,3 miliona KM. Nedostajuće RKG po regulatornom zahtjevu, kao odbitna stavka od kapitala na dan 31.12.2018. godine iznose 228,8 miliona KM, što je povećanje za iznos od 30,4 miliona KM ili 15,3% u odnosu na kraj 2017. godine.

U narednom grafikonu data je struktura regulatornog kapitala prema ranijem regulatornom načinu izvještavanja:

Grafikon 11: Struktura regulatornog kapitala

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sektora. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu. Nekoliko banaka je u prethodnom periodu poboljšalo nivo kapitaliziranosti po osnovu dokapitalizacije.

Odlukom o izračunavanju kapitala banke, propisano je da banka mora u svakom trenutku ispunjavati kapitalne zahtjeve po pitanju stope redovnog osnovnog kapitala od 6,75%, stope osnovnog kapitala od 9% i stope regulatornog kapitala od 12%. Također je propisana obaveza banci da održava zaštitni sloj za očuvanje kapitala kao regulatorni kapital u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH sa stanjem na dan 31.12.2018. godine, prema novim regulatornim zahtjevima daju se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 20: Pokazatelji adekvatnosti kapitala		
R. br	Opis	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	16,6%
2.	Višak (+) / manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	1.394.434
3.	Stopa osnovnog kapitala	16,6%
4.	Višak (+) / manjak (-) osnovnog kapitala	1.075.438
5.	Stopa regulatornog kapitala	17,5%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	777.668

Stopa regulatornog kapitala na dan 31.12.2018. godine iznosi 17,5% i znatno je veća u odnosu na zakonom propisani minimum od 12%. Sa 31.12.2018. godine, 11 banaka ima stopu regulatornog kapitala ispod prosjeka bankarskog sektora, a četiri banke iznad prosjeka bankarskog sektora. Također, na nivou bankarskog sektora iskazane su veće i ostale stope kapitala u odnosu na propisani minimum (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala).

Kao posljedica implementacije nove regulative, stopa adekvatnosti kapitala na nivou bankarskog sektora FBiH povećana je za 2,0 procentna poena (prema staroj metodologiji izračuna stope adekvatnosti kapitala ista bi iznosila 15,5%).

Odlukom o izračunavanju kapitala banaka propisana je i nova metodologija izračuna i regulatorni okvir za praćenja visine finansijske poluge. Banke su dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge, kao odnos osnovnog kapitala i mjere ukupne izloženosti u iznosu od najmanje 6%. U sljedećem pregledu daje se stopa finansijske poluge bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 31.12.2018. godine

-u 000 KM-

Tabela 21: Stopa finansijske poluge

R. br.	Vrijednosti izloženosti	Ukupno
1.	Izloženosti stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala banke	23.162.270
2.	Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala banke	2.351.425
3.	Stopa finansijske poluge - skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke	10,1%

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31.12.2018. godine iznosi 10,1%, pri čemu osam banaka ima stopu finansijske poluge iznad, odnosno sedam banaka ispod prosjeka bankarskog sektora FBiH. Pojedinačno po bankama, stopa finansijske poluge kretala se u rasponu od 7,3% do 23,9%. Shodno ranijoj metodologiji, stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora sa stanjem na dan 31.12.2018. godine iznosila bi 9,4%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, sa ciljem jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sektora u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku kao dominantnom riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Prioritetan zadatak ostaje održavanje jake i adekvatne kapitalne osnove bankarskog sektora u skladu sa profilom rizičnosti poslovanja banaka, sa fokusom na banke od značaja za bankarski sektor u FBiH, kao i banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom FBA.

1.3.4. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne obračunavati RKG u skladu sa kriterijima iz navedene Odluke, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka (obračunate u skladu s primjenjivim MRS i MSFI), uzimajući u obračun i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

Od 01.01.2018. godine banke su u obavezi primjenjivati novi standard finansijskog izvještavanja MSFI 9 - Finansijski instrumenti, koji je zamijenio MRS 39.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive, RKG po regulatornim zahtjevima i ispravke vrijednosti po MSFI:

-u 000 KM-

Tabela 22: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI

Opis	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	1	2	3	4	5=(3/2)	6=(4/3)		
1. Rizična aktiva ¹²	15.678.467	17.224.329	17.224.329	18.468.934	110	107		
2. Obračunate regulatorne RKG	1.533.712	1.492.475	1.492.475	1.479.654	97	99		
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.294.471	1.262.277	1.262.277	1.311.031	98	104		
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	405.019	402.640	402.640	404.539	99	100		
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	181.480	100	57		
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gubitke	200.035	198.771	198.771	228.816	99	115		
7. Nerizične stavke	7.175.607	7.699.195	7.699.195	8.874.083	107	115		
8. Ukupna aktiva (1+7)	22.854.074	24.923.524	24.923.524	27.343.017	109	110		

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹³ banaka u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosi 27,3 milijarde KM i veća je za 2,4 milijarde KM ili 9,7% u odnosu na kraj 2017. godine. Rizična aktiva iznosi 18,5 milijardi KM i veća je za 1,2 milijarde KM ili 7,2% u odnosu na kraj 2017. godine. Nerizične stavke iznose 8,9 milijardi KM ili 32,4% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 1,2 milijarde KM ili 15,3% u odnosu na kraj 2017. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM i manje su za iznos od 12,8 miliona KM ili 0,9%, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke iznose 1,3 milijarde KM i veće su za 48,8 miliona KM ili 3,9% u odnosu na kraj 2017. godine.

Potrebne regulatorne rezerve¹⁴ iznose 404,5 milion KM i manje su za 1,9 miliona KM ili 0,4%. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 181,5 miliona KM manje su za 134,3 miliona KM ili 42,5% u odnosu na kraj 2017. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁵ na dan 31.12.2018. godine iznose 228,8 miliona KM, što je povećanje za iznos od 30,0 miliona KM ili 15,1% u odnosu na kraj 2017. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ukupne aktive, bruto bilansne aktive, rizičnih i nerizičnih stavki aktive na nivou bankarskog sektora:

-u 000 KM-

Tabela 23: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

Opis	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Struktura %	Iznos	Struktura %	Iznos	Struktura %		
	1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)
Kredit	10.850.532	84,2	11.910.826	83,5	12.762.366	83,8	110	107
Kamate	69.237	0,5	66.894	0,5	91.669	0,6	97	137
Dospjela potraživanja	1.164.973	9,0	1.036.949	7,3	992.177	6,5	89	96
Potraživanja po plać. garancijama	26.537	0,2	31.080	0,2	30.127	0,2	117	97
Ostali plasmani	138.995	1,1	400.584	2,8	511.914	3,4	288	128
Ostala aktiva	638.228	5,0	814.496	5,7	835.125	5,5	128	103
1. Rizična bilansna aktiva	12.888.502	100	14.260.829	100	15.223.378	100	111	107
2. Nerizična bilansna aktiva	6.745.740		7.172.606		8.140.552		106	113
3. Bruto bilansna aktiva (1+2)	19.634.242		21.433.435		23.363.930		109	109
4. Rizični vanbilans	2.789.965		2.963.500		3.245.556		106	110
5. Nerizični vanbilans	429.867		526.589		733.531		123	139
6. Ukupne vanbilansne stavke (4+5)	3.219.832		3.490.089		3.979.087		108	114
7. Rizična aktiva s vanbilansom (1+4)	15.678.467		17.224.329		18.468.934		110	107
8. Nerizične stavke (2+5)	7.175.607		7.699.195		8.874.083		107	115
9. Aktiva s vanbilansom (3+6)	22.854.074		24.923.524		27.343.017		109	110

¹² Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 265 miliona KM obezbijedenih novčanim depozitom

¹³ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 85/11-prečišćeni tekst 33/12-ispravka, 15/13)

¹⁴ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti)

¹⁵ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG

Bruto bilansna aktiva¹⁶ iznosi 23,4 milijarde KM i veća je za 1,9 milijardi KM ili 9,0% u odnosu na kraj 2017. godine. Rizična bilansna aktiva iznosi 15,2 milijarde KM, što je 65,2% bruto bilansne aktive, sa ostvarenim povećanjem od 962,5 KM ili 6,8%. Nerizična bilansna aktiva iznosi 8,1 milijardu KM i veća je za 968,0 miliona KM ili 13,5%.

Vanbilansne rizične stavke iznose 3,2 milijarde KM i veće su za iznos od 282,1 milion KM ili 9,5% u odnosu na kraj 2017. godine, a nerizične vanbilansne stavke iznose 733,5 miliona KM, sa ostvarenim povećanjem u iznosu od 206,9 miliona KM ili 39,3%.

U 2018. godini ostvaren je rast kredita u iznosu od 1,1 milijardu KM ili 8,7% u odnosu na 31.12.2017. godine. Na dan 31.12.2018. godine krediti iznose 14,3 milijarde KM. Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 24: Sektorska struktura kredita

Sektori	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	265.892	2,2	245.102	1,9	216.596	1,5	92	88
Javna preduzeća	226.891	1,8	210.461	1,6	321.493	2,3	93	153
Privatna preduzeća i društ.	5.756.280	46,9	6.295.558	47,8	6.625.641	46,3	109	105
Bankarske institucije	58	0,0	12	0,0	217.706	1,5	21	1814217
Nebankarske finansijske instit.	40.365	0,3	58.992	0,4	75.804	0,5	146	128
Gradani	5.972.074	48,7	6.358.707	48,2	6.853.979	47,8	106	108
Ostalo	8.668	0,1	10.028	0,1	14.415	0,1	116	144
Ukupno	12.270.228	100	13.178.860	100	14.325.634	100	107	109

Rast kredita privatnim preduzećima iznosi 330,1 miliona KM ili 5,2% (u 2017. godini ostvaren rast u iznosu od 539,3 miliona KM ili 9,4%), dok je učešće istih blago smanjeno sa 47,8% na 46,3%, tako da su na dan 31.12.2018. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,6 milijardi KM. Rast kredita sektoru stanovništva iznosi 495,3 miliona KM ili 7,8% (u 2017. godini ostvaren rast od 386,6 miliona KM ili 6,5%), dok je učešće smanjeno sa 48,2% na 47,8% u odnosu na kraj 2017. godine i na dan 31.12.2018. godine iznose 6,9 milijardi KM. U sektorskoj strukturi kredita sa 31.12.2018. godine došlo je do značajnog povećanja kredita bankarskim institucijama za iznos od 217,7 miliona KM u odnosu na kraj 2017. godine (12 hiljada KM), koliko isti i iznose za posmatrani period.

Prema podacima banaka sa stanjem na dan 31.12.2018. godine, struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao i na kraju 2017. godine: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara je 81,3%, učešće stambenih kredita je 17,2%, a sa preostalih 1,5% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda. Tri najveće banke u bankarskom sektoru plasirale su 61,0% od ukupnih kredita odobrenih stanovništvu, a 51,2% od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 50,3% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7,2 milijarde KM ili 99,6%, CHF: 26,4 miliona KM ili 0,4%), krediti u domaćoj valuti 47,7% ili 6,8 milijardi KM, a najmanje učešće od 2,0% ili 290 miliona KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 287,8 miliona KM ili 99,6%). Ukupan iznos kredita sa valutnom klauzulom vezano za CHF od 26,4 miliona KM ima učešće od 0,2% u ukupnom kreditnom portfoliju sektora i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sektoru.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, OKR i PKG po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

¹⁶ Isključen iznos kredita od 205 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu)

Tabela 25: Klasifikacija aktive, OKR i PKG

Kategorija klasifikacije	31.12.2016.			31.12.2017.			31.12.2018.			Indeks	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	11=(5/2)	12=(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	13.166.18 2	84,0	263.324	14.834.60 9	86,1	296.693	16.225.548	87,9	324.512	113	109
B	982.398	6,3	77.167	1.032.373	6,0	82.700	919.119	4,9	72.972	105	89
C	224.335	1,4	58.086	166.456	1,0	45.486	140.776	0,8	40.189	74	85
D	423.766	2,7	253.348	301.598	1,8	178.304	345.526	1,9	204.017	71	115
E	881.786	5,6	881.787	889.293	5,2	889.292	837.965	4,5	837.964	101	94
Rizična aktiva (A-E)	15.678.46 7	100	1.533.712	17.224.32 9	100	1.492.475	18.468.934	100	1.479.654	110	107
Klasifikovana (B-E)	2.512.285	16,0	1.270.389	2.389.720	13,9	1.195.782	2.243.386	12,1	1.155.142	95	94
Nekvalitetna (C-E)	1.529.887	9,8	1.193.221	1.357.347	7,9	1.113.082	1.324.267	7,2	1.082.170	89	98
Nerizična aktiva ¹⁷	7.175.607			7.699.195			8.874.083			107	115
Ukupno (rizična i nerizična)	22.854.07 4			24.923.52 4			27.343.017			109	110

Ocjena kvaliteta aktive je ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje PKG. Prvi i upozoravajući indikator da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Na dan 31.12.2018. godine dospjela potraživanja iznose 1,0 milijardu KM i manja su za 4,3% ili za iznos od 44,8 miliona KM u odnosu na kraj prethodne godine, a učešće je smanjeno sa 8,1% na 7,1%.

U Prilogu 6. i 6a. daje se klasifikacija aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki.

Klasifikovana aktiva na dan 31.12.2018. godine iznosi 2,2 milijarde KM, a nekvalitetna aktiva iznosi 1,3 milijarde KM. Klasifikovana aktiva (kategorije od B do E) je smanjena za iznos od 146,3 miliona KM ili 6,1% u odnosu na kraj 2017. godine (u 2017. godini smanjenje od 122,6 miliona KM ili 5,1%). Kategorija B je smanjena za 113,3 miliona KM ili 11,0%. Nekvalitetna aktiva (kategorije od C do E) iznosi 1,3 milijarde KM i smanjena je za 33,1 milion KM ili 2,4% (u 2017. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 172,5 miliona KM ili 11,3%), kao rezultat smanjenja nekvalitetne aktive kod najvećeg broja banaka i trajnog otpisa aktive u iznosu od 95,0 miliona KM.

Učešće klasifikovane aktive u rizičnoj aktivi na dan 31.12.2018. godine iznosi 12,1%, što je smanjenje za 1,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2017. godine.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive i iznosi 7,2%, što je niže za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2017. godine.

Sektorska analiza podataka zasniva se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravna lica i stanovništvo. Dva navedena pokazatelja za ove sektore značajno se razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i PKG, kod kredita plasiranih pravnim licima.

U sljedećoj tabeli daje se detaljan pregled klasifikacije kredita datih stanovništvu i pravnim licima:

¹⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2.stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%

Tabela 26: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2017.						31.12.2018.						Indeks 14=(12/6)
	Stanovništvo	Učešće%	Pravna lica	Učešće%	Ukupno		Stanovništvo	Učešće%	Pravna lica	Učešće%	Ukupno		
					Iznos	Učešće%					Iznos	Učešće%	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12=(8+10)	13	14
A	5.732.970	90,2	5.356.474	78,5	11.089.444	84,1	6.275.311	91,5	6.107.597	81,7	12.382.908	86,4	112
B	163.628	2,6	651.859	9,6	815.487	6,2	151.062	2,2	573.795	7,7	724.857	5,1	89
C	61.371	1,0	98.470	1,4	159.841	1,2	60.150	0,9	73.815	1,0	133.965	0,9	84
D	46.850	0,7	243.681	3,6	290.531	2,2	46.055	0,7	288.575	3,9	334.630	2,3	115
E	353.889	5,6	469.668	6,9	823.557	6,2	321.401	4,7	427.873	5,7	749.274	5,3	91
Ukupno	6.358.708	100	6.820.152	100	13.178.860	100	6.853.979	100	7.471.655	100	14.325.634	100	109
Klas.kred. B-E	625.738	9,8	1.463.678	21,5	2.089.416	15,9	578.668	8,4	1.364.058	18,2	1.942.726	13,6	93
Nekv.kred. C-E	462.110	7,3	811.819	11,9	1.273.929	9,7	427.606	6,2	790.263	10,6	1.217.869	8,5	96
		48,2		51,8		100		47,8		52,2		100	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,9		70,1		100		29,8		70,2		100	
Nekvalitetni C-E		36,3		63,7		100		35,1		64,9		100	
Kategorija B		20,1		79,9		100		20,8		79,2		100	

U 2018. godini učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na 13,6% (-2,3 procentna poena), s jedne strane, zbog smanjenja klasifikovanih kredita za 146,7 miliona KM ili 7,0%, a s druge strane, zbog već navedenog rasta ukupnih kredita. Klasifikovani krediti stanovništva su smanjeni za 47,1 milion KM ili 7,5%, a pravnih lica za 99,6 miliona KM ili 6,8%.

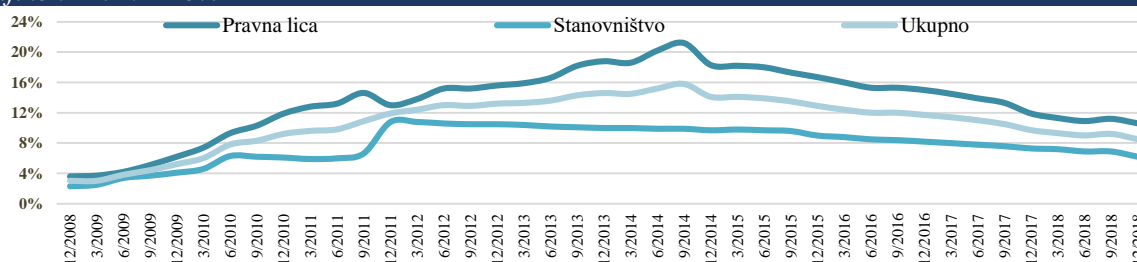
Učešće NPL-ova je smanjeno sa 9,7% na 8,5%, dominantno kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima, na NPL-ove se odnosi 790,3 miliona KM ili 10,6%, što je za 1,3 procentna poena manje nego na kraju 2017. godine (u 2017. godini učešće je smanjeno za 3,1 procentni poen). Za sektor stanovništva NPL-ovi iznose 427,6 miliona KM ili 6,2%, što je za 1,1 procentni poen manje nego na kraju 2017. godine (u 2017. godini učešće smanjeno za 0,9 procentnih poena).

U apsolutnom iznosu smanjeni su ukupni NPL-ovi u odnosu na kraj 2017. godine za iznos od 56,1 miliona KM ili 4,4%. NPL-ovi pravnih lica su smanjeni za iznos od 21,6 miliona KM ili 2,7%, a također i stanovništva za iznos od 34,5 miliona KM ili 7,5% u odnosu na kraj 2017. godine. U okviru nekvalitetnih kredita, povećanje je zabilježeno u kategoriji D u iznosu od 44,1 milion KM, dok su nekvalitetni krediti u kategorijama C i E smanjeni za 25,9 miliona KM, odnosno 74,3 miliona KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 7,5 milijardi KM, na dan 31.12.2018. godine u kategorije B do E klasifikovano je 1,4 milijarde KM ili 18,2%, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,9 milijardi KM, u kategorije B do E klasifikovan je iznos od 578,7 miliona KM ili 8,4%.

Pregled NPL-ova, kroz periode, daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 12: NPL-ovi

Detaljnija i potpunija analiza NPL-ova zasniva se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni) i daje se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 27: Granska koncentracija kredita

Opis	31.12.2017.				31.12.2018.				Indeks	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5=(4/2)	6	7	8	9=(8/6)	10=(6/2)	11=(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	206.554	1,6	30.860	14,9	187.278	1,3	36.311	19,4	91	118
Proizvodnju (IND)	1.986.437	15,1	281.513	14,2	2.130.781	14,9	269.505	12,6	107	96
Građevinarstvo (CON)	428.151	3,2	67.845	15,8	441.833	3,1	74.092	16,8	103	109
Trgovinu (TRD)	2.589.004	19,6	290.802	11,2	2.642.599	18,4	274.333	10,4	102	94
Ugostiteljstvo (HTR)	243.136	1,8	11.536	4,7	268.239	1,9	16.074	6,0	110	139
Ostalo ¹⁸	1.366.870	10,4	129.263	9,5	1.800.925	12,6	119.948	6,6	132	93
Ukupno 1	6.820.152	51,8	811.819	11,9	7.471.655	52,2	790.263	10,6	110	97
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	5.188.942	39,4	317.089	6,1	5.574.057	38,9	326.714	5,9	107	103
Stambenu izgradnju	1.065.987	8,1	126.907	11,9	1.178.483	8,2	87.273	7,4	111	69
Obavljanje djelat. (obrtnici)	103.779	0,8	18.114	17,5	101.439	0,7	13.619	13,4	98	75
Ukupno 2	6.358.708	48,2	462.110	7,3	6.853.979	47,8	427.606	6,2	108	93
Ukupno (1 +2)	13.178.860	100	1.273.929	9,7	14.325.634	100	1.217.869	8,5	109	96

Najveće učešće pravnih lica u ukupnim kreditima imaju sektori trgovine (18,4%) i proizvodnje (14,9%), a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (38,9%) i stambeni krediti (8,2%). Krediti plasirani sektoru proizvodnje u iznosu od 2,1 milijardu KM povećani su u 2018. godini u iznosu od 144,3 miliona KM ili 7,3%. NPL-ovi kod kredita plasiranih sektoru proizvodnje iznose 269,5 miliona KM i smanjeni su za iznos od 12,0 miliona KM ili 4,3%, dok je učešće NPL-ova i dalje na visokom nivou od 12,6%, iako je isto smanjeno za 1,6 procentnih poena.

Kreditni odobreni sektoru trgovine na kraju 2018. godini iznose 2,6 milijardi KM i povećani su za iznos od 53,6 miliona KM ili 2,1% u odnosu na kraj 2017. godine. NPL-ovi kod ovog sektora iznose 274,3 miliona KM i smanjeni su za 16,5 miliona KM, a njihovo učešće je smanjeno za 0,8 procentnih poena, odnosno na 10,4%, što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje. Učešće NPL-ova je visoko u sektoru građevinarstva (16,8%) i iskazanim povećanjem od 1,0 procentni poen, a krediti ovog sektora imaju nisko učešće od svega 3,1% u ukupnim kreditima. Kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1,3% ukupnih kredita, NPL-ovi imaju značajno učešće od 19,4%, koje je povećano za 4,5 procentnih poena u odnosu na kraj prethodne godine.

Kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju sa 38,9% učešća u ukupnim kreditima, sa rastom u iznosu od 385,1 milion KM ili 7,4%. Stambeni krediti su imali rast od 112,5 miliona KM ili 10,6%. Učešće NPL-ova kod stambenih kredita je 7,4%, a kod kredita za opću potrošnju 5,9% i imaju trend smanjenja u odnosu na kraj 2017. godine.

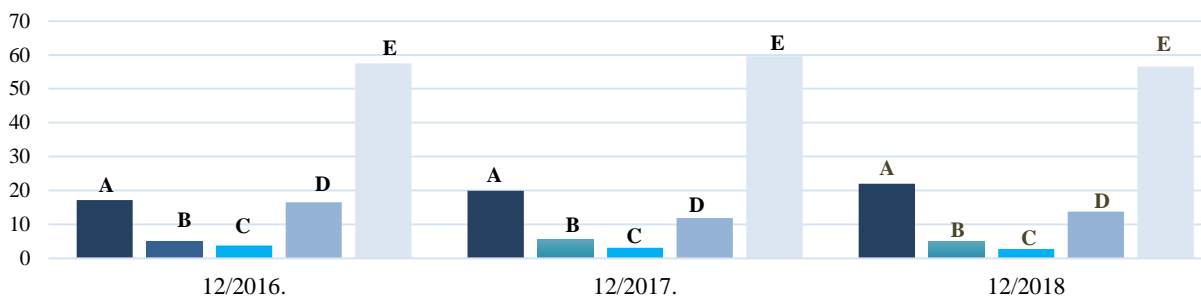
Nivo OKR i procijenjenih PKG po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologijom propisanom u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu:

¹⁸ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo

Tabela 28: Struktura i trend OKR i PKG

Kategorija klasifikacije	Iznos (u 000 KM) i struktura (u %)						Indeks	
	31.12.2016.	%	31.12.2017.	%	31.12.2018.	%	8=(4/2)	9=(6/4)
I	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
A	263.324	17,2	296.693	19,9	324.512	22,0	113	109
B	77.167	5,0	82.700	5,5	72.972	4,9	107	88
C	58.086	3,8	45.486	3,0	40.189	2,7	78	88
D	253.348	16,5	178.304	11,9	204.017	13,8	70	114
E	881.787	57,5	889.292	59,6	837.964	56,6	101	94
Ukupno	1.533.712	100	1.492.475	100	1.479.654	100	97	99

Grafikon 13: Struktura i trend OKR i PKG

Ukupan nivo obračunatih RKG sa 31.12.2018. godine iznosi 1,5 milijardi KM i u odnosu na kraj 2017. godine iskazano je smanjenje za iznos od 12,8 miliona KM ili 0,9%. Pojedinačno po kategorijama, povećanje RKG u 2018. godini ostvareno je za kategorije A i D, dok je u preostalim kategorijama ostvareno smanjenje RKG u odnosu na kraj 2017. godine. Rezerve za kategoriju A povećane su za 9,4% i za kategoriju D 14,4%, dok je smanjenje RKG iskazano kod kategorije B i C za 11,8%, odnosno kategorije E za 5,8%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos PKG i rizične aktive sa vanbilansom iznosi 6,2% i manji je za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2017. godine. Na dan 31.12.2018. godine banke su, na približno istom nivou, kao i na kraju 2017. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 29%, D kategoriju 59% i E kategoriju 100%¹⁹ (povećanje kod C kategorije za 2 procentna poena).

Analizom kvaliteta aktive bankarskog sektora FBiH, kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da je kvalitet aktive bankarskog sektora u 2018. godini poboljšan.

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno identifikaciji, mjerenju, praćenju i kontroli kreditnog rizika i klasifikaciji aktive.

1.3.5. Profitabilnost

Na profitabilnost banaka, najznačajnije utječu kvalitet aktive, struktura, diverzificiranost i troškovi izvora finansiranja, troškovna efikasnost, eksterni faktori koji su specifični za bankarski, odnosno finansijski sektor u FBiH (razvijenost finansijskog sistema, regulatorna obilježja,

¹⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju RKG po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%

industrijska koncentracija i dr.) i eksterni makroekonomski faktori (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija, i dr.).

Zadržavanje ekspanzivne monetarne politike i niskih kamatnih stopa ECB-a utjecalo je na nastavak povoljnog okruženja i ekonomskog rasta u EU i posljedično u Jugoistočnoj Evropi.

U bankarskom sektoru u FBiH je zadržan pozitivan trend kreditnog rasta, izražen kroz kontinuirani rast kreditnog portfolija u apsolutnom izrazu, pri čemu se u periodu od 2016. do 2018. godine smanjuje relativno učešće kreditnog portfolija u ukupnoj aktivnosti²⁰ (sa 66,8% na 65,2%, odnosno 64,8% koliko iznosi na kraju 2018. godine). Primjena i poštivanje opreznih kreditnih standarda banaka kod odobravanja kredita i adekvatne procjene i pokrivenosti ispravkama vrijednosti stavki rizične aktive, odnosno rezervisanjima za potencijalne obaveze i ostalim vrijednosnim usklađenjima predmet je kontinuiranog posrednog i periodičnog neposrednog nadzora, kao i redovne eksterne revizije banaka u skladu sa propisanim zahtjevima. Pored kreditnog rizika koji se mjeri kvalitetom kreditnog portfolija, finansijski rezultat poslovanja bankarskog sektora u FBiH je u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika. Ovi rizici odražavaju se na strani raspoloživosti izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, i na strani mogućnosti ostvarivanja adekvatnog nivoa neto kamatne marže.

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sistema u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sistemu, posmatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti nivoa i kvaliteta zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti. Sposobnost banaka da ostvaruju prihvatljivu, održivu i stabilnu dobit povezana je sa rizicima njihovih poslovnih modela, odnosno faktora koji utječu na održivost poslovnog modela i sposobnost generisanja dobiti koja poizlazi iz odgovarajućih izvora finansiranja i kapitala i primjerene sklonosti ka preuzimanju rizika kroz jedan zaokružen poslovni i ekonomski ciklus, a koja je adekvatno iskazana kao rezultat pravilne, cjelovite i konzistentne primjene MRS i MSFI.

U narednom periodu, sa postepenim prelaskom na novi SREP okvir, fokus supervizorskih postupaka i procedura u segmentu profitabilnosti će biti usmjeren na procjenu poslovnih modela banaka u pogledu njegove opstojnosti i održivosti, odnosno sposobnosti banaka da ostvaruje prihvatljiv povrat u toku primjerenog vremenskog perioda, odnosno tokom cijelog poslovnog, odnosno ekonomskog ciklusa.

U nastavku ovog dijela Informacije su prezentirani podaci i informacije o profitabilnosti bankarskog sektora u FBiH na osnovu nerevidiranih konačnih izvještajnih podataka koje su banke dostavile prema stanjima na dan 31.12.2018. godine. Podaci su analizirani u kontekstu važećih elemenata za procjenu kvaliteta i nivoa profitabilnosti i kriterija za rangiranje osnovnih komponenti finansijskog i operativnog stanja banaka (CAMELS).

1.3.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-31.12.2018. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 255,4 miliona KM, što je za iznos od 15,4 miliona KM ili 6,4% više u odnosu na isti period 2017. godine. U istom periodu ukupna neto-dobit na nivou bankarskog sektora u FBiH iznosila je 290,1 miliona KM (14 banaka), a neto-gubitak u iznosu od 34,7 miliona KM odnosi se na jednu banku, koja je u istom periodu 2017. godine iskazala

²⁰ Pozicija 4. Bilansa stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans)

neto-dobit u iznosu od 2,6 miliona KM.

Ako se kompariraju podaci sa istim periodom 2017. godine, uočava se da je iskazani gubitak na nivou sektora u 2018. godini veći za iznos od 27,5 miliona KM, pri čemu su u prethodnoj godini gubitak iskazale dvije banke u ukupnom iznosu od 7,3 miliona KM, koje su sa 31.12.2018. godine iskazale dobit u ukupnom iznosu od 5,3 miliona KM.

Ako se analizira finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora u FBiH za period od tri godine, bilježi se kontinuirani rast iskazane dobiti, pri čemu je značajniji rast dobiti bio u periodu 31.12.2016.-31.12.2017. godine, s obzirom da je rast u apsolutnom izrazu iznosio 66,7 miliona KM ili 38,5%.

Analizom strukture prihoda i rashoda na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-31.12.2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine, uočava se da je iskazani pozitivni finansijski rezultat-neto dobit u iznosu od 255,4 miliona KM rezultat utjecaja sljedećih promjena:

- povećanja ukupnih operativnih prihoda za iznos od 18,3 miliona KM ili 4,3%, pri čemu je u strukturi istih evidentno povećanje prihoda iz poslovanja sa devizama, naknada za izvršene usluge i naknada po vanbilansnim poslovima, dok su smanjeni ostali operativni prihodi, prihodi iz poslova trgovanja i prihodi po osnovu naknada po kreditima;
- blagog povećanja ukupnih neamatnih rashoda za iznos od 7,8 miliona KM ili 1,0%, pri čemu su iskazani veći ukupni poslovni i direktni rashodi za iznos od 8,7 miliona KM ili 3,9%, dok su se ukupni operativni rashodi neznatno smanjili za iznos od 0,9 miliona KM ili 0,2%; i
- blagog povećanja neto kamatnih i sličnih prihoda za 1,1% ili za iznos od 6,8 miliona KM, što predstavlja neto efekat smanjenja ukupnih kamatnih i sličnih rashoda za iznos od 19,9 miliona KM ili 13,3% i istovremenog smanjenja ukupnih kamatnih i sličnih prihoda za iznos od 13,1 milion KM ili 1,7%.

U posmatranom periodu, u strukturi ukupnih poslovnih i direktnih troškova na nivou bankarskog sektora u FBiH smanjeni su troškovi ispravki vrijednosti rizične aktive, rezervisanja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja, za ukupan iznos od 3,4 miliona KM ili 3,0%, što je povezano sa izračunavanjem očekivanih kreditnih gubitaka u skladu sa MSFI 9, čija je primjena u bankama počela sa 01.01.2018. godine.

U 2018. godini ostali poslovni i direktni troškovi povećani su za iznos od 12,1 milion KM ili 10,6% u odnosu na 2017. godinu.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH, u strukturi ukupnih operativnih rashoda evidentno je povećanje troškova po osnovu plaća i doprinosa za iznos od 8,3 miliona KM ili 3,3% i neznatno smanjenje ostalih operativnih troškova za iznos od 4,9 miliona KM ili 4,0%, dok su smanjeni troškovi po osnovu poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija za iznos od 4,3 miliona KM ili 2,7%, što je promjena trenda, s obzirom na povećanje ove kategorije troškova u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu, kada je iskazano povećanje za iznos od 2,7 miliona KM ili 1,7%. Navedeno je povezano sa činjenicom da u 2018. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka u FBiH. Iskazano povećanje troškova po osnovu plaća i doprinosa povezano je sa povećanjem broja zaposlenih za 1,3%, pri čemu je u relativnom izrazu rast ove kategorije troškova (3,1%) veći od rasta broja zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH u posmatranom periodu.

Usporedbom analitičkih podataka za 14 banaka u sistemu koje su sa 31.12.2018. godine iskazale pozitivan finansijski rezultat, sa istim periodom 2017. godine, može uočiti da:

- je deset banaka ili 71,4% iskazalo veću neto-dobit, sa ukupnim pozitivnim efektom u iznosu od 41,0 miliona KM,
- su dvije banke ili 14,3% iskazale manju neto-dobit, sa ukupnim negativnim efektom u iznosu od 0,8 miliona KM,
- su dvije banke ili 14,3% iskazale neto-dobit u odnosu na prethodno iskazani gubitak, sa ukupnim pozitivnim efektom u iznosu od 12,6 miliona KM.

Posmatrano prema visini aktive sa 31.12.2018. godine, pet najvećih banaka, koje imaju ukupno učešće od 68,3% u ukupnoj aktivi, iskazale su pozitivan finansijski rezultat u ukupnom iznosu od 253,0 miliona KM ili 99,1% ukupno iskazanog finansijskog rezultata-neto dobiti na nivou sektora. Pri tome, na dvije banke koje imaju najveće pojedinačno učešće prema visini aktive (47,0% ukupne aktive) odnosi se iznos od 181,7 miliona KM ili 71,1% iskazane dobiti na nivou sektora.

U Prilogu 7. prikazan je zbirni bilans uspjeha banaka u FBiH za period 01.01.-31.12.2018. godine, po šemi FBA.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou bankarskog sektora u FBiH, kroz izvještajne periode, kako slijedi:

-000 KM-

<i>Tabela 29: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak</i>						
O p i s	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-38.505	2	-7.288	2	-34.743	1
Dobit	211.753	13	247.261	13	290.098	14
Ukupno	173.248	15	239.973	15	255.355	15

Iskazani ukupni finansijski rezultat - neto dobit na nivou bankarskog sektora u FBiH kroz periode konstantno bilježi porast, pri čemu su strukturalno posmatrano prisutne oscilacije u pogledu iskazanog gubitka kroz posmatrane periode, kako u pogledu iznosa, trenda, tako i pojedinačnih banaka koje su imale iskazane gubitke u poslovanju. Naime, jedna banka koja je u 2016. godini jedina iskazala značajan gubitak u poslovanju je već u 2017. godini iskazala pozitivan finansijski rezultat, koji je značajno uvećan u 2018. godini. Dvije banke koje su u 2017. godini iskazale gubitak u poslovanju su u 2018. godini izašle iz zone negativnog finansijskog rezultata, pri čemu je jedna banka značajno poboljšala finansijski rezultat - dobit, dok je iskazana dobit druge banke bila materijalno neznčajna. Jedna banka, koja je u 2018. godini iskazala materijalno značajan gubitak, je u 2016. i 2017. godini iskazivala dobit u poslovanju. Banke kod kojih su iskazane nestabilnosti u pogledu nivoa, kvaliteta i trenda zarade u bankarskom sistemu FBiH treba da unaprijede prakse u upravljanju rizicima, a posebno procjene rizika poslovnog modela, kako bi osigurale ispunjenje propisanih regulatornih zahtjeva, dugoročnu održivost zarade i stabilnost internih izvora povećanja kapitala, što će biti predmet supervizorske pažnje sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sektora u FBiH.

1.3.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 31.12.2018. godine, ukupni prihodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 1,2 milijarde KM, koji su u odnosu na 31.12.2017. godine veći za 5,1 miliona KM, što predstavlja povećanje manje od 1% (0,4%).

Iskazani ukupni prihodi od kamata i slični prihodi iznose 741,4 miliona KM i učestvuju sa 62,8% u ukupnim prihodima bankarskog sektora u FBiH. Posmatrano u periodu 2016.-2018. godina uočava se smanjenje učešća ukupnih kamatnih i sličnih prihoda u ukupnim prihodima bankarskog sektora, sa 66,3% u 2016. godini, na 64,2% u 2017. godini, odnosno 62,8% u ukupnim prihodima u 2018. godini.

U poređenju sa 31.12.2017. godine kamatni i slični prihodi su na nivou bankarskog sektora u FBiH blago smanjeni (za 1,7%).

U strukturi kamatnih i sličnih prihoda u 2018. godini, najveću stavku čine kamatni prihodi po kreditima i poslovima lizinga, koji iznose 657,9 miliona KM ili 88,8% ukupnih kamatnih i sličnih prihoda, pri čemu su u poređenju sa istim periodom u 2017. godini manji za iznos od 11,7 miliona KM ili 1,8%, dok su istovremeno u posmatranom periodu ukupna potraživanja po kreditima i poslovima lizinga povećana za iznos od 1,2 milijarde KM ili 8,7%. U istom periodu ostali kamatni i slični prihodi zabilježili su smanjenje za iznos od 3,8 miliona KM ili 4,9%. Nisu iskazani prihodi po osnovu vlasničkih vrijednosnih papira koji su na kraju 2017. godine iznosili 0,8 miliona KM.

Ostale kategorije kamatnih i sličnih prihoda zabilježili su rast i to: prihodi po kamatonosnim računima depozita za 70,6%, prihodi po osnovu plasmana drugim bankama za 66,2% i prihodi po vrijednosnim papirima koji se drže do dospelja za 7,8%. Iskazan trend povećanja prihoda po kamatonosnim računima depozita je povezan sa povećanjem bilansne pozicije kamatonosnih računa depozita u aktivni za 15,2%. Prihodi po osnovu plasmana drugim bankama zabilježili su porast, iako je u posmatranom periodu nivo plasmana drugim bankama smanjen za 22,9%.

Trend u pogledu ukupnih prihoda po vrijednosnim papirima (koji se drže do dospelja povećani, a po vlasničkim smanjeni), iskazan prema zbirnom bilansu uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA, treba posmatrati u kontekstu trendova u pripadajućim bilansnim pozicijama iskazanim u zbirnom bilansu stanja banaka u FBiH sa 31.12.2018. godine i 31.12.2017. godine, prema kojim se uočava:

- povećanje pozicije vrijednosnih papira po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti²¹ za iznos od 57,8 miliona KM ili 5,3%,
- povećanje pozicije vrijednosni papiri po amortiziranom trošku²² u iznosu od 18,4 miliona KM ili 13,5%,
- smanjenje pozicije investicije u zavisna i pridružena društva²³ za iznos od 6,3 miliona KM ili 34,4%.

Posmatrajući trend ukupnih kamatnih i sličnih prihoda u periodu od tri godine, uočava se da su u 2017. godini isti neznatno povećani u odnosu na 2016. godinu (za 0,3%), dok su u 2018. godini smanjeni za 1,7% u odnosu na 2017. godinu. Istovremeno su u posmatranom periodu neto kamatni i slični prihodi bilježili konstantan rast, pri čemu je u 2017. godini iskazan porast od 3,0% u odnosu na 2016. godinu, a u 2018. od 1,1% u odnosu na 2017. godinu. Navedeno je posljedica konstantnog smanjenja ukupnih kamatnih i sličnih rashoda, pri čemu je u 2017. godini smanjenje za 9,2% u odnosu na 2016. godinu, a u 2018. godini za 13,3%.

Povezujući iskazane trendove u pogledu neto kamatnih i sličnih prihoda na nivou sistema sa kretanjima kamatnih stopa, može se uočiti da su prosječne aktivne kamatne stope zabilježile pad

²¹ do 31.12.2017. godine opis ove bilansne pozicije je glasio: vrijednosni papiri za trgovanje

²² do 31.12.2017. godine opis ove bilansne pozicije je glasio: vrijednosni papiri koji se drže do dospelja

²³ do 31.12.2017. godine opis ove bilansne pozicije je glasio: investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća

sa 4,66% u 2016. godini, na 4,42% u 2017. godine, odnosno na 3,94% u 2018. godini, uz istovremeno smanjenje i prosječnih pasivnih kamatnih stopa sa 1,55% na 1,31%, odnosno 1,02%, a posljedično je smanjena i neto kamatna marža, kao razlika između prosječnih aktivnih i prosječnih pasivnih kamatnih stopa sa 3,11%, koliko je iznosila 2016. i 2017. godine, na 2,92% 2018. godine.

Ukupni operativni prihodi, koji za 2018. godinu iznose 439,8 miliona KM i učestvuju sa 37,2% u ukupnim prihodima, bilježe kontinuirani rast učešća u trogodišnjem periodu (2016-2018. godina). Rast je bio izraženiji u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu (10,3%), a rast u 2018. godini je u odnosu na 2017. godinu bio 4,3%.

U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveće učešće imaju prihodi po osnovu naknada za izvršene usluge, koji iznose 294,7 miliona KM ili 67,0% i u periodu 2016-2018. godina bilježe konstantan rast, koji je izraženiji u 2017. godini - za 10,8%, dok je u 2018. godini iznosio 9,4%.

Prihodi po osnovu poslovanja sa devizama, koji iznose 60,4 miliona KM i učestvuju sa 13,7% u ukupnim operativnim prihodima, u posmatranom trogodišnjem periodu imaju konstantan rast, koji je izraženiji u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu (12,8%), a u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu taj rast je iznosio 4,0%.

Ostali operativni prihodi iznose 51,2 miliona KM i učestvuju sa 11,6% u ukupnim operativnim prihodima, pri čemu su u 2018. godini smanjeni za 13,6 miliona KM ili 21,0% u odnosu na 2017. godinu, dok je u 2017. godini zabilježen rast u odnosu na 2016. godinu za 10 miliona KM ili 18,2%.

Pojedinačno učešće ostalih kategorija operativnih prihoda (prihodi po vanbilansnim poslovima, po osnovu naknada po kreditima i poslovima trgovanja) nije veće od 5% u ukupnim operativnim prihodima u 2018. godini.

Struktura ukupnih prihoda za prethodne tri poslovne godine daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 30: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatn. rač. depozita kod depoz. inst.	1.877	0,2	2.653	0,2	4.525	0,4	141	171
Kredit i poslovi lizinga	671.168	59,1	669.651	56,9	657.927	55,7	100	98
Ostali prihodi od kamata	79.111	7,0	82.244	7,0	78.914	6,7	104	96
Ukupno I	752.156	66,3	754.548	64,1	741.366	62,8	100	98
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	243.028	21,5	269.292	22,9	294.707	24,9	111	109
Prihodi iz posl. sa devizama	51.471	4,5	53.539	4,6	60.374	5,1	104	113
Ostali operativni prihodi	87.730	7,7	98.709	8,4	84.714	7,2	113	86
Ukupno II	382.229	33,7	421.540	35,9	439.795	37,2	110	104
Ukupni prihodi (I+II)	1.134.38	5	1.176.08	8	1.181.16	1	104	101

Evidentno je da je relativno učešće kamatnih i sličnih prihoda kroz periode imalo opadajući trend, pri čemu je u njihovoj strukturi povećano učešće prihoda po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija, kao posljedica rasta novčanih sredstava na kamatonosnim računima depozita u posmatranom periodu. Istovremeno je u posmatranom periodu raslo učešće operativnih prihoda.

1.3.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 31.12.2018. godine, ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 891,5 miliona KM, koji su u odnosu na 31.12.2017. godine smanjeni za iznos od 12,1 miliona KM ili 1,3%.

Ukupni poslovni i direktni rashodi sa 31.12.2018. godine iznose 234,9 miliona KM, što čini 26,3% ukupnih rashoda. U odnosu na isti period 2017. godine uočava se rast od 8,7 miliona KM ili 3,9%. U strukturi ukupnih poslovnih i direktnih rashoda troškovi ispravki vrijednosti rizične aktive, rezervisanja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja iznose 108,7 miliona KM, što čini 46,3% ukupnih poslovnih i direktnih troškova, a ostali poslovni i direktni troškovi iznose 126,2 milion KM ili 53,7% ukupnih poslovnih i direktnih troškova. U odnosu na 2017. godinu troškovi ispravki vrijednosti rizične aktive, rezervisanja za potencijalne obaveze i ostalih vrijednosnih usklađenja su smanjeni za iznos od 3,4 miliona KM ili 3,0%, dok su ostali poslovni i direktni troškovi zabilježili rast za iznos od 12,1 milion KM ili 10,6%.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH zabilježen je neznatan rast ukupnih operativnih rashoda za iznos od 0,9 miliona KM ili 0,2% u odnosu na 2017. godinu, koji je neto efekat iskazanog povećanja troškova plaća i doprinosa za iznos od 8,3 miliona KM ili 3,3%, te smanjenja ostalih operativnih troškova za iznos od 4,9 miliona KM ili 4,0% i troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija za iznos od 4,3 miliona KM ili 2,7%.

Struktura ukupnih rashoda bankarskog sektora za period 2016-2018. godina daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 31: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	142.618	15,3	124.706	13,8	104.053	11,7	87	83
Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama ²⁴	18.762	2,0	18.741	2,1	16.879	1,9	100	90
Ostali rashodi od kamata	3.767	0,4	6.538	0,7	9.121	1,0	173	140
Ukupno I	165.147	17,7	149.985	16,6	130.053	14,6	91	87
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Trošk. ispravke vrijed. rizične aktive i rezervacije za potenc. obaveze i ostala vrijednosna usklađenja	111.305	11,9	112.074	12,4	108.662	12,2	101	97
Troškovi plaća i doprinosa	243.892	26,2	248.113	27,5	256.407	28,8	102	103
Troškovi posl.prostora i amortizacija	154.963	16,6	157.670	17,4	153.348	17,2	102	97
Ostali poslovni i direktni troškovi	98.593	10,6	114.096	12,6	126.225	14,1	116	111
Ostali operativni troškovi	158.184	17,0	121.689	13,5	116.784	13,1	77	96
Ukupno II	766.937	82,3	753.642	83,4	761.426	85,4	98	101
Ukupni rashodi (I+II)	932.084	100	903.627	100	891.479	100	97	99

U posmatranom trogodišnjem periodu ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora imali su opadajući trend, koji je bio nešto izraženiji u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu, pri čemu je i učešće kamatnih i sličnih rashoda imalo opadajući trend, koji je izraženiji u 2018. godini, dok je učešće ukupnih nekamatnih rashoda imalo rastući trend, koji je, također, izraženiji u 2018. godini. U strukturi nekamatnih rashoda u posmatranom periodu karakteristične promjene su se odnosile na smanjenje troškova ispravki vrijednosti rizične aktive i rezervacije za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja i troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u 2018. godini, kao i ostalih poslovnih i direktnih troškova, trend rasta evidentiran je kod ostalih

²⁴ uključujući i kamate po subordinisanim dugovima, koje su u posmatranom periodu iznosile: 7,3 miliona KM u 2016. godini, 7,9 miliona KM u 2017. godini, odnosno 7,8 miliona KM u 2018. godini

operativnih troškova u 2018. godini, dok je kod troškova plaća i doprinosa trend uglavnom stabilan.

1.3.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U sljedećoj tabeli dat je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

-u %-

<i>Tabela 32: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po periodima</i>			
Koeficijent	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.
Dobit na prosječnu aktivu	1,0	1,3	1,2
Dobit na prosječni ukupni kapital	6,5	8,5	8,7
Dobit na prosječni dionički kapital	15,0	19,6	20,4
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,4	3,2	2,9
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,2	2,2	2,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,6	5,4	5,0
Poslovni i direktni rashodi/ prosječna aktiva ²⁵	1,2	1,2	1,1
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,2	2,8	2,5
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,4	3,9	3,6

Prilikom analize prezentiranih pokazatelja za bankarski sektor u FBiH potrebno je uzeti u obzir da je posmatrani period obilježio kontinuirani rast ukupne, odnosno prosječne aktive, te ukupnog i dioničkog kapitala, koji su osnovica za izračun navedenih koeficijenata. Rast aktive bio izraženiji u odnosu na rast ukupnog i dioničkog kapitala, te ukupnih prihoda.

Zarada na prosječnu aktivu je u 2017. godini povećana za 0,3 procentna poena (sa 1,0% na 1,3%), da bi se u 2018. godini neznatno smanjila za 0,1 procentni poen u odnosu na 2017. godinu (sa 1,3% na 1,2%). Zarada na prosječni ukupni i dionički kapital bilježi kontinuiran rast u posmatranom trogodišnjem periodu, pri čemu je izraženije povećanje u 2017. u odnosu na 2016. godinu, nego u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu.

U posmatranom periodu neto kamatni prihod, izražen kao razlika ukupnih kamatnih i sličnih prihoda i ukupnih kamatnih i sličnih rashoda, u odnosu na prosječnu aktivu bilježi konstantan pad, pri čemu je smanjenje veće u 2018. u odnosu na 2017. godinu, dok su operativni prihodi u odnosu na prosječnu aktivu uglavnom stabilni, uz blagi pad u 2018. godini (za 0,12 procentnih poena). Prisutan je trend smanjenja koeficijenta ukupnog prihoda u odnosu na prosječnu aktivu, kao pokazatelja produktivnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH tokom posmatranih izvještajnih perioda.

Poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu su uglavnom stabilni, uz neznatno smanjenje u 2018. godini (za 0,1 procentni poen), dok operativni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu bilježe konstantan pad, a posljedično i ukupni neamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu.

Jedan od pokazatelja za ocjenu performansi banaka, odnosno bankarskog sektora u FBiH je efikasnost po zaposlenom, koja u posmatranom trogodišnjem periodu bilježi kontinuiran rast, što upućuje na podizanje efikasnosti u poslovanju bankarskog sektora u FBiH.

²⁵ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti

1.3.6. Ponderisane NKS i EKS

Sa ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uslova banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i na organizacione dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH, te obavezno mjesečno izvještavanje FBA o ponderisanim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, u skladu sa propisanom metodologijom²⁶.

Za potrebe korisnika kredita, prilikom analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, s obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa kreditom, tj. uslovima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer, troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako je osiguranje uslov za odobravanje kredita, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita).

Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini, da bi se u 2017. i 2018. godini trend pada na nivou ukupnih kredita stanovništva nastavio, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

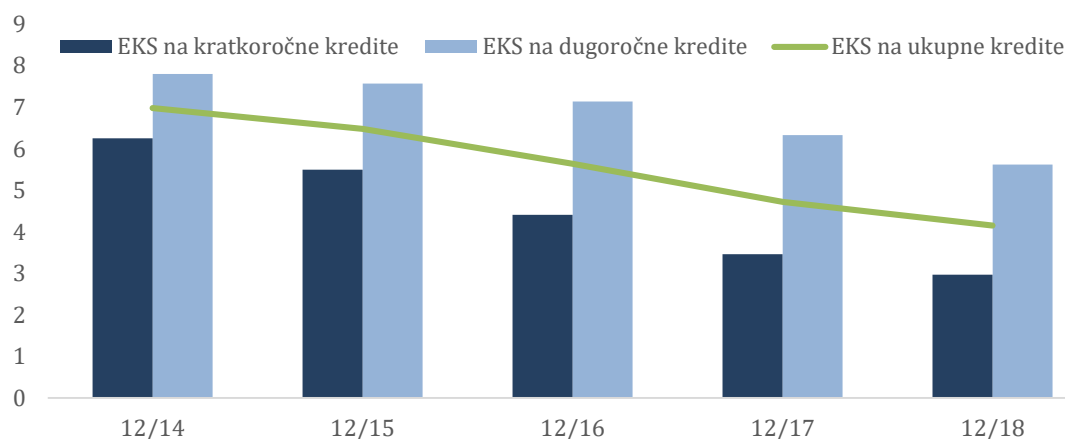
Tabela 33: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou

OPIS	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Pond. kam. stope na kr. kredite	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,20	3,46	2,67	2,97
1.1. Privredi	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,13	3,33	2,61	2,84
1.2. Stanovništvu	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,32	15,36	7,53	14,66
2. Pond. kam. stope na dug. kredite	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,30	6,33	4,66	5,62
2.1. Privredi	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,02	4,33	3,61	3,91
2.2. Stanovništvu	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,31	7,89	5,55	7,06
3. Ukupno pond. kam. stope na kredite	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,12	4,72	3,56	4,15
3.1. Privredi	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,36	3,59	2,88	3,13
3.2. Stanovništvu	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,35	8,04	5,59	7,22

U sljedećem grafikonu daje se trend kretanja ponderisanih EKS na kratkoročne kredite, dugoročne kredite i ukupne kredite u FBiH u zadnjih pet godina.

²⁶ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/17) i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

Grafikon 14: Ponderisane prosječne EKS na kredite na godišnjem nivou

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou u posmatranom petogodišnjem periodu, evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite koji je nastavljen i u 2018. godini.

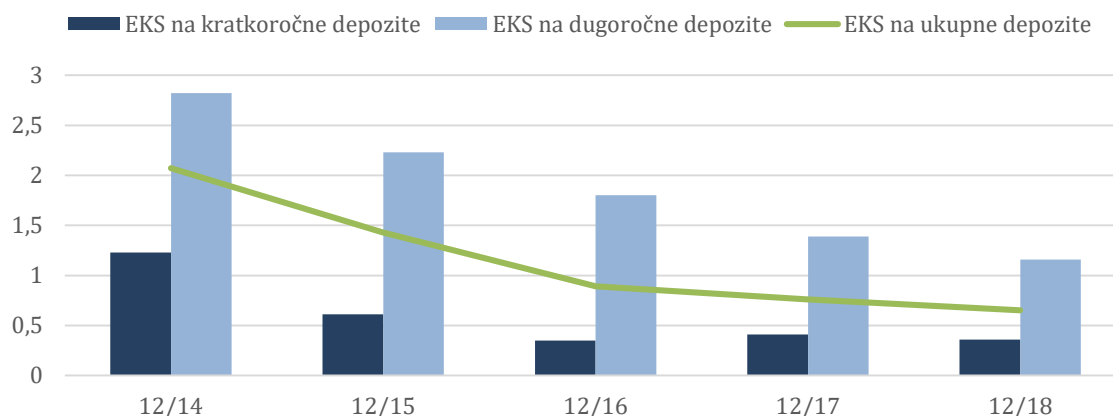
Kod kamatnih stopa na kratkoročne depozite, nakon kontinuiranog pada, u 2017. godini ostvaren je blagi rast, da bi u 2018. godini iste nastavile sa trendom pada (izuzev ponderisanih kamatnih stopa na kratkoročne depozite do tri mjeseca), a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 34: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kr. depozite	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,40	0,41	0,38	0,36
1.1. do tri mjeseca	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,35	0,36	0,41	0,39
1.2. do jedne godine	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,61	0,62	0,31	0,31
2. Pond. kam. stope na dug. depozite	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,37	1,39	1,15	1,16
2.1. do tri godine	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,22	1,24	0,99	1,01
2.2. preko tri godine	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,82	1,85	1,44	1,45
3. Ukupno pond. kam. stope na depozite	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,75	0,76	0,66	0,65

U sljedećem grafikonu daje se trend kretanja ponderisanih EKS na kratkoročne depozite, dugoročne depozite i ukupne depozite u FBiH u zadnjih pet godina.

Grafikon 15: Ponderisane prosječne EKS na depozite na godišnjem nivou

1.3.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Likvidnost bankarskog sektora u FBiH može se ocijeniti zadovoljavajućom, s obzirom na učešće likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i ročnu usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza.

S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utječu na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju aktivom i pasivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti, zajedno sa kamatama, vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, polazeći od propisanih standarda za upravljanje rizicima u bankama, kvantitativni zahtjevi za banke u pogledu LCR-a i osiguranja stabilnih izvora finansiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

U sljedećoj tabeli daje se trend kretanja LCR-a u bankarskom sektoru u FBiH:

-000 KM-

Opis	30.06.2018.	30.09.2018.	31.12.2018.	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	5	6
Zaštitni sloj likvidnosti	3.801.780	4.034.644	4.325.281	106	107
Neto likvidnosni odlivi	1.150.369	1.353.143	1.392.629	118	103
LCR	330,5%	298,2%	310,6%	90	104

U trećem kvartalu 2018. godine LCR je bio smanjen za 32,3 procentna poena, da bi krajem 2018. godine isti bio povećan za 12,4 procentna poena. Sve banke u bankarskom sektoru FBiH sa stanjem na dan 31.12.2018. godine ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a, a većina banaka značajno iznad propisanog minimuma.

U strukturi izvora finansiranja bankarskog sektora na dan 31.12.2018. godine najveće učešće od 79,7% imaju depoziti, zatim uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove) s učešćem od 4,5%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki finansijske aktive i finansijskih obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću je prikazana u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

Depoziti	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	7.961.438	56,1	9.227.317	58,3	10.562.758	60,0	116	114
7-90 dana	690.281	4,9	988.235	6,2	1.058.414	6,0	143	107
91 dan do jedne godine	1.982.775	14,0	2.144.316	13,6	2.616.873	14,9	108	122
1. Ukupno kratkoročni	10.634.494	75,0	12.359.868	78,2	14.238.045	80,9	116	115
Do 5 godina	3.344.169	23,6	3.280.639	20,7	3.193.809	18,1	98	97
Preko 5 godina	197.611	1,4	174.216	1,1	172.783	1,0	88	99
2. Ukupno dugoročni	3.541.780	25,0	3.454.855	21,8	3.366.592	19,1	98	97
Ukupno (1 + 2)	14.176.274	100	15.814.723	100	17.604.637	100	112	111

U 2018. godini kratkoročni depoziti po preostalom dospijeću imali su učešće od 80,9%, a dugoročni 19,1% u ukupnim depozitima. U odnosu na kraj 2017. godine, kratkoročni depoziti imali su rast od 1,9 milijardi KM ili 15,2%, dok je kod dugoročnih depozita zabilježeno smanjenje od 88,3 miliona KM ili 2,6%. Učešće u ukupnim depozitima je za 2,7 procentna poena povećano kod kratkoročnih, odnosno smanjeno kod dugoročnih depozita u odnosu na kraj 2017. godine.

Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,0% dugoročnih depozita i 18,1% ukupnih depozita). Depoziti sa preostalom ročnošću preko pet godina smanjeni su za iznos od 1,4 miliona KM ili 1,0%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli:

-u %-

Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁷ / ukupna aktiva	28,4	30,2	30,8
Likvidna sredstva/ kratkoročne finans.obaveze	47,1	47,6	46,3
Kratkoročne finans. obaveze/ ukupne finans. obaveze	71,9	74,9	77,7
Kreditni/ depoziti i uzeti krediti ²⁸	81,7	79,2	77,6
Kreditni/ depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ²⁹	81,0	78,5	77,1

Pokazatelj - krediti u odnosu na depozite i uzete kredite na dan 31.12.2018. godine je 77,6%, što je za 1,6 procentnih poena niže u odnosu na kraj 2017. Kod četiri banke pokazatelj je viši od 85,0%. Učešće kratkoročnih finansijskih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama je i dalje visoko, ali je odnos likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi kontinuirano zadovoljavajući.

Vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim

²⁷ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

²⁸ Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici i zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan

²⁹ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj

limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³⁰. U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne neusklađenosti između izvora i plasmana u skladu s propisanim minimalnim limitima.

U sljedećoj tabeli i grafikonu daje se pregled ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza do 180 dana:

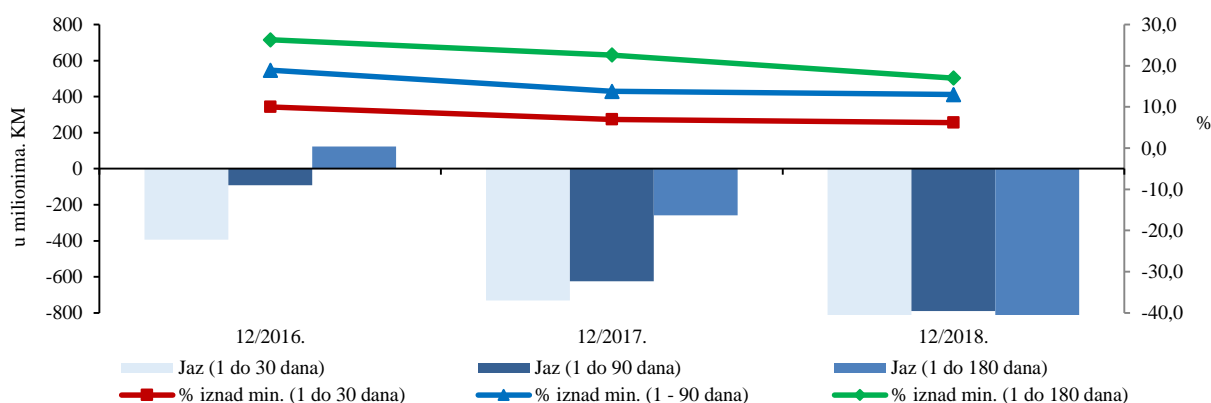
-u 000 KM-

Tabela 38: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Opis	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.	Indeks	
	Iznos	Iznos	Iznos	5=(3/2)	6=(4/3)
1	2	3	4		
I 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.515.361	8.462.124	9.513.038	113	112
2. Iznos finansijskih obaveza	7.909.801	9.193.511	10.426.004	116	113
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-394.440	-731.387	-912.966	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	95,0%	92,0%	91,2%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	10,0%	7,0%	6,2%		
II 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.384.767	9.416.671	10.556.456	112	112
2. Iznos finansijskih obaveza	8.476.151	10.041.101	11.346.039	118	113
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-91.384	-624.430	-789.583	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	98,9%	93,8%	93,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,9%	13,8%	13,0%		
III 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	9.387.062	10.476.675	11.639.701	112	111
2. Iznos finansijskih obaveza	9.263.730	10.734.265	12.645.200	116	118
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	123.332	-257.590	-1.005.499	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,3%	97,6%	92,0%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	26,3%	22,6%	17,0%		

³⁰ Član 41. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17): „Do uvođenja NSFR iz člana 34. ove odluke, kao obaveznog kvantitativnog zahtjeva prema bankama, banke će primjenjivati i izvještavati o ročnoj usklađenosti finansijske imovine i finansijskih obaveza i strukturi najvećih izvora, te u skladu s tim ostaju da važe član 6. stav (3) tačka 1., čl. 6a., 6b., 11. stav (2) i 12. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/12, 110/12 i 45/14)“. Propisani procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijeca do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijeca do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijeca do 90 dana u plasmane s rokom dospijeca do 90 dana i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijeca do 180 dana u plasmane s rokom dospijeca do 180 dana

Grafikon 16: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Na dan 31.12.2018. godine finansijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita, od rasta finansijske aktive. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala na dan 31.12.2018. godine su nešto niži nego na kraju 2017. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma i to u prvom intervalu za 6,2%, u drugom za 13,0% i u trećem intervalu za 17,0%.

Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabijih priliva likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obaveza i znatno manje zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u prethodnim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaći da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti treba biti u fokusu banaka, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba, uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

1.3.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Sa ciljem osiguranja primjene i provođenja principa opreza kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja FX rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o upravljanju deviznim rizikom banke³¹, kojom se definiše način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke³². Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti FX riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

³¹ "Službene novine Federacije BiH", br. 81/17

³² Članom 3. Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EUR najviše do 30%, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30% priznatog kapitala banke

Prema stanju na dan 31.12.2018. godine na nivou bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznosile su 3,2 milijarde KM, sa učešćem od 14,4% (na kraju 2017. godine 2,3 milijarde KM ili 11,2%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 8,3 milijardu KM ili 37,6% (na kraju 2017. godine 7,7 milijardi KM, uz učešće od 38,2%). U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i finansijskih obaveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajniju valutu i ukupna devizna pozicija na nivou bankarskog sektora:

-u milionima KM-

Tabela 39: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno)³³

Opis	31.12.2017.				31.12.2018.				Indeks	
	EUR		Ukupno		EUR		Ukupno		EUR	Ukupno
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(6/2)	(8/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Finansijska aktiva										
1. Novčana sredstva	906	11,0	1.349	15,2	1.437	15,5	1.882	19,0	159	140
2. Krediti	27	0,3	28	0,3	264	2,9	265	2,7	975	942
3. Krediti sa val.klauzulom	6.415	77,7	6.429	72,4	6.482	70,1	6.490	65,6	101	101
4. Ostalo	721	8,7	884	10,0	843	9,1	1.029	10,4	117	116
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	188	2,3	188	2,1	225	2,4	225	2,3	120	120
Ukupno I (1+2+3+4+5)	8.257	100	8.878	100	9.251	100	9.891	100	112	111
II. Finansijske obaveze										
1. Depoziti	6.076	74,4	6.725	76,2	6.614	74,8	7.284	76,5	109	108
2. Uzeti krediti	813	9,9	813	9,2	855	9,7	855	9,0	105	105
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.107	13,5	1.107	12,5	1.204	13,6	1.204	12,7	109	109
4. Ostalo	176	2,2	180	2,0	166	1,9	172	1,8	94	95
Ukupno II (1+2+3+4)	8.172	100	8.825	100	8.839	100	9.515	100	108	108
III. Vanbilans										
1. Aktiva	98		147		80		131			
2. Pasiva	218		225		456		463			
IV. Pozicija										
Duga (iznos)					37		44			
%					1,5%		1,8%			
Kratka	36		27							
%	1,6%		1,2%							
Dozvoljena	30,0%		30,0%		30,0%		30,0%			
Manja od dozvoljene	28,4%		28,8%		28,5%		28,2%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁴ dominantno je učešće EUR od 80,1% (31.12.2017. godine 73,2%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,7 milijardi KM na 2,5 milijardi KM. Učešće EUR-a u obavezama od 91,9% i u odnosu na kraj 2017. godine je povećano u nominalnom iznosu sa 7,7 milijardi KM na 8,3 milijarde KM.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sektora FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sektora FX riziku na kraju 2018. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31.12.2018. godine dugu deviznu poziciju imalo je deset banaka, a pet banaka imale su kratku poziciju. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 1,8% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 28,2 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EUR, iznosila je 1,5%, što je za 28,5 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

³³ Izvor: Obrazac 5 – Devizna pozicija

³⁴ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Finansijska aktiva se iskazuje po neto principu, odnosno umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze

1.4. USKLAĐENOST BANAKA U OBAVLJANJU PLATNOG PROMETA I SA STANDARDIMA SPNiFTA

1.4.1. Usklađenost banaka u obavljanju platnog prometa

U skladu sa unutrašnjom organizacijom FBA, poslovi kontrole platnog prometa su organizovani kroz nadzor deviznih poslova i kontrolu platnog prometa.

Aktivnosti u nadzoru deviznog poslovanja u 2018. godini se ogledaju u daljem razvoju Registra banaka, ovlaštenih mjenjača i mjenjačkih mjesta (u daljem tekstu: Registar), osiguranju kontinuiranog elektronskog izvještavanja o obavljanju mjenjačkih poslova i kontroli izvještavanja.

Kontrolom prikupljenih podataka za Registar, kao i komparacijom podataka dobivenih od banaka i od FMF-a, te usaglašavanjem istih, nastavilo se sa kontinuiranim vođenjem, ažuriranjem i održavanjem baze podataka Registra. Na dan 31.12.2018. godine u Registru je evidentirano 74 ovlaštena mjenjača i 497 mjenjačkih mjesta, koji imaju zaključen ugovor o obavljanju mjenjačkih poslova sa bankama čije je sjedište u FBiH.

Posredni nadzor FBA nad izvještajima o obavljenim mjenjačkim poslovima vrši se na osnovu dnevnih izvještaja o obavljenim mjenjačkim poslovima u bankama i ovlaštenim mjenjačima koji imaju sklopljen ugovor sa bankama i ovlaštenja FMF-a. Ova aktivnost podrazumijeva nadzor nad dnevnim izvještajima o obavljenim mjenjačkim poslovima u bankama od strane 15 banaka i 74 ovlaštena mjenjača. Broj izvještaja ovlaštenih mjenjača je promjenljiva kategorija i u zavisnosti je od roka trajanja izdatog ovlaštenja, a sam izvještaj je zbirni prikaz svih mjenjačkih mjesta jednog ovlaštenog mjenjača.

Analizom izvještaja banaka o obimu platnog prometa utvrđeno je da je u bankama u FBiH registrovano 265.475 deviznih računa po određenim valutama (EUR, USD i ostale valute). U periodu od 01.01. do 31.12.2018. godine preko ovih računa izvršen je promet u valutama, izražen u KM protuvrijednosti od 27.908,0 miliona KM.

Pregled prometa izražen u KM protuvrijednosti po valutama je sljedeći:

- EUR - 24.833,6 miliona KM,
- USD - 2.083,8 miliona KM, i
- Ostale valute - 990,6 miliona KM.

U segmentu kontrole unutrašnjeg platnog prometa banaka u FBiH, od banaka su zatraženi podaci o platnom prometu po određenim parametrima (broj glavnih računa, broj ostalih računa, broj izvršenih transakcija, vrijednost transakcija i sl.) za određeni izvještajni period. Sa ciljem verifikacije ovih podataka, izvršeno je poređenje podataka sa podacima u registrima koji se vode u Finansijsko-informatičkoj agenciji (registar računa) i u CBBiH (podaci o obimu međubankarskog platnog prometa). Poređenjem ovih podataka može se zaključiti da su isti relevantni i da zadovoljavajuće opisuju obim platnog prometa po ovim obilježjima.

U narednoj tabeli su navedeni podaci o broju glavnih računa i ostalih računa po statusu:

Tabela 40: Podaci o broju glavnih i ostalih računa po statusu

R. br.	Vrste/ status računa	Aktivni	Blokirani	Ukupno
1.	Glavni račun	104.524	53.070	157.594
2.	Ostali računi	98.283	46.188	144.471
3.	Ukupno (1+2)	202.807	99.258	302.695

Preko navedenih računa, u ukupno 154.334.296 transakcija izvršen je promet u iznosu od 190.110.922 hiljada KM.

U narednoj tabeli daje se pregled broja i vrijednosti izvršenih transakcija, po vrstama transakcija.

Tabela 41: Broj i vrijednosti izvršenih transakcija, po vrstama transakcija

R. br.	Vrsta transakcija	Broj transakcija	Br. transakc. (%)		Vrijednost (u 000 KM)	Vrijed. transakc. (%)	
			Ukupno	Međub.		Ukupno	Međub.
1.	Međubankarske	50.103.111	32,5	100	108.563.270	57,1	100
1.1.	RTGS	1.158.037	-	2,3	90.070.854	-	83,0
1.2.	Žirokliring	48.945.074	-	97,7	18.492.415	-	17,0
2.	Unutarbankarske	104.231.185	67,5	-	81.255.148	42,9	-
3.	Ukupno (1+2)	154.334.296	100	-	190.110.922	100	-

1.4.2. Usklađenost banaka sa standardima SPNiFTA

Ocjena usklađenosti banaka za 2018. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima SPNiFTA u prethodnom periodu, stanja utvrđenih kontrolama izvršenja datih naloga, analizi izvještaja koje banke dostavljaju FBA, te na osnovu informacija iz eksternih izvora.

U kontrolama izvršenja datih naloga FBA je utvrdila da je od 57 datih naloga bankama izvršeno 28 naloga, što je 49,1%, a 29 naloga je djelimično izvršeno, što je 50,9%, dok nije bilo neizvršenih naloga. Detaljan pregled statusa izvršenja datih naloga FBA u bankama dat je u sljedećoj tabeli:

Tabela 42: Pregled statusa datih naloga po politikama

R. br.	Politika o:	Br. datih naloga	%	Br. izvrš. naloga	%	%	Br.dj. izvr. nal.	%	%	Σ (%)
1	2	3	$\frac{4}{3/\Sigma 3} * 100$	5	$\frac{6}{5/\Sigma 5} * 100$	$\frac{7}{5/3} * 100$	8	$\frac{9}{8/\Sigma 8} * 100$	$\frac{10}{8/3} * 100$	$\frac{11}{7,10} = \Sigma$
1.	Prihvatljivosti klijenata	9	15,8	6	21,4	66,7	3	10,3	33,3	100
2.	Identifikaciji klijenta	16	28,1	1	3,6	6,2	15	51,7	93,8	100
3.	Stalnom praćenju računa i transakcija	15	26,3	5	17,9	33,3	10	34,5	66,7	100
4.	Upravljanju rizikom od PNiFTA	17	29,8	16	57,1	94,1	1	3,5	5,9	100
5.	Ukupno	57	100	28	100	-	29	100	-	-
6.	Ukupno (%)	100	-	49,1	-	-	50,9	-	-	-

U skladu sa navedenim, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika je umjeren. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru FBiH je i dalje zadovoljavajući i nastavlja se rastući trend. Shodno navedenom, a uzimajući u obzir Procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u BiH i ocjene međunarodnih organizacija koje su cijenile usklađenost bh. zakonodavstva i institucija sa standardima SPNiFTA, bankarski sektor FBiH je većim dijelom usklađen sa standardima SPNiFTA.

Na osnovu Izvještaja koje banke dostavljaju FBA o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvijestile FOO (Obrazac SPNiFTA), te na osnovu izvršenih provjera u neposrednom nadzoru banaka utvrđen je broj i vrijednost izviještenih transakcija, koji je u 2018. godini 290.027 u vrijednosti od 14.405.055 hiljada KM. U odnosu na 2017. godinu, broj izviještenih transakcija je povećan za 3,2%, a njihova vrijednost je veća za 3,7%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transakcija, iskazana u hiljadama KM, po načinu izvještavanja (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

-u 000 KM-

Tabela 43: Pregled izviještenih transakcija, po broju i vrijednosti

R. br.	Opis	01.01.-31.12.2017.		01.01.-31.12.2018.		Indeks	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Transakcije prijavljene prije izvršenja	12	18.450	8	5.724	67	31
2.	Transakcije prijavljene u roku od 3 dana	280.899	13.869.448	289.790	14.388.884	103	104
3.	Transakcije prijavljene poslije roka od 3 dana	38	8.838	22	959	58	11
Ukupno:		280.949	13.896.736	290.027	14.405.055	103	104

Pregled izviještenih sumnjivih transakcija po broju i vrijednosti, iskazane u hiljadama KM, dat je u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 44: Pregled izviještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti

R. br.	Opis	01.01.-31.12.2017.		01.01.-31.12.2018.		Indeks	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Transakcije prijavljene prije izvršenja	12	18.450	8	5.724	67	31
2.	Transakcije prijavljene u roku od 3 dana	57	9.902	50	10.667	88	108
3.	Transakcije prijavljene poslije roka od 3 dana	34	8.693	6	315	18	4
Ukupno:		103	37.045	64	16.706	62	45

U narednoj tabeli dat je uporedan pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata:

Tabela 45: Pregled broja prijavljenih sumnjivih klijenata

R. br.	Opis	01.01.-31.12.2017.	01.01.-31.12.2018.	Indeks
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Sumnjivi klijenti za koje je FOO tražio dodatne podatke	4	4	100
2.	Sumnjivi klijenti za koje FOO nije tražio dodatne podatke	71	58	82
Ukupno:		75	62	83

U strukturi izviještenih transakcija primjetan je trend pada izviještenih sumnjivih transakcija prije njihova izvršenja. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u osam slučajeva (12,5%), u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile FOO-u prije njihovog izvršenja. Ovo upućuje na zaključak da bi banke trebale posvetiti dodatnu pažnju analizi transakcija prije izvršenja. Trend pada izražen je i kod transakcija prijavljenih poslije roka od tri dana, a koji je u istom periodu prošle godine, između ostalog, bio posljedica postupanja po nalogu FBA. Ovo ukazuje na potrebu da banke posvete i odgovarajuću pažnju korektivnom monitoringu. FOO je od banaka za sedam prijavljenih sumnjivih klijenata (3,1%) tražio dodatne podatke. Potrebno je da banke, sa ciljem postizanja potpune usklađenosti sa standardima izvještavanja, unaprijede indikatore za prepoznavanje sumnjivih transakcija i metode za prepoznavanje sumnjivih transakcija i sumnjivih aktivnosti klijenata radi blagovremenog i kvalitetnog izvještavanja FOO-a.

1.5. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

Polazeći od značajnih, zahtjevnih i opsežnih procesa koji se vezuju za reformu regulatornog okvira za poslovanje i nadzor banaka i uspostavu novog okvira za restrukturiranje banaka, početak višegodišnjeg projekta prelaska sa postojeće supervizorske metodologije zasnovane na CAMELS-u na potpuno novi supervizorski okvir - SREP, uspostavu novog okvira nadzornog izvještavanja, opredjeljenje je da se u nadzoru poslovanja banaka postepeno prelazi sa postojećih izvještajnih formi na novi okvir regulatornog izvještavanja, kako bi se zadržao kontinuitet i izvršila postepena prilagodba novom načinu procjene profila rizičnosti banaka. FBA je u 2018. godini nastavila jačati supervizorske kapacitete sa ciljem implementacije novog regulatornog okvira, u skladu sa ZoB-om, ZoA i na osnovu njih donesenog seta podzakonskih akata.

FBA će u narednom periodu nastaviti sa aktivnostima na daljnjem usklađivanju regulatornog okvira sa predmetnim EU Direktivama, međunarodnim standardima i najboljim supervizorskim praksama, što je dio priprema BiH za priključenje EU.

FBA će, u skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti sa poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, sa težištem na:

- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i banaka kod kojih su koncentrisani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama primijenjenih praksi u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata i dr.;
- kapitalnom jačanju banaka, a posebno onih sa značajnim rastom aktive i banaka u kojima se smanjuju koeficijenti adekvatnosti kapitala;
- praćenju primjene MRS/MSFI, s ciljem adekvatnog vrednovanja finansijske imovine i izdvajanja rezervi za očekivane kreditne gubitke u funkciji održavanja adekvatne kapitaliziranosti banaka u FBiH;
- sistemskom praćenju aktivnosti banaka na primjeni standarda SPNiFTA i unapređenju saradnje sa drugim nadležnim institucijama u ovom segmentu;
- uspostavi, širenju i unapređenju saradnje sa nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU čije članice imaju sjedište u FBiH, kao i drugih zemalja, u cilju efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, kao i saradnje i razmjene

informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, te sa međunarodnim finansijskim institucijama;

- unapređenju saradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga i
- nastavku saradnje sa UBBiH, sa ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke, te zahtjevima tržišta i dr.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti sa ciljem realizacije preporuka FSAP misije, u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora, kao i obaveza preuzetih Pismom namjere koje su vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om, a koje se odnose na entitetske agencije za bankarstvo, projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF, te u okviru USAID FINRA projekta i dr.

Realizacija navedenih aktivnosti uslovljena je kontinuiranim angažmanom i usklađenim institucionalnim djelovanjem svih dijelova sistema, sudske, zakonodavne i izvršne vlasti, efikasnim provođenjem ekonomskih reformi, kako bi se uskladio ostvareni napredak u monetarnoj sferi i bankarskom sektoru, unapređenjem zakonskih propisa u segmentima računovodstva i revizije, upravljanjem imovinom, uspostavom mehanizma vansudskog rješavanja dugova privrednih društava, sigurnosti i zaštite novca u trezorima i blagajnama banaka i u transportu, rješavanjem ili ublažavanjem problema prezaduženih građana, posebnih sudskih odjela za privredu i dr., što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta, koji bi poticajno djelovao na bankarski sektor, realni sektor privrede i stanovništva.

Izvršavanje supervizorskih mjera i aktivnosti pretpostavlja kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema, kao bitan preduslov za efikasan nadzor poslovanja banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka, te permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom sistemu i ukupnom privrednom sistemu, dostignutog nivoa razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, te činjenice da depoziti građana predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka, od banaka se očekuje da u narednom periodu svoje aktivnosti usmjere na:

- kreditnu podršku privredi i stanovništvu, uz primjenu propisanih zahtjeva u pogledu upravljanja kreditnim rizicima i održavanja adekvatne kapitaliziranosti u odnosu na profil rizičnosti banke;
- efikasnost integralnog sistema upravljanja rizicima i unapređenje sistema ranog prepoznavanja povećanih kreditnih rizika, odnosno pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija, kao i efikasnijim mjerama upravljanja NPL-ima;
- usklađivanje poslovanja sa novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- konzistentnu i potpunu primjenu MRS/MSFI;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu sa novim regulatornim zahtjevima;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu i
- aktivno učešće u provođenju reformskih mjera i mjera na rješavanju problema prezaduženosti građana, te finansijskoj konsolidaciji privrednih društava i dr.

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

2.1. REGULATORNE AKTIVNOSTI

Tokom 2018. godine FBA je aktivno učestvovala u pripremi nacrtu novog ZoMKO u okviru Radne grupe imenovane od strane FMF-a. Aktivnosti Radne grupe rezultirale su usvajanjem nacrtu ZoMKO od strane Vlade FBiH i upućivanjem u parlamentarnu proceduru usvajanja.

U segmentu poslovanja i nadzora nedepozitnih finansijskih institucija, FBA je u skladu sa svojim nadležnostima unaprijedila regulatorni okvir, putem donošenja seta podzakonskih akata- odluka kojim se uređuje rad i nadzor poslovanja MKO, lizing društava i faktoring poslovanja u FBiH, a naročito u pogledu izmjena i dopuna regulatornih zahtjeva koji se odnose na: postupak izdavanja dozvola za rad i drugih saglasnosti MKO i lizing društva, uslove i ostale standarde poslovanja i ograničenja u MKO, nadzor MKO i lizing društava i postupcima FBA u njihovom nadzoru i dr.

Detaljan pregled regulatornog okvira za poslovanje i nadzor sektora nedepozitnih institucija sastavni je dio Priloga 1. ove Informacije - Pravni okvir za rad FBA i SBS u FBiH.

FBA će nastaviti sa unapređenjem i razvojem regulative u segmentu nadzora nedepozitnih finansijskih institucija, u skladu sa propisanim nadležnostima, sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti sektora nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH i unapređenja njegovog zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja.

2.2. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.2.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 31.12.2018. godine, dozvolu za rad FBA ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i jedno MKD (profitna organizacija). Prema podacima iz Registra mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO vodi FBA, sa 31.12.2018. godine bilo je evidentirano ukupno 362 organizaciona dijela MKO sa sjedištem u FBiH, što je u odnosu na podatke sa 31.12.2017. godine više za šest organizacionih dijelova ili 1,7%. Sa 31.12.2018. godine četiri mikrokreditna društva koja imaju sjedište u RS-u posluju u FBiH putem 45 organizacionih dijelova, što u odnosu na 31.12.2017. godine predstavlja povećanje za šest organizacionih dijelova ili 15,0%.

U Prilogu 8. dati su osnovni podaci o MKF i MKD koji sa 31.12.2018. godine imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se, u skladu sa propisima, može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruženja građana i fizičkih lica. Osnivači su po osnovu doniranog kapitala za osnivanje MKF stekli pravo

da budu registrovani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom, dok se MKD nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 31.12.2018. godine zaposleno je ukupno 1.461 osoba, što je za 62 zaposlena ili 4,4% više u odnosu na stanje sa 31.12.2017. godine. Od ukupnog iznosa broja zaposlenih MKF (njih 11) zapošljavaju 1.173 ili 80,3%, a MKD 288 ili 19,7%.

Uporedni podaci o broju i kvalifikacionoj strukturi zaposlenih prikazani su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 46: Kvalifikaciona struktura zaposlenih								
Stepen stručne sprema	Broj zaposlenih						Indeks	
	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema - VSS	575	46,0%	680	48,6%	725	49,6%	118	107
Viša stručna sprema - VŠS	115	9,2%	135	9,6%	135	9,3%	117	100
Srednja stručna sprema - SSS	547	43,7%	572	40,9%	589	40,3%	105	103
Ostali	14	1,1%	12	0,9%	12	0,8%	86	100
Ukupno	1.251	100%	1.399	100%	1.461	100%	112	104

Sa 31.12.2018. godine u strukturi zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni sa VSS - 49,6%, slijedi učešće zaposlenih sa SSS od 40,3%, te sa VŠS od 9,3%.

Evidentno je da u posmatranom periodu ukupan broj zaposlenih u mikrokreditnom sektoru bilježi rast, koji je nešto izraženiji u 2017. godini (11,8%).

2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine iznosi 580,4 miliona KM i za iznos od 53,4 miliona KM ili 10,1% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2017. godine. Rast ukupne aktive MKD u odnosu na kraj prethodne godine iznosi 39,6 miliona KM ili 36,9%, a rast ukupne aktive MKF je iznosio 13,8 miliona KM ili 3,3%.

U ukupnoj aktivni mikrokreditnog sektora MKD učestvuje sa 25,3% (147,0 miliona KM), dok pet MKF učestvuje sa 67,5% (392,0 miliona KM), što zajedno čini 92,8% ukupne aktive mikrokreditnog sektora FBiH. Preostalih šest MKF učestvuju u ukupnog aktivni sektora sa 7,2% (41,4 miliona KM).

U Prilozima 9. i 10. ove Informacije dat je zbirni prikaz bilansa stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 11. dat pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima na dan 31.12.2018. godine.

Zbirni bilans stanja mikrokreditnog sektora sa 31.12.2018. godine i uporednim podacima sa 31.12.2017. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Tabela 47: Bilans stanja mikrokreditnog sektora

R. br.	Opis	31.12.2017. godine			31.12.2018. godine				
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Indeks
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9	10
AKTIVA									
1.	Novčana sredstva	21.989	24.841	46.830	48.291	9.107	57.398	9,9	123
2.	Plasmani bankama	1.210	0	1.210	210	0	210	0,0	17
3.	Kreditni	329.758	81.396	411.154	322.369	134.551	456.920	78,7	111
4.	Rezer. za kred. gubitke	-2.716	-542	-3.258	-2.232	-672	-2.904	-0,5	89
5.	Neto krediti	327.042	80.854	407.896	320.137	133.879	454.016	78,2	111
6.	Posl. pr. i ost. fik. aktiva	28.383	430	28.813	24.918	1.751	26.669	4,6	93
7.	Dugoročne investicije	33.061	0	33.061	33.061	0	33.061	5,7	100
8.	Ostala aktiva	8.062	1.243	9.305	6.900	2.270	9.170	1,6	99
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	-158	-30	-188	-135	-36	-171	0,0	91
Ukupno aktiva		419.589	107.338	526.927	433.382	146.971	580.353	100	110
PASIVA									
10.	Obav. po uzetim kred.	177.140	68.856	245.996	177.970	101.712	279.682	48,2	114
11.	Ostale obaveze	21.215	4.656	25.871	21.647	6.155	27.802	4,8	107
12.	Kapital	221.234	33.826	255.060	233.765	39.104	272.869	47,0	107
Ukupno pasiva		419.589	107.338	526.927	433.382	146.971	580.353	100	110
13.	Vanbilansna evidencija	110.554	420	110.974	105.572	1.506	107.078		96

U strukturi aktive mikrokreditnog sektora FBiH sa 31.12.2018. godine, novčana sredstva iznose 57,4 miliona KM ili 9,9% i veća su za 10,6 miliona KM ili 22,6% u odnosu na 31.12.2017. godine. Navedeno povećanje rezultat je povećanja novčanih sredstava MKF za iznos od 26,3 miliona KM ili 119,6% i istovremenog smanjenja novčanih sredstava u MKD za iznos od 15,7 miliona KM ili 63,3% u odnosu na 31.12.2017. godine.

Plasmani bankama po stanjima na dan 31.12.2018. godine iznose 0,2 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne poslovne godine manji su za iznos od jedan milion KM ili 82,6%.

Neto mikrokrediti, odnosno bruto mikrokrediti umanjani za RKG iznose 454,0 milion KM, što čini 78,2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora FBiH sa 31.12.2018. godine i veći su za iznos od 46,1 milion KM ili 11,3% u odnosu na 31.12.2017. godine. Rast neto mikrokredita u MKD u odnosu na kraj prethodne godine iznosio je 53,0 miliona KM ili 65,6%, dok je na nivou MKF iskazano smanjenje u ukupnom iznosu od 6,9 miliona KM ili 2,1% u odnosu na 31.12.2017. godine. Iznos RKG na nivou mikrokreditnog sektora FBiH je u posmatranom periodu zabilježio nominalni pad za 0,4 miliona KM ili 10,9%. Bruto mikrokreditni portfolio na nivou mikrokreditnog sektora FBiH je u posmatranom periodu zabilježio rast za iznos od 45,8 miliona KM ili 11,1% i sa 31.12.2018. godine iznosi 456,9 miliona KM i čini 78,7% ukupne aktive sektora.

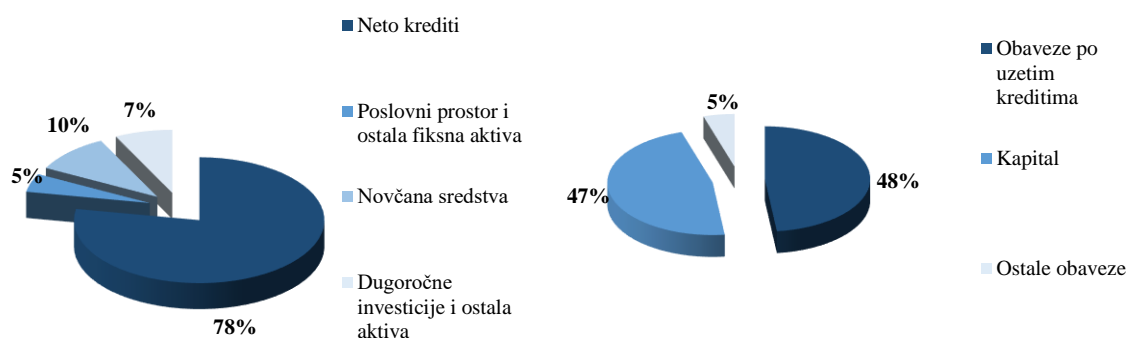
U pogledu učešća ostalih bilansnih pozicija (fiksna aktiva, dugoročne investicije, ostala aktiva) nije bilo značajnijih promjena u odnosu na 31.12.2017. godine. Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na nivou mikrokreditnog sektora sa 31.12.2018. godine iznosi 5,0%, što je u okviru standardne stope do 10%, pri čemu je kod jedne MKF iskazana stopa značajno veća od standardnog pokazatelja.

Ukupna vanbilansna evidencija sa 31.12.2018. godine iznosi 107,1 milion KM i u odnosu na 31.12.2017. godine smanjena je za 3,9 miliona KM ili 3,5%. Od navedenog iznosa, najveća stavka se odnosi na ukupna potraživanja po otpisanim mikrokreditima u iznosu od 106,7 miliona

KM, što čini 99,6% ukupne vanbilansne evidencije. Preostali iznos od 0,4 miliona KM odnosi se na vanbilansnu evidenciju komisionih poslova u iznosu od 0,4 miliona KM.

Struktura aktive i pasive mikrokreditnog sektora FBiH, prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa 31.12.2018. godine prikazana je u sljedećem grafikonu:

Grafikon 17: Struktura aktive i pasive

2.2.2.2. Kapital i obaveze

Od ukupne pasive mikrokreditnog sektora u FBiH, koja sa 31.12.2018. godine iznosi 580,4 miliona KM, na obaveze po uzetim kreditima se odnosi iznos od 279,7 miliona KM ili 48,2%. Ukupan kapital mikrokreditnog sektora FBiH iznosi 272,9 miliona KM ili 47,0%, dok se preostali iznos od 27,8 miliona KM ili 4,8% odnosi na ostale obaveze (po osnovu poreza na dobit, prema zaposlenim, dobavljačima i dr.). U odnosu na 31.12.2017. godine, u 2018. godini evidentan je rast obaveza po uzetim kreditima za iznos od 33,7 miliona KM ili 13,7%, koji se najvećim dijelom odnosi na rast zaduženja MKD.

U posmatranom periodu na nivou mikrokreditnog sektora ukupno povećanje kapitala je iznosilo 17,8 miliona KM ili 7,0%, a povećanje ostalih obaveza 1,9 miliona KM ili 7,5%.

Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2017. godine				31.12.2018. godine				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	86.518	18.273	104.791	42,6	69.189	33.197	102.386	36,6	98
2.	Obaveze po uzetim dugoroč. kreditima	90.622	50.583	141.205	57,4	108.781	68.515	177.296	63,4	126
	Ukupno	177.140	68.856	245.996	100	177.970	101.712	279.682	100	114

U strukturi ukupnih obaveza po uzetim kreditima sa 31.12.2018. godine, dugoročni krediti učestvuju sa 63,4% i u odnosu na 31.12.2017. godine veći su za iznos od 36,1 milion KM ili 25,6%, dok kratkoročni krediti učestvuju sa 36,6% i u posmatranom periodu su smanjeni za iznos

od 2,4 miliona KM ili 2,3%. Od ukupnog iznosa obaveza po uzetim kreditima, na kreditna zaduženja MKD se odnosi 36,4%, pri čemu je u posmatranom periodu MKD povećalo zaduženje po osnovu uzetih kredita za 47,7%, a iz ovog izvora je finansiran rast mikrokreditnog portfolija u istom periodu.

Od ukupnog povećanja kapitala na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH, koje je u odnosu na 31.12.2017. godine iznosilo 17,8 miliona KM ili 7,0%, na povećanje kapitala MKD odnosi se na iznos od 5,3 miliona KM ili 29,6% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora, dok je kapital svih MKF u posmatranom periodu povećan za iznos od 12,5 miliona KM ili 70,4% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora u 2018. godini.

Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 49: Struktura kapitala mikrokreditnog sektora

R. br.	Opis	31.12.2017. godine					31.12.2018. godine					Indeks
		Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7=(3+5)	8	9	10	11	12=(8+10)	13=12/7
1.	Donirani kapital	45.851	20,7	0	0,0	45.851	48.076	20,6	0	0,0	48.076	105
2.	Osnovni kapital	3.820	1,7	30.600	90,5	34.420	3.820	1,6	30.600	78,3	34.420	100
3.	Višak/manjak prihoda nad rashodima	169.831	76,8	0	0,0	169.831	181.168	77,5	0	0,0	181.168	107
4.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0	0,0	0	0
5.	Neraspoređena dobit	0	0,0	1.317	3,9	1.317	0	0,0	6.504	16,6	6.504	494
6.	Zakonske rezerve	0	0,0	1.909	5,6	1.909	0	0,0	2.000	5,1	2.000	105
7.	Ostale rezerve	1.732	0,8	0	0,0	1.732	701	0,3	0	0,0	701	40
Ukupno kapital		221.234	100	33.826	100	255.060	233.765	100,0	39.104	100,0	272.869	107

Od ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora FBiH, kapital MKF iznosi 233,8 miliona KM i isti je za 12,5 miliona KM veći u odnosu na 31.12.2017. godine ili za 5,7%, a najveću stavku predstavlja višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 181,2 miliona KM i čini 77,5% ukupnog kapitala MKF-a. U odnosu na 31.12.2017. godine ova stavka kapitala je povećana za iznos od 11,3 miliona KM ili 6,7%. Ostale stavke kapitala MKF sa 31.12.2018. godine čine: donirani kapital u ukupnom iznosu od 48,1 milion KM ili 20,6%, osnovni kapital u ukupnom iznosu 3,8 miliona KM ili 1,6% i ostale rezerve u ukupnom iznosu od 0,7 miliona KM ili 0,3%. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala - donacije za kreditni fond, kojeg iskazuje deset MKF, na tri MKF se odnosi 31,0 milion KM ili 64,5%, od čega na jednu MKF odnosi iznos od 18,8 miliona KM ili 39,1% ukupno doniranog kapitala.

Ukupan kapital MKD iznosi 39,1 milion KM, što čini 14,3% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog najveću stavku predstavlja osnovni kapital u iznosu od 30,6 miliona KM ili 78,3%, dok se ostale stavke odnose na neraspoređenu dobit u iznosu od 6,5 miliona KM ili 16,6% i zakonske rezerve u iznosu od 2,0 miliona KM ili 5,1%. U odnosu na 31.12.2017. godine ukupan kapital MKD povećan je za iznos od 5,3 miliona KM ili 15,6%, kao rezultat povećanja iznosa neraspoređene dobiti za iznos od 5,2 miliona KM ili 393,8%.

Ukupan kapital mikrokreditnog sektora u FBiH, umanjen za ukupan iznos doniranog kapitala, iznosi 225,0 miliona KM, što čini 38,7% ukupne pasive, pri čemu bi kod dvije MKF ukupan kapital imao negativnu vrijednost.

Posmatrajući pokazatelj stope kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na aktivu, koji sa 31.12.2018. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 38,7%, može se konstatovati da je

isti u skladu sa standardom (više od 10%), pri čemu dvije MKF nisu usklađene sa ovim standardom, s obzirom da ovaj pokazatelj ima negativnu vrijednost.

Ostale obaveze na nivou mikrokreditnog sektora sa 31.12.2018. godine iznose 27,8 miliona KM, što čini 4,8% ukupne pasive. U poređenju sa 31.12.2017. godine ostale obaveze su povećane za iznos od 1,9 miliona KM ili 7,5%, što se najvećim dijelom odnosi na rast obaveza MKD u iznosu od 1,5 miliona KM, koji čini 77,6% povećanja ostalih obaveza na nivou mikrokreditnog sektora.

2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Mikrokreditni portfolio iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilansnoj sumi iznosi 456,9 miliona KM ili 78,7% ukupne aktive mikrokreditnog sektora, odnosno sa umanjnjem za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 2,9 miliona KM, neto mikrokreditni portoflio iznosi 454,0 miliona KM ili 78,2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH.

U poređenju sa 31.12.2017. godine neto mikrokreditni portfolio je povećan za iznos od 46,1 milion KM ili 11,3%, a u istom periodu RKG su smanjene za 10,9% (apsolutni iznos smanjenja je 0,4 miliona KM).

Omjer RKG u odnosu na ukupan bruto mikrokreditni portofolio sa 31.12.2018. godine iznosi 0,64%, što je u poređenju sa istim omjerom 31.12.2017. godine, kada je iznosio 0,79%, manje za 0,15 procentnih poena.

U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfolija, neto mikrokrediti MKF iznose 320,1 milion KM i čine 70,5% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 133,9 miliona KM ili 29,5% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora. U poređenju sa 31.12.2017. godine neto mikrokrediti MKF su smanjeni za iznos od 6,9 miliona KM ili 2,1%, dok su neto mikrokrediti MKD povećani za iznos od 53,0 miliona KM ili 65,6%.

Neto mikrokrediti, koje čine ukupni mikrokrediti umanjjeni za RKG prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 50: Neto mikrokrediti

R. br.	Opis	31.12.2017. godine			31.12.2018. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Mikrokrediti (bruto)	329.758	81.396	411.154	322.369	134.551	456.920	111
2.	Rezerve za kreditne gubitke	2.716	542	3.258	2.232	672	2.904	89
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	327.042	80.854	407.896	320.137	133.879	454.017	111

U ročnoj strukturi ukupnog mikrokreditnog portfolija sa 31.12.2018. godine, iskazanoj na bruto osnovi, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 93,1%, kratkoročni mikrokrediti učestvuju sa 6,6% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,3%.

Posmatrajući sektorsku strukturu, dominantno je učešće mikrokredita odobrenih fizičkim licima od 97,2%, a preostalih 2,8% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim licima.

U okviru mikrokreditnog portfolija fizičkih lica, najveće je učešće mikrokredita odobrenih za poljoprivredu - 34,1%, dok je za stambene potrebe odobreno 21,7%. Prema visini učešća slijede ostali sektori sa 20,8% i uslužne djelatnosti sa 18,3%, dok je učešće trgovine 3,4% i proizvodnje 1,9%.

Od ukupnih dospjelih potraživanja, 94,1% se odnosi na mikrokredite fizičkih lica, a najveće učešće imaju mikrokrediti za ostale namjene, za poljoprivredu i uslužne djelatnosti.

Sa stanjem na 31.12.2018. godine, MKO su imale 156.703 aktivnih mikrokreditnih partija, što je za 791 partiju, odnosno 0,5% više u odnosu na kraj prethodne godine. Broj aktivnih mikrokreditnih partija kod MKF je u posmatranom periodu smanjen za 11.125 ili 8,1%, dok je u MKD povećan za 11.916 ili 64,4%. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na dan 31.12.2018. godine, bio je 2.915,84 KM, što je u odnosu na 31.12.2017. godine više za 10,6%. Posmatrano analitički sa 31.12.2018. godine, prosječan iznos mikrokredita u MKF iznosi 2.552,60 KM i za 6,4% je povećan u odnosu na 31.12.2017. godine, dok u MKD iznosi 4.427,27 KM i u posmatranom periodu je povećan za 0,5%.

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija na dan 31.12.2018. godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 51: Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31.12.2018. godine

R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	280	6.795	17	7.092	55,4%
b.)	Trgovina	166	2.966	37	3.169	24,8%
c.)	Poljoprivreda	10	783	0	793	6,2%
d.)	Proizvodnja	137	1.489	12	1.638	12,8%
e.)	Ostalo	24	76	0	100	0,8%
	Ukupno 1:	617	12.109	66	12.792	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	4.547	76.267	220	81.034	18,3%
b.)	Trgovina	1.090	13.910	53	15.053	3,4%
c.)	Poljoprivreda	6.753	144.237	256	151.246	34,1%
d.)	Proizvodnja	536	7.595	24	8.155	1,9%
e.)	Stambene potrebe	3.075	93.306	170	95.551	21,5%
f.)	Ostalo	13.663	78.091	336	92.089	20,8%
	Ukupno 2:	29.664	413.405	1.059	444.128	100%
	Ukupno (1+2):	30.281	425.514	1.125	456.920	

Ukoliko se posmatra sektorska i ročna struktura mikrokredita, može se zaključiti da se mikrokrediti većim dijelom odnose na dugoročne mikrokredite odobrene fizičkim licima, iz čega proizlazi da se mikrokrediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja, kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolateralala. Odredbama Odluke o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija, koja je u primjeni od 2007. godine, propisana je obaveza MKO da plasirane mikrokredite i druga potraživanja mjesečno raspoređuju u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati i da za svaku grupu izdvaja rezerve za pokriće kreditnih gubitaka na teret troškova poslovanja, prema utvrđenim stopama rezervisanja. Pri tome, osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog mikrokredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. U vezi sa navedenim, MKO su obavezne uspostaviti sistem koji omogućava formiranje i održavanje rezervi za pokriće kreditnih gubitaka, te dostavljati FBA izvještaje na propisanim obrascima.

U skladu sa prethodno navedenom obavezom izvještavanja, u sljedećoj tabeli daje se pregled potraživanja sa pripadajućim rezervisanjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su isknjižena iz bilansa stanja, na dan 31.12.2018. godine:

Tabela 52: RKG sa stanjem na dan 31.12.2018. godine

R. br.	Dani kašnjenja	Stope rezervisanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata				Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezervisanja	Iznos kamate	Iznos ostalih stavki aktive mikrocred.	Po 9=(4x3)/100	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	11=(8x3)/100	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)	
1.	0	0%	449.655	98,4	0%	5	371	0	0	0	0	
2.	1-15	2%	1.904	0,4	2%	25	0	38	1	0	39	
3.	16-30	15%	2.078	0,5	100%	37	0	323	37	0	360	
4.	31-60	50%	1.243	0,3	100%	33	0	622	33	0	655	
5.	61-90	80%	602	0,1	100%	24	0	482	24	0	506	
6.	91-180	100%	1.438	0,3	100%	75	0	1.439	76	0	1.515	
Ukupno			456.920	100,0		199	371	2.904	171	0	3.075	
7.	preko 180	Otpis	4.136		100%	339	0	0	0	0	0	

U ukupnom mikro kreditnom portfoliju, 98,4% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 1,6% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 0,9%, a 0,7% su kašnjenja od 31 do 180 dana. Potraživanja po mikrokreditima kod kojih se u otplati kasni preko 180 dana iznose 1,1 milion KM i čine 0,2% ukupnog mikro kreditnog portfolija.

Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,2 miliona KM), kašnjenja u otplati do 30 dana čine 33,7%, kašnjenja od 31 do 180 dana čine 66,3%. Za dospjele kamate koje nisu naplaćene u roku do 15 dana MKO je dužna u 100%-tnom iznosu potraživanja formirati rezerve za pokriće kreditnih gubitaka. Otpisana kamata sa 31.12.2018. godine iznosi 0,1 milion KM.

Od ukupnog iznosa rezervisanja po osnovu mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 31.12.2018. godine (3,1 milion KM), najveću stavku čine rezervisanja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 1,5 miliona KM i čine 49,3% ukupnog iznosa rezervisanja. Ukupna rezervisanja po dospjelim kamatama iznose 0,2 miliona KM i čine 5,6% ukupnog iznosa rezervisanja.

Ključni pokazatelji kvalitete mikro kreditnog portfolija

U poređenju sa 31.12.2017. godine, bruto mikro kreditni portfolio sa 31.12.2018. godine bilježi rast u apsolutnom iznosu od 45,8 miliona KM ili 11,1%. U istom periodu pokrivenost bruto mikrokredita sa rezervama za kreditne gubitke je sa 0,79%, koliko je iznosila 31.12.2017. godine, smanjenja na 0,64%, što predstavlja smanjenje za 0,15 procentnih poena. Analizom podataka može se uočiti da je nastavljen kontinuitet trenda smanjenja pokrivenosti sa RKG od 2014. godine.

Pokazatelj portfolija u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 31.12.2018. godine na nivou mikro kreditnog sektora iznosi 0,72% i smanjen je za 0,17 procentnih poena u odnosu na 31.12.2017. godine, kada je iznosio 0,89%, što je nastavak trenda smanjenja od 2014. godine. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikro kreditnog portfolija na nivou sektora je u okviru propisanog standarda (ispod 5%), pri čemu dvije MKF ne zadovoljavaju propisani standard, s obzirom da ovaj pokazatelj iznosi 7,7%, odnosno 16,8%.

Pokazatelj portfolija u riziku preko jednog dana kašnjenja (PAR>1 dana) na nivou mikro kreditnog sektora sa 31.12.2018. godine iznosi 1,59% i isti je u odnosu na 31.12.2017. godine smanjen za 0,36 procentnih poena, s obzirom da je iznosio 1,95%.

Na nivou mikrokreditnog sektora stopa otpisa mikrokredita sa 31.12.2018. godine iznosi 0,95%, što je u okviru FBA standarda (ispod 3%). Ovaj pokazatelj bilježi konstantan opadajući trend od kraja 2014. godine, kada je bio iznad navedenog standarda. Pri tome, dvije MKF ne zadovoljavaju taj standard, s obzirom da je njihov pokazatelj iznad 3% (4,8%, odnosno 9,3%). Te MKF ne ispunjavaju ni standard u pogledu portfolija u riziku preko 30 dana kašnjenja.

Prema stanjima na dan 31.12.2018. godine ukupan otpis potraživanja na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 104,8 miliona KM, od čega se na otpisanu glavnici po mikrokreditima odnosi iznos od 94,6 miliona KM (fizička lica - 91,4 miliona KM i pravna lica - 3,2 milion KM), a na otpisanu kamatu iznos od 10,2 miliona KM (fizička lica - 9,9 miliona KM i pravna lica - 0,3 miliona KM). Broj otpisanih mikrokreditnih partija je 39.156. Od navedenog ukupnog iznosa otpisanih potraživanja na nivou mikrokreditnog sektora sa 31.12.2018. godine (104,8 miliona KM), na početno stanje sa 01.01.2018. godine odnosi se iznos od 109,1 milion KM, izvršena naplata otpisanih potraživanja tokom 2018. godine iznosi 8,6 miliona KM, izvršeni novi otpisi u 2018. godini iznose 4,5 miliona KM, a izvršeni trajni otpisi iznose 0,2 miliona KM.

2.2.2.4. Profitabilnost

U skladu sa zakonskim propisima, MKO posluju kao nedepozitne finansijske organizacije, čija je osnovna djelatnost mikrokreditiranje, koju obavljaju sa ciljem poboljšanja materijalnoga položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti, pružanja podrške razvoju poduzetništva i sticanja dobiti. U skladu sa zakonskim propisom, MKO je pravno lice koje se može osnovati i poslovati kao MKD ili MKF, pri čemu je odredbama člana 13. Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji propisana raspodjela viška prihoda nad rashodima za MKF i raspodjela dobiti za MKD. U skladu sa prethodno navedenom odredbom Odluke, nije dopuštena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u MKF i drugim povezanim licima, donatorima i trećim licima. Također nije dopuštena indirektna raspodjela dobiti MKD osnovanog od MKF ili u kojem MKF ima ulaganja. Pri tome su precizno propisane odredbe šta se podrazumijeva pod indirektnom raspodjelom viška prihoda nad rashodima.

U skladu sa ostalim standardima poslovanja MKO i ograničenjima propisanim čl. 11. i 12. predmetne Odluke, MKF je dužna dobit iz poslovanja MKD koristiti samo za obavljanje djelatnosti iz člana 15. ZoMKO i ciljeva utvrđenih Statutom MKF usklađenim sa Zakonom.

MKO su dužne osigurati da povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije, bude pozitivan, te da operativna efikasnost ne smije biti viša od 45%.

Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima MKO, u periodu 01.01.-31.12.2018. godine, ukupan finansijski rezultat na nivou mikrokreditnog sektora FBiH bio je pozitivan i iznosio je 20,9 miliona KM, što je za iznos od 2,4 miliona KM ili 12,7% više nego u istom periodu 2017. godine. Navedeno je posljedica rasta ukupnih prihoda za 6,1 miliona KM ili 7,0%. Taj rast je dominantno generisan rastom ukupnih kamatnih i sličnih prihoda u iznosu od 6,3 miliona KM, koji predstavlja rast od 8,1% u odnosu na 2017. godinu, dok su operativni prihodi u istom periodu zabilježili pad u iznosu od 0,2 miliona KM ili 2,3%. Iskazani trend rasta ukupnih prihoda istovremeno je praćen rastom ukupnih rashoda za 5,5 miliona KM ili 7,1% u odnosu na

isti period 2017. godine, pri čemu su kamatni i slični rashodi zabilježili porast u iznosu od 0,9 miliona KM ili 8,4%, operativni rashodi u iznosu od 4,7 miliona KM ili 7,5% i troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke u iznosu od 0,1 milion KM ili 2,7%. Na nivou mikrokreditnog sektora FBiH iskazani vanredni prihodi sa 31.12.2018. godine iznose 13,8 miliona KM, što u odnosu na isti period 2017. godine predstavlja povećanje za 1,8 miliona KM ili 14,7%. Ukupan iznos iskazanih vanrednih prihoda, gotovo u cijelosti se odnose na MKF (99,5%). Vanredni rashodi na nivou mikrokreditnog sektora FBiH su manji za 60,6% u odnosu na 2017. godinu, na što je dominantno utjecalo značajno smanjenje kod MKD za 80,1%, dok su kod MKF isti neznatno povećani za 8,4% u odnosu na 2017. godinu.

Usporedbom iskazanog finansijskog rezultata za trogodišnji period (2016-2018. godina), uočen je njegov konstantan rast, pri čemu je najveći finansijski rezultat iskazan u 2018. godini.

Struktura zbirnog bilansa uspjeha na nivou mikrokreditnog sektora FBiH je prikazana u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 53: Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora										
R. br.	Opis	Za period 01.01. - 31.12.2017. g.				Za period 01.01. - 31.12.2018. g.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.		PRIHODI								
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	67.916	9.154	77.070	89,6	63.610	19.714	83.324	90,5	108
1.2.	Operativni prihodi	8.136	789	8.925	10,4	6.976	1.740	8.716	9,5	98
2.	Ukupni prihodi (1.1.+1.2.)	76.052	9.943	85.995	100	70.586	21.454	92.040	100	107
3.										
3.1.	Rashodi po kamata i slični rashodi	8.656	2.584	11.240	14,4	8.419	3.760	12.179	14,6	108
3.2.	Operativni rashodi	56.850	5.605	62.455	80,2	56.713	10.420	67.133	80,6	107
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	3.528	614	4.142	5,4	2.760	1.271	4.031	4,8	97
4.	Ukupni rashodi (3.1.+3.2.+3.3.)	69.034	8.803	77.837	100	67.892	15.451	83.343	100	107
5.	Vanredni prihodi	11.975	57	12.032		13.737	65	13.802		115
6.	Vanredni rashodi	725	850	1.575		792	169	961		61
7.	Ukupno prihodi-rashodi (2+5-4-6)	18.268	347	18.615		15.639	5.899	21.538		116
8.	Višak/manjak prihoda nad rashodima	18.268		18.268		15.639		15.639		86
9.	Dobit prije oporezivanja		347	347			5.899	5.899		1.700
10.	Porezi		47	47			620	620		1.319
11.	Neto dobit/gubitak		300	300			5.279	5.279		1.760
12.	Ukupan finansijski rezultat			18.568				20.918		113

U Prilozima 12. i 13. dati su zbirni bilans uspjeha za MKF i zbirni bilans uspjeha za MKD, a u nastavku teksta daje se analiza finansijskog rezultata za MKD i MKF.

MKD je iskazalo neto dobit u iznosu od 5,3 miliona KM, što u odnosu na isti period prethodne poslovne godine predstavlja izrazito visok rast, s obzirom da je sa 31.12.2017. godine iskazana neto - dobit iznosila 0,3 miliona KM. Na iskazani rast neto dobiti MKD utjecao je rast ukupnih prihoda MKD za 11,5 miliona KM ili 115,8% koji je praćen sa rastom ukupnih rashoda od 6,6 miliona KM ili 75,5% u odnosu na 2017. godinu, uz istovremeno smanjenje vanrednih rashoda za iznos od 0,7 miliona KM ili 80,1% i neznatno povećanje vanrednih prihoda (za 8 hiljada KM ili 14,9%). U okviru rasta ukupnih prihoda, najveći rast zabilježili su prihodi od kamata i slični prihodi za iznos od 10,6 miliona KM ili 115,4%, dok su operativni prihodi povećani za jedan milion KM ili 120,5%.

U okviru rasta ukupnih rashoda, rast kamatnih i sličnih rashoda iznosio je 1,2 miliona KM ili 45,5%, rast operativnih rashoda 4,8 miliona KM ili 85,9% i rast troškova rezervisanja za kreditne

i druge gubitke za 0,7 miliona KM ili 107,0%. U relativnom izrazu najizraženiji rast su imali troškovi po osnovu rezervisanja za kreditne i druge gubitke.

U istom periodu, MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 15,6 miliona KM, što u odnosu na 31.12.2017. godine predstavlja smanjenje u iznosu od 2,6 miliona KM ili 14,4%. Navedeno je posljedica smanjenja ukupnih prihoda MKF za 5,5 miliona KM ili 7,2%, uz istovremeno smanjenje ukupnih rashoda za 1,1 milion KM ili 1,7%. Analizirajući strukturu ukupnih prihoda MKF uočava se da su smanjeni kamatni i slični prihodi za iznos od 4,3 miliona KM ili 6,3%, kao i operativni prihodi za 1,2 miliona KM ili 14,3%. U istom periodu kamatni i slični rashodi MKF manji su za iznos od 0,2 miliona KM ili 2,7%, operativni rashodi su manji za 0,1 miliona KM ili 0,2%, a troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke su manji za 0,8 miliona KM ili 21,8%. Iskazani vanredni prihodi su za 1,8 miliona ili 14,7% veći u odnosu na 2017. godinu, uz povećanje vanrednih rashoda za 0,1 miliona KM ili 9,2%.

Analitički posmatrano, dvije MKF su sa 31.12.2018. godine iskazale manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 0,7 miliona KM, dok su ostalih devet MKF iskazale višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 16,3 miliona KM, pri čemu učešće četiri MKF u ukupno iskazanom višku prihoda nad rashodima iznosi 15,6 miliona KM ili 95,6%. Pri tome jedna MKF učestvuje sa 9,8 miliona KM ili 59,8% u ukupnom iznosu viška prihoda nad rashodima svih MKF. Strukturalno posmatrano, pet MKF iskazuje manjak prihoda nad rashodima iz redovnog poslovanja u ukupnom iznosu od 4,9 miliona KM, iz čega proizlazi zaključak da su tri MKF zahvaljujući vanrednim prihodima iskazale pozitivno poslovanje.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 31.12.2018. godine iznosi 19,4%, što je u okviru propisanog pokazatelja do 45%, koji predstavlja propisanu obavezu usklađenosti MKO sa članom 12. stav (1) tačka b) predmetne Odluke. Pri tome, dvije MKF odstupaju od propisanog pokazatelja, s obzirom da isti iznosi 46,3%, odnosno 48,3%.

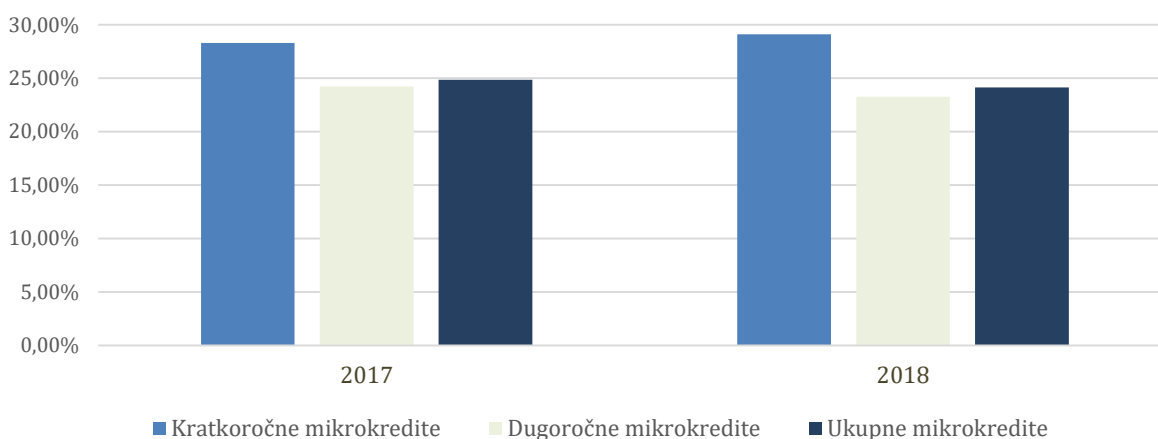
Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda iz redovnog poslovanja (ne uključujući vanredne prihode) i ukupnih rashoda iznosi 109,2% što ukazuje na operativnu održivost sektora (iznad 100%). Pri tome, pet MKF iskazuje ovaj pokazatelj ispod 100% (u intervalu od 47,6% do 86,2%), što upućuje da iste ne mogu iz ostvarenih prihoda od redovnih aktivnosti pokriti sve rashode, odnosno da imaju poteškoće sa operativnom održivošću. Od tih pet MKF, četiri MKF ni sa 31.12.2017. godine nisu ispunjavale standardni pokazatelj operativne održivosti, dok u 2018. godini još jedna MKF nije ispunila standardni pokazatelj.

2.2.2.5. Ponderisane NKS i EKS

Ukupna prosječna ponderisana EKS na mikrokredite zaključena u 2018. godini je iznosila 24,13% i u odnosu na 2017. godinu predstavlja smanjenje za 0,7 procentnih poena. Također, prisutno je smanjenje i prosječne ponderisane EKS na dugoročne mikrokredite na godišnjem nivou za 0,9 procentnih poena (24,22% u 2017. godini), dok kod kratkoročnih mikrokredita prosječna ponderisana EKS ima rast za 0,8 procentnih poena (28,29% u 2017. godini).

U sljedećem grafikonu prikazano je kretanje prosječne ponderisane EKS na godišnjem nivou na ukupne mikrokredite, kratkoročne mikrokredite i dugoročne mikrokredite u 2017. i 2018. godini:

Grafikon 18: Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (%)

2.2.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA MIKROKREDITNOG SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA

Ocjena usklađenosti MKO sa standardima SPNiFTA za 2018. godinu zasnovana je na ocjenama stanja MKO u prethodnom periodu i usklađenosti koje su utvrđene u kontrolama usklađenosti koje su izvršene u godini koja je završila 31.12.2018. godine (osam kontrola), te analizi izvještaja koje MKO dostavljaju FBA.

U narednoj tabeli daje se pregled broja utvrđenih neusklađenosti i broja datih naloga (koji su podudarni) po pojedinačnim politikama iz segmenta SPNiFTA i njihov prosječan broj u odnosu na broj MKO.

Tabela 54: Pregled datih naloga MKO

R. br.	Naziv politike	Broj naloga	%	Prosjek po MKO
1	2	3	$4=3/\Sigma 3*100$	5
1.	Politika o prihvatljivosti klijenta	1	11,1	0,13
2.	Politika o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta	5	55,6	0,63
3.	Politika o upravljanju rizikom od PNIFTA ³⁵	3	33,3	0,38
U k u p n o:		9	100	1,13

Kvantitet rizika je umjeren i predstavlja tržišne prijetnje od pranja novca i finansiranja terorizma, odnosno potencijalnu ranjivost mikrokreditnog sektora u vezi sa utvrđenim prijetnjama. Neusklađenosti utvrđene u kontrolama, što je za 79,1% manje u odnosu na broj neusklađenosti utvrđenih u prethodnom supervizorskom ciklusu, su rezultirale ocjenama kvaliteta upravljanja ovim rizikom i ocjenom supervizorske zabrinutosti, na osnovu kojih je izvedena ocjena mikrokreditnog sektora u pogledu usklađenosti, odnosno upravljanja rizikom.

Ocjene kvaniteta rizika, kvaliteta upravljanja rizikom i supervizorske zabrinutosti u odnosu na utvrđene nepravilnosti daju se u sljedećoj tabeli:

³⁵ pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti

Tabela 55: Pregled supervizorskih ocjena MKO

Kvantitet rizika			Kvalitet upravljanja rizikom					Supervizorska zabrinutost		
Visok	Umjeren	Nizak	Slab	Na granici zadovoljavajućeg	Zadovoljavajući	Približava se jakom	Jak	Postoji	Posebna	Ne postoji
-	8	-	-	1	4	3	-	-	-	8

Uzimajući u obzir ocjenu usklađenosti MKO za 2017. godinu, pojedinačne ocjene usklađenosti MKO utvrđene u kontrolama u 2018. godini, te analizu dostavljenih izvještaja može se zaključiti da je: kvantitet rizika i dalje umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom zadovoljavajući, sa nastavljenim trendom rasta, u tri MKO ocijenjeno da se približava jakom, što je rezultiralo sveukupnom ocjenom da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Posmatrajući usklađenost mikrokreditnog sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, Zakona o mikrokreditnim organizacijama, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze MKO na SPNiFTA, može se zaključiti da je mikrokreditni sektor FBiH većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.

MKO su u 2018. godini izvijestile o 407 sumnjivih transakcija, što je za 38% manje u odnosu na prethodnu godinu, a ukupna vrijednost tih transakcija je 689.685 KM, što je 23% u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transakcija:

Tabela 56: Pregled izviještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti u KM

R.br.	Opis	01.01.-31.12.2017.		01.01.-31.12.2018.		Indeks	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Transakcije za koje je FOO tražio podatke	0	0	0	0	0	0
2.	Transakcije za koje FOO nije tražio podatke	656	898.642	407	689.685	62	77
Ukupno:		656	898.642	407	689.685	62	77

Upoređan pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata dat je u narednoj tabeli:

Tabela 57: Pregled broja izviještenih sumnjivih klijenata

R.br.	Izviješteni sumnjivi klijenti za koje je FOO:	01.01.-31.12.2017.	01.01.-31.12.2018.	Indeks
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Tražio dodatne podatke		2	0
2.	Nije tražio dodatne podatke		202	126
Ukupno:			204	126

U strukturi izviještenih sumnjivih transakcija i sumnjivih klijenata u posmatranom periodu primjetan je opadajući trend. Prema informacijama dobijenim u kontrolama izvršenja naloga, MKO su postupajući po instrukcijama FOO-a i na osnovu povratnih informacija dobijenih od FOO-a u vezi s prijavljenim sumnjivim transakcijama i klijentima za prethodnu godinu, revidirale pristup za prepoznavanje sumnjivih transakcija i sumnjivih aktivnosti klijenata. Iako je prisutan opadajući trend u broju prijavljenih sumnjivih transakcija i sumnjivih klijenata, i dalje je prisutna potreba poboljšanja u dijelu izvještavanja nadležnih institucija. FOO, u 2018. godini, nije tražio od MKO dodatne podatke o izvršenim prijavama. MKO trebaju nastaviti aktivnosti na

revidiranju pokazatelja za prepoznavanje sumnjivih transakcija i sumnjivih klijenata, sa ciljem kvalitetnijeg izvještavanja FOO-a.

2.2.4. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

U 2018. godini FBA je aktivno učestvovala u izradi nacrtu novog ZoMKO, putem učešća u Radnoj grupi imenovanoj od strane FMF-a. Ove aktivnosti rezultirale su pripremom nacrtu ZoMKO, koji je usvojen od strane Vlade FBiH i upućen u parlamentarnu proceduru usvajanja. FBA je u 2018. godini unaprijedila podzakonski okvir za nadzor i poslovanje MKO, kroz izmjene i dopune podzakonskih akata kojim se bliže propisuju uslovi i postupak za izdavanje dozvole za rad MKF nastaloj promjenom oblika MKF, uslovi i postupak izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti MKO, uslovi i postupak za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih učešća ulaganjem i prijenosom imovine MKO, nadzor poslovanja MKO i postupcima FBA, tarifa naknada za MKO, uslovi i ostali standardi poslovanja i ograničenja u MKO mikro kreditnoj organizaciji.

Polazeći od prethodno izvršenih unapređenja, FBA će u okviru propisanih nadležnosti u narednom periodu nastaviti sa planiranim aktivnostima, koje će biti usmjerene na nadzor:

- usklađenosti poslovanja MKO sa zakonskim propisima, sa ciljem pune primjene odredbi ZoMKO u pogledu ostvarenja propisanih ciljeva mikro kreditiranja u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikro kredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva;
- primjene podzakonskog okvira za poslovanje i nadzor MKO u FBiH;
- putem planiranih kontrola usklađenosti MKO sa propisanim regulatornim zahtjevima, sa ciljem potpune i adekvatne primjene važećih propisa i povećanja transparentnosti poslovanja mikro kreditnog sektora u FBiH i poduzimanje odgovarajućih supervizorskih mjera.

Mikro kreditni sektor u FBiH ima obavezu da u svom poslovanju, a polazeći od propisanih regulatornih zahtjeva i ciljeva mikro kreditiranja, primjenjuje propisane standarde i ograničenja u obavljanju poslova mikro kreditiranja, izvještavanja i revizije. U vezi sa navedenim, potrebno je da nadležna tijela MKO osiguraju usklađenost poslovanja sa propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- usklađenosti poslovanja sa zakonskom odredbom prema kojoj je cilj obavljanja djelatnosti mikro kreditiranja poboljšanje materijalnog položaja korisnika mikro kredita, povećanja zaposlenosti, pružanja podrške razvoju poduzetništva i sticanju dobiti poduzetnika - korisnika mikro kredita, te usklađenosti i kontrole kamatnih stopa na mikro kredite, polazeći od osnovnih ciljeva mikro kreditiranja i zakonskih odredbi o zaštiti korisnika finansijskih usluga, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikro kreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja zdrave prakse upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogle biti izložene MKO, efikasnosti sistema internih kontrola i neovisne funkcije interne revizije;
- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikro kreditiranja, odnosno zdravih praksi u poslovanju sa sredstvima MKF-a;
- redovnog, ažurnog i tačnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a;
- poboljšanja transparentnosti poslovanja i jačanja institucionalnih kapaciteta i dr.

MKF koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikro kredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, odnosno pripajanja većim i snažnijim MKF, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te

osigurala budućnost zaposlenih u MKO, a sve sa ciljem očuvanja stabilnosti mikrokreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikrokreditiranja u FBiH.

2.3. LIZING SEKTOR

2.3.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH

2.3.1.1. Broj lizing društava

Dozvolu za obavljanje poslova lizinga na dan 31.12.2018. godine posjeduje sedam lizing društva u FBiH. U odnosu na 31.12.2017. godine došlo je do povećanja broja lizing društava, s obzirom da je FBA u toku drugog kvartala 2018. godine izdala dozvolu za rad lizing društvu, koje je poslovne aktivnosti otpočelo u toku trećeg kvartala 2018. godine.

U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o lizing društvima u FBiH.

2.3.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva lizing društava u FBiH, prema podacima sa 31.12.2018. godine, je sljedeća: tri lizing društva se nalaze u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društvo se nalazi u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, jedno lizing društvo se nalazi u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog fizičkog lica, dok se dva lizing društva nalaze u 100%-tnom vlasništvu rezidentnih pravnih lica.

Detaljni podaci o pregledu vlasničke strukture lizing društava dati su u Prilogu 15.

2.3.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 31.12.2018. godine u lizing sektoru u FBiH bilo je ukupno 124 zaposlena, od čega je 118 angažovano putem ugovora o radu (izvještajna kategorija „stalno zaposleni“), dok je šest zaposlenih angažovano putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (izvještajna kategorija „privremeno zaposleni“). Broj stalno zaposlenih sa 31.12.2018. godine je veći za 14 zaposlenih ili 13,5% u odnosu na isti period 2017. godine. U kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u lizing sektoru FBiH na dan 31.12.2018. godine nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode. I dalje najveće učešće imaju zaposlenici sa visokom stručnom spremom (71,2%), nakon čega slijede zaposleni sa srednjom stručnom spremom (16,1%).

U sljedećoj tabeli su iskazani uporedni podaci o broju i kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u lizing sektoru u FBiH po periodima:

Stepen stručne spreme	Broj zaposlenih						Indeks	
	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema - VSS	120	75,0%	81	77,9%	84	71,2%	68	104
Viša stručna sprema - VŠS	5	3,1%	4	3,8%	4	3,4%	80	100
Srednja stručna sprema - SSS	23	14,4%	13	12,5%	19	16,1%	57	146
Ostali	12	7,5%	6	5,8%	11	9,3%	50	183
Ukupno	160	100%	104	100%	118	100%	65	113

Ocjena performansi lizing društva zasnovana je na omjeru aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom), a prema pokazateljima na dan 31.12.2018. godine na nivou lizinga sektora u FBiH na svakog zaposlenog odnosilo se 2,5 miliona KM aktive. Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva u FBiH kreću se u rasponu od 0,4 do 4,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Tri lizing društva u FBiH imaju veći pokazatelj aktive po zaposlenom u odnosu na prosjek na nivou lizing sektora u FBiH, dok su ostala lizing društva ispod prosjeka.

2.3.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.3.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosila je 297,2 miliona KM i veća je za iznos od 37,0 miliona KM ili 14,2% u odnosu na 31.12.2017. godine.

U Prilogu 16. dat je Zbirni bilans stanja lizing društava u FBiH prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa stanjem na dan 31.12.2018. godine.

Poređenjem iznosa aktive pojedinačnih lizing društava na dan 31.12.2018. godine sa podacima na dan 31.12.2017. godine može se zaključiti da je kod tri lizing društva iskazan porast bilansne sume u iznosu od 49,3 miliona KM, dok je kod četiri lizing društva iskazan pad bilansne sume u ukupnom iznosu od 12,3 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi iznos od 11,0 miliona KM ili 90,0% od ukupnog iznosa smanjenja bilansne sume. Navedeno smanjenje bilansne sume posljedica je poslovne politike ovog lizing društva da ne zaključuje nove ugovore o lizingu do donošenja konačne odluke vlasnika društva u pogledu daljnjih strateških opredjeljenja i poslovnih ciljeva na tržištu u FBiH.

Prema visini aktive na dan 31.12.2018. godine na dva lizing društva se odnosi 70,2% ukupne aktive lizing društava u FBiH.

U Prilogu 17. dat je pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 31.12.2018. godine.

U Prilogu 18. dat je pregled osnovnih finansijskih pokazatelja na nivou sistema (lizing društava i banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga).

U strukturi ukupne aktive lizing sektora u FBiH najznačajnije učešće su imala neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, koja iznose 214,7 miliona KM ili 72,2% ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2017. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su veća za iznos od 38,7 miliona KM ili 22,0%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za iznos od 41,0 miliona KM ili 21,3%.

Uvidom u izvještaje banke koja obavlja poslove finansijskog lizinga, konstatovano je da su iskazana neto potraživanja po osnovu ugovora finansijskog lizinga u iznosu od 82,0 miliona KM, tako da ukupna neto potraživanja na nivou lizing sistema u FBiH iznose 296,6 miliona KM i ista su za iznos od 46,7 miliona KM ili 18,7% veća u odnosu na 31.12.2017. godine.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizing sektora u FBiH, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 86,2%, ugovori po osnovu finansiranja opreme učestvuju sa 12,7%, dok se na ugovore putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 1,1%.

U sljedećim tabelama iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na nivou lizing sektora u FBiH (potraživanja prije umanjenja po osnovu rezervi za gubitke) na dan 31.12.2018. godine i uporedni pregled strukture potraživanja sa 31.12.2017. godine i 31.12.2018. godine:

-u 000 KM-

Tabela 59: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 31.12.2018. godine

Prema predmetu lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Putnička vozila	29.564	56.154	645	86.363	40,1%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	37.824	60.448	1.174	99.446	46,1%
Mašine i oprema	10.635	16.431	368	27.434	12,7%
Nekretnine	397	1.879	48	2.324	1,1%
Ostalo	4	0	0	4	0,0%
Ukupno	78.424	134.912	2.235	215.571	100%
Prema korisniku lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Pravna lica	70.792	118.711	1.992	191.495	88,8%
Poduzetnici	1.958	3.418	40	5.416	2,5%
Fizička lica	4.201	10.099	178	14.478	6,7%
Ostalo	1.473	2.684	25	4.182	1,9%
Ukupno	78.424	134.912	2.235	215.571	100%

-u 000 KM-

Tabela 60: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled

Prema predmetu lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2017. godine	Potraživanja na dan 31.12.2018. godine	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Putnička vozila	73.142	86.363	118
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	79.545	99.446	125
Mašine i oprema	22.343	27.434	123
Nekretnine	3.037	2.324	77
Ostalo	18	4	22
Ukupno	178.085	215.571	121
Prema korisniku lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2017. godine	Potraživanja na dan 31.12.2018. godine	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Pravna lica	156.216	191.495	123
Poduzetnici	3.951	5.416	137
Fizička lica	12.678	14.478	114
Ostalo	5.240	4.182	80
Ukupno	178.085	215.571	121

Bruto potraživanja po osnovu zajma su na dan 31.12.2018. godine iznosila su 12,1 milion KM ili 4,1% iznosa ukupne aktive lizing sektora u FBiH, a neto potraživanja po osnovu zajma 6,3 miliona KM ili 2,1% iznosa ukupne aktive lizing sektora u FBiH. U odnosu na 31.12.2017. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za iznos od 7,2 miliona KM ili 53,5%, dok su bruto potraživanja smanjena za iznos od 3,2 miliona KM ili 21,0%, dok su rezerve za gubitke povećane za 4,0 miliona KM ili 21,0% u odnosu na 31.12.2017. godine.

Značajno povećanje rezervi za gubitke je formirano od strane jednog lizing društva koje u svom portfoliju ima cjelokupan iznos potraživanja po osnovu zajma iskazan na nivou sektora, a isto je uzrokovano ispravkom vrijednosti nenaplativih potraživanja. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovu zajma, jer je odredbama ZoL-a zabranjeno lizing društvima zaključivanje novih

ugovora o zajmu, pri čemu će ostati evidentirani u bilansima lizing društava u FBiH dok ne isteknu ugovoreni rokovi na koje su odobreni.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 31.12.2018. godine je iznosilo 14,0 miliona KM, što je za 0,2 miliona KM ili 1,7% više u odnosu na 31.12.2017. godine, pri čemu je relativno učešće iznosilo 4,7% i isto je smanjeno u odnosu na 31.12.2017. godine kada je iznosilo 5,3%. Plasmani bankama su na dan 31.12.2018. godine iznosili 17,2 miliona KM, što je za iznos od 0,3 miliona KM ili 1,7% više u odnosu na 31.12.2017. godine. Navedena pozicija se uglavnom odnosi na oročena sredstva lizing društava kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 31.12.2018. godine iznosi 35,4 miliona KM i za 6,8 miliona KM ili 23,7% je povećana u odnosu na 31.12.2017. godine. Pojedinačno posmatrano, kod jednog lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 8,1 milion KM, dok je kod pet lizing društava iskazano smanjenje u iznosu od 1,3 miliona KM, od čega se iznos od 0,8 miliona KM ili 57,5% odnosi na iskazano smanjenje jednog lizing društva.

Struktura neto bilansnih pozicija aktive sektora lizinga u FBiH može se sagledati iz sljedećeg tabelarnog pregleda:

-u 000 KM-

Tabela 61: Struktura neto bilansnih pozicija aktive

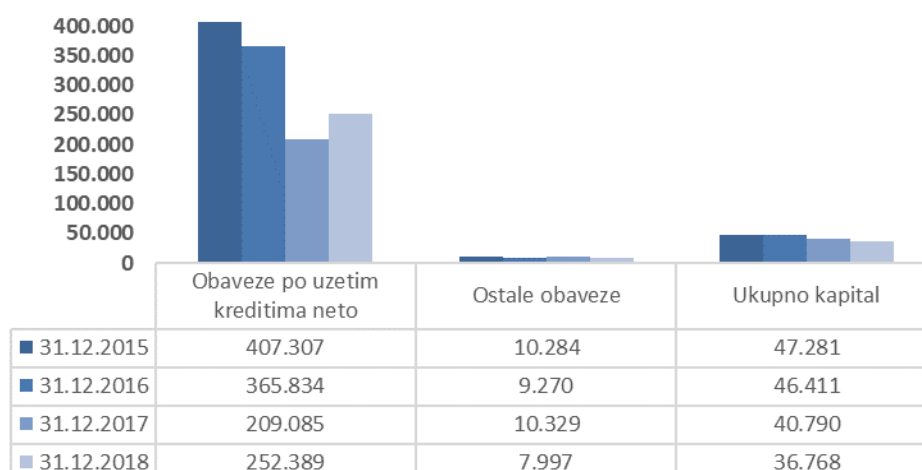
Opis	31.12.2017	Učešće u aktivi %	31.12.2018.	Učešće u aktivi %	Indeks
1	2	3	4	5	6=(4/2)
Finansijski lizing	176.007	67,6%	214.674	72,3	122
Operativni lizing	28.616	11,0%	35.385	11,9	124
Zajam	13.449	5,2%	6.253	2,1	46
Ostala imovina	42.132	16,2%	40.842	13,7	97
Ukupno	260.204	100%	297.154	100%	114

2.3.2.2. Kapital i obaveze

Ukupne obaveze lizing sektora na dan 31.12.2018. godine iznose 260,4 miliona KM, što čini 87,6% ukupne pasive lizing društava u FBiH. U poređenju sa stanjem na 31.12.2017. godine ukupne obaveze na nivou sektora su povećane za iznos od 41,0 miliona KM ili 18,7%.

U Grafikonu 19. je prikazana struktura pasive lizing sektora u FBiH:

Grafikon 19: Struktura pasive

Obaveze lizing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 31.12.2018. godine i dalje predstavljaju dominantnu poziciju u strukturi ukupne pasive lizing sektora, s obzirom da čine 84,9% ukupnih izvora sredstava. U poređenju sa 31.12.2017. godine, pozicija obaveza po kreditima je povećana za iznos od 43,3 miliona KM ili 20,7%. Iskazano povećanje je uzrokovano porastom tržišnih aktivnosti lizing sektora u FBiH. Na zaduženja kod komercijalnih stranih i domaćih banaka, koje uglavnom pripadaju bankarskim grupama kojima pripadaju i lizing društva, odnosi se 38,7% ukupnih kreditnih zaduženja, 28,6% se odnosi na direktna zaduženja od osnivača i 32,7% na zaduženja od EIB, EBRD, CEDB i DEG. Kreditna sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a osigurana su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija.

Cjelokupan iznos obaveza po uzetim kreditima se, posmatrano prema ugovorenoj ročnosti, odnosi na dugoročne obaveze po kreditima.

Ukupna ponderisana NKS koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u periodu od 01.01. do 31.12.2018. godine je iznosila 1,4% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je veća u odnosu na 31.12.2017. godine, kada je iznosila 1,2%.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 31.12.2018. godine iznosio je 36,8 miliona KM. U poređenju sa 31.12.2017. godine, navedena pozicija je smanjena za iznos od 4,0 miliona KM ili 9,9%. Pojedinačno posmatrano, kod tri lizing društva, uključujući i novoosnovano lizing društvo, ukupan kapital je povećan u odnosu na 31.12.2017. godine u iznosu od 2,1 milion KM, dok je kod četiri lizing društva došlo do smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 6,1 milion KM, od čega se na jedno društvo odnosi 4,3 miliona KM ili 70,1% ukupnog umanjenja, uslijed primjene MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

2.3.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema izvještajnim podacima na nivou lizing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 31.12.2018. godine iskazane su u iznosu od 0,9 miliona KM i iste su manje za

iznos od 1,2 miliona KM ili 56,8% u odnosu na 31.12.2017. godine. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 31.12.2018. godine iskazano je ukupno 2,2 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su manja za iznos od 1,2 miliona KM ili 34,7% u odnosu na 31.12.2017. godine.

U Prilogu 19. daje se detaljan pregled rezervi za finansijski lizing, a u sljedećoj tabeli struktura formiranih rezervi za gubitke lizing sektora po kategorijama kašnjenja:

-u 000 KM-

Tabela 62: Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja

Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2017.	Ukupne rezerve 31.12.2018.	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
0-60	931	325	35
60-90	164	19	12
90-180	104	120	115
preko 180	879	427	49
preko 360	0	6	n/a
Ukupno	2.078	897	43

Smanjenje iznosa formiranih rezervi za gubitke dodatno ukazuje na stabilizaciju poslovanja i činjenicu da u 2018. godini nije došlo do pogoršanja kvaliteta portfolija koji se odnosi na potraživanja po finansijskom lizingu. Posmatrano po kategorijama kašnjenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja, u poređenju sa 31.12.2017. godine, konstatovano je smanjenje rezervi za gubitke u kategorijama kašnjenja od 0 do 60 dana, od 60 do 90 i preko 180 dana, dok je blago povećanje evidentirano u kategorijama od 90 do 180 dana.

Rezerve za zajmove na dan 31.12.2018. godine su iznosile 5,9 miliona KM i iste su povećane za 4,0 miliona KM ili 48,0%. Cjelokupan iznos formiranih rezervi za zajmove na dan 31.12.2018. godine su formirane od strane jednog lizing društva koje u svom portfoliju ima značajan iznos potraživanja po ugovorima zajma od supsidijarnih lica i iste se nalaze u kategoriji do 60 dana kašnjenja.

U Prilogu 20. daje se pregled rezervi za zajmove lizing društava.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 31.12.2018. godine iznosi 72,9 miliona KM, što je smanjenje za iznos od 11,2 miliona KM ili 13,4% u odnosu na iznos iskazan krajem prethodne poslovne godine. Od ukupno iskazanog iznosa otpisanih potraživanja, iznos od 40,7 miliona KM ili 55,8% se odnosi na izvršene otpise jednog lizing društva. Smanjenje ukupnog iznosa otpisanih potraživanja je uzrokovano značajnim iznosom naplate otpisanih potraživanja u iznosu od 4,1 milion KM i trajnih otpisa u iznosu od 8,0 miliona KM.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, uslijed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga na dan 31.12.2018. godine na nivou lizing sektora FBiH iznosi 1,3 miliona KM i smanjena je u odnosu na 31.12.2017. godine za iznos od 1,7 milion KM ili 55,7%, dok je broj izuzetih predmeta, također, manji za 12 jedinica ili 28,6%. Najznačajnija promjena u broju i vrijednosti izuzetih predmeta lizinga je iskazana na poziciji nekretnina, koja je u odnosu na prethodni izvještajni period smanjena za iznos od 1,3 miliona KM ili 58,6% i odnosi se na tri jedinice. Struktura izuzetih predmeta sektora lizinga je iskazana u sljedećoj tabeli:

Tabela 63: Izuzeti predmeti sektora lizinga

Vrsta predmeta lizinga	31.12.2017.		31.12.2018.	
	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga
1	2	3	4	5
Putnička vozila	12	198	19	299
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	13	129	2	16
Mašine i oprema	8	454	3	96
Nekretnine	9	2.246	6	931
Ostalo	0	0	0	0
Ukupno:	42	3.027	30	1.342

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta lizing sektora u FBiH na dan 31.12.2018. godine, iznos od 0,9 miliona KM ili 69,4% se i dalje odnosi na nekretnine (poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva lizing društva.

Posmatrano na nivou lizing sistema FBiH na dan 31.12.2018. godine, tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi 9,8 miliona KM i ista je smanjena za iznos od 3,3 miliona KM ili 25,5% u odnosu na 31.12.2017. godine. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove lizinga, odnosi se na iznos od 8,4 miliona KM ili 86,2% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na nivou sistema lizinga.

Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja iz prethodnih godina uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

2.3.2.4. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima lizing društava, na nivou sektora lizinga u periodu od 01.01. do 31.12.2018. godine iskazana je neto-dobit u iznosu od 3,3 miliona KM i u odnosu na isti period 2017. godine smanjena je za 1,7 milion KM ili 34,0%. Pojedinačno posmatrano, četiri lizing društva iskazala su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 5,7 miliona KM, od čega se na jedno društvo odnosi iznos od 2,1 milion KM ili 36,5%, dok su tri lizing društva iskazala negativan finansijski rezultat u iznosu od 2,4 miliona KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi 1,0 milion KM ili 41,8%.

Na iskazanu dobit na nivou lizing sektora FBiH u 2018. godine značajnije je utjecala naplata otpisanih potraživanja po ugovoru o zajmu od strane jednog lizing društva u iznosu od 3,0 miliona KM.

Zbirni bilans uspjeha lizing društava u FBiH sa 31.12.2018. godine iskazan je u Prilogu 21. ove Informacije.

U sljedećoj tabeli daje se uporedni pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou lizing sektora FBiH u prethodne godine:

-u 000 KM-

Tabela 64: Finansijski rezultat: dobit/gubitak

Opis	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.	
	Iznos	Br. lizing društava	Iznos	Br. lizing društava	Iznos	Br. lizing društava
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-4.062	3	-1.046	2	-2.410	3
Dobit	3.264	4	6.038	4	5.707	4
Ukupno	-798	7	4.992	6	3.297	7

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH sa 31.12.2018. godine iznose 32,5 miliona KM i u odnosu na 31.12.2017. godine isti su smanjeni za 1,0 miliona KM ili 3,0%, pri čemu su ukupni kamatni i slični prihodi manji za iznos od 3,0 miliona KM ili 21,2%, dok su operativni prihodi veći za iznos od 1,9 miliona KM ili 9,8%.

Nivo i struktura ukupnih prihoda sa uporednim podacima za prethodne tri poslovne godine predstavljani su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 65: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
I. Prihod od kamata i slični prihodi								
Kamate po finansijskom lizingu	17.50	38,3	10.07	30,0	9.223	28,3	58	92
	1		4					
Kamate na plasmane bankama	263	0,6	220	0,7	318	1,0	84	145
Ostali prihodi od kamate	5.473	12,0	3.898	11,6	1.648	5,1	71	42
Ukupno I	23.23	50,9	14.19	42,3	11.18	34,4	61	79
	7		2		9			
II. Operativni prihodi								
Naknade za operativni najam	11.36	24,9	10.72	32,0	12.61	38,8	94	118
	4		3		4			
Naknada za izvršene usluge	10	0,0	4	0,0	5	0,0	40	125
Ostali operativni prihodi	11.06	24,2	8.629	25,7	8.631	26,5	78	100
	1							
Ukupno II	22.43	49,1	19.35	57,7	21.25	65,3	86	110
	5		6		0			
Prihod po osnovu otpuštanja rezervi za gubitke	0	0,0	0	0,0	98	0,0	n/a	n/a
Ukupni prihodi (I+II)	45.67	100,0	33.54	100,0	32.53	99,7	73	97
	2		8		7			

Posmatrano po vrsti prihoda, kamatni prihodi lizing sektora FBiH u periodu od 01.01. do 31.12.2018. godine su iznosili 11,2 miliona KM. Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovu kamata iz finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 9,2 miliona KM i za 0,9 miliona KM ili 8,5% su manji u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Najznačajnije smanjenje kamatnih prihoda je iskazano na poziciji Ostalih prihoda od kamate u iznosu od 2,2 miliona KM ili 57,7% u odnosu na prethodnu godinu, a isto je uzrokovano značajnim smanjenjem prihoda od kamate po zajmovima i drugih vrsta kamatnih prihoda (zatezna kamata, interkalarna kamata i sl.).

Kategorija operativnih prihoda je iznosila 21,3 miliona KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine veća je za 1,9 miliona KM ili 9,8%.

Ukupni rashodi sa 31.12.2018. godine iznose 29,2 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za iznos od 0,6 miliona KM ili za 2,2%.

Nivo i struktura ukupnih rashoda sa uporednim podacima predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 66: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I. Rashod od kamata i slični prihodi								
Kamate na pozajmljena sredstva	7.721	16,6	3.261	11,4	3.135	10,7	42	96
Naknade za obradu kredita	171	0,4	105	0,4	99	0,3	61	94
Ostali rashod po kamati	0	0,0	3	0,0	0	0,0	n.a.	0
Ukupno I	7.892	17,0	3.369	11,8	3.234	11,1	43	96
II. Operativni rashodi								
Troškovi plaća i doprinosa	6.756	14,5	5.102	17,9	6.311	21,6	76	124
Troškovi poslovnog prostora	12.947	27,9	8.771	30,7	9.682	33,1	68	110
Ostatali troškovi	13.215	28,4	10.693	37,4	9.247	31,6	81	86
Ukupno II	32.918	70,8	24.566	86,0	25.240	86,3	75	103
III. Troškovi rezervi								
Porez na dobit	5.110	11,0	22	0,1	0	0,0	n/a	n/a
Ukupni rashodi (I+II+III)	46.470	100,0	28.556	100,0	29.240	100,0	61	102

Rashodi po osnovu kamata su iznosili 3,2 miliona KM i isti su manji u odnosu na isti period prethodne poslovne godine za iznos od 0,1 milion KM ili 4,0%. U istom periodu smanjeni su ukupni operativni rashodi, kao i pojedinačne kategorije rashoda koje ga čine.

U posmatranom periodu evidentan je kontinuiran pad neto kamatnih prihoda, a što je uglavnom uzrokovano statusnom promjenom pripajanja jednog lizing društva matičnoj banci (značajan pad u odnosu na 2016. godinu), kao i kontinuiranim smanjenjem aktivnih kamatnih stopa po ugovorima finansijskog lizinga, a što je rezultat povećane likvidnosti finansijskih institucija u FBiH i tržišnim uslovima.

2.3.2.5. Ponderisana NKS i EKS

Ukupna prosječna NKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2018. godine je iznosila 6,0% za kratkoročne ugovore i 4,3% za dugoročne ugovore, dok je EKS za kratkoročne ugovore iznosila 12,3%, a za dugoročne 6,8% na godišnjem nivou. Ukupna ponderisana NKS u 2018. godini je iznosila 4,3%, a EKS 6,8% na godišnjem nivou.

Poredeći navedene podatke sa istim periodom prethodne poslovne godine, kada je iskazana ukupna ponderisana NKS od 4,65% i EKS od 7,12% na godišnjem nivou, evidentan je nastavak trenda smanjenja kamatnih stopa po ugovorima finansijskog lizinga, a isti je uglavnom uzrokovao niskom vrijednošću varijabilnog indeksa (EURIBOR), za koji su vezane izlazne kamatne stope, kao i činjenicom da je tokom poslovne 2018. godine većina tržišno aktivnih davalaca lizinga nudila akcijske proizvode po kojima je kamata na iznos finansiranja (u cijelosti

ili djelimično) subvencionirana od strane dobavljača predmeta lizinga, dok je po pojedinim akcijskim proizvodima od strane osiguravajućih društava subvencionirana i naknada po osnovu kasko osiguranja predmeta lizinga.

Značajne razlike u visini ponderisanih EKS prema korisnicima lizinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima, s obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza.

U sljedećoj tabeli detaljno su iskazane ponderisane NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga zaključenim u 2018. godini:

Tabela 67: Prosječna NKS i EKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2018.g.

R. br.	O p i s	Broj ugovora	Iznos finansiranja (000KM)	Ponderisana NKS	Ponderisana EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	28	688	6,0%	12,3%
a.	putnička vozila	18	435	7,1%	15,3%
b.	vozila za obavlj.djelatnosti (terenska i putnička)	10	253	4,1%	7,1%
c.	mašine i oprema	0	0	0,0%	0,0%
d.	nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	Ostalo	0	0	0,0%	0,0%
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	28	688	6,0%	12,3%
a.	pravna lica	20	594	4,1%	7,3%
b.	poduzetnici	0	0	0,0%	0,0%
c.	fizička lica	8	94	17,6%	43,6%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	3.654	168.972	4,3%	6,8%
a.	putnička vozila	2.118	70.021	5,0%	8,2%
b.	vozila za obav.djelatnosti (terenska i putnička)	1.327	71.686	4,0%	6,0%
c.	mašine i oprema	208	27.077	3,5%	5,4%
d.	nekretnine	1	188	4,0%	4,2%
e.	ostalo	0	0	0,0%	0,0%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	3.654	168.972	4,3%	6,8%
a.	pravna lica	3.072	156.941	4,1%	5,9%
b.	poduzetnici	101	3.000	5,1%	7,2%
c.	fizička lica	481	9.031	8,1%	21,8%
Ukupno (1+2)		3.682	169.660	4,3%	6,8%

Značajna razlika između NKS i EKS je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga, kao i kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, te dodatni troškovi lizing aranžmana koji se uključuju u izračun EKS.

U sljedećoj tabeli iskazano je kretanje ponderisanih NKS i EKS za ugovore finansijskog lizinga po izvještajnim periodima za prethodnih pet godina:

Tabela 68: Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga

Opis	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		31.12.2017.		31.12.2018.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
I. Kratkoročni lizing ugovori										
1. Prema predmetu lizinga	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%	6,0%	12,3%
a) Putnička vozila	6,4%	11,6%	5,1%	8,2%	4,9%	100,0 %	4,9%	8,3%	7,1%	15,3%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	6,0%	9,2%	4,5%	7,4%	3,8%	5,2%	3,8%	6,2%	4,1%	7,1%
c) Mašine i oprema	6,6%	10,7%	3,9%	5,4%	1,7%	3,4%	1,5%	2,8%	0,0%	0,0%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	7,0%	9,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.1. Prema korisniku lizinga	6,2%	10,3%	4,7%	7,6%	3,8%	6,8%	3,7%	6,4%	6,0%	12,3%
a) Pravna lica	6,1%	10,0%	4,6%	7,3%	3,7%	5,7%	3,6%	6,0%	4,1%	7,3%
b) Poduzetnici	9,1%	22,1%	6,4%	12,8%	6,0%	11,7%	5,5%	12,8%	0,0%	0,0%
c) Fizička lica	8,2%	18,3%	6,4%	12,4%	5,9%	37,4%	6,5%	30,2%	17,6%	43,6%
II. Dugoročni lizing ugovori										
2. Prema predmetu lizinga	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%	4,3%	6,8%
a) Putnička vozila	6,6%	9,5%	6,0%	9,1%	5,5%	9,5%	5,1%	8,2%	5,0%	8,2%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	6,3%	8,6%	5,4%	7,4%	4,7%	6,9%	4,4%	6,5%	4,0%	6,0%
c) Mašine i oprema	6,8%	9,1%	6,1%	7,9%	5,0%	6,5%	4,5%	6,4%	3,5%	5,4%
d) Nekretnine	6,2%	6,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	4,2%
e) Ostalo	8,1%	11,9%	7,8%	11,4%	6,1%	9,2%	7,0%	36,5%	0,0%	0,0%
2.1. Prema korisniku lizinga	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%	4,3%	6,8%
a) Pravna lica	6,6%	8,9%	5,8%	7,8%	5,1%	7,2%	4,6%	6,6%	4,1%	5,9%
b) Poduzetnici	7,1%	11,3%	6,9%	10,1%	6,3%	8,7%	5,8%	9,0%	5,1%	7,2%
c) Fizička lica	5,9%	9,4%	5,5%	11,8%	5,0%	20,3%	5,3%	17,9%	8,1%	21,8%
Ukupno	6,5%	9,0%	5,8%	8,1%	5,1%	8,0%	4,7%	7,2%	4,3%	6,8%

2.3.2.6. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou lizing sistema u periodu od 01.01.do 31.12.2018. godine iznosila je 192,7 miliona KM i veća je za 47,0 miliona KM ili 32,2% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Broj novozaključenih lizing ugovora u istom periodu je iznosio 4.368, a što je za 973 ugovora ili 28,7% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sistema zaključenih u 2018. godini je iznosila 44,1 hiljada KM i ista nije značajno odstupala u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 42,9 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u 2018. godini, iznos od 169,7 miliona KM ili 88,3% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga. U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine i prethodnim periodima, evidentna je stagnacija u nastavku trenda porasta učešća ugovora operativnog lizinga u ukupnom volumenu novozaključenih ugovora.

U sljedećim tabelama iskazan je uporedni pregled ostvarenog obima novozaključenih ugovora u 2018. godini i u istom periodu prethodne poslovne godine, kao i uporedni pregled broja zaključenih ugovora u istom periodu.

-u 000 KM-

Tabela 69: Struktura iznosa finansiranja lizing sektora

O p i s	31.12.2017. godine			31.12.2018. godine		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	113.752	15.580	129.332	142.395	23.086	165.481
Oprema	16.451	0	16.451	27.077	0	27.077
Nekretnine	0	0	0	188	0	188
Ostalo	6	0	6	0	0	0
Ukupno	130.209	15.580	145.789	169.660	23.086	192.746

-u 000 KM-

Tabela 70: Struktura zaključenih ugovora

O p i s	31.12.2017. godine			31.12.2018. godine		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	2.733	448	3.181	3.473	686	4.159
Oprema	213	0	213	208	0	208
Nekretnine	0	0	0	1	0	1
Ostalo	1	0	1	0	0	0
Ukupno	2.947	448	3.395	3.682	686	4.368

Ukupan iznos novih finansiranja u 2018. godini ostvarila su četiri lizing društva i jedna banka, koja se u značajnom obimu bavi poslovima finansijskog lizinga (pravni sljednik lizing društva koje se pripojilo istoj), dok su tri lizing društva obustavila zaključenje novih ugovora, izuzev sporadičnih slučajeva finansiranja izuzetih predmeta lizinga.

U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim licima, koji čine 93,7% ukupnog iznosa finansiranja u 2018. godini. Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane iz razloga obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

2.3.3. USKLAĐENOST POSLOVANJA LIZING SEKTORA SA STANDARDIMA SPNiFTA

Ocjena usklađenosti lizing društava sa standardima SPNiFTA je utvrđena na osnovu stanja lizing društava u prethodnom periodu, ocjene usklađenosti poslovanja sa standardima SPNiFTA u prethodnom periodu, statusa datih naloga FBA koji je utvrđen u kontrolama izvršenja naloga, te analize izvještaja koje lizing društva dostavljaju FBA. U kontrolama izvršenja datih naloga FBA je utvrdila da je od deset datih naloga izvršeno osam naloga, što je 80%, a dva naloga su djelimično izvršena, što je 20%, dok nije bilo neizvršenih naloga od strane lizing društava.

Detaljan pregled statusa izvršenja datih naloga FBA u lizing društvima dat je u sljedećoj tabeli:

Tabela 71: Pregled statusa datih naloga po politikama

R. br.	Politika o:	Br. datih naloga	%	Br. izvrš. naloga	%	%	Br. dj. izvr. nal.	%	%	Σ (%)
1	2	3	$\frac{4=3}{\Sigma 3} * 100$	5	$\frac{6=5}{\Sigma 5} * 100$	$\frac{7=5}{3} * 100$	8	$\frac{9=8}{\Sigma 8} * 100$	$\frac{10=8}{3} * 100$	$\frac{11=\Sigma 7,10}{7,10}$
1.	Prihvatljivosti klijenata	2	20,0	2	25,0	100	0	0	0	100
2.	Identifikaciji klijenta	4	40,0	2	25,0	50	2	100	50	100
3.	Upravljanju rizikom od PNIFTA	4	40,0	4	50,0	100	0	0	0	100
4.	Ukupno	10	100	8	100	-	2	-	-	-
5.	Ukupno (%)	100	-	80	-	-	20	-	-	-

Uzimajući u obzir navedene parametre na osnovu kojih se izvodi ocjena usklađenosti lizing sektora sa standardima SPNiFTA, te statusa datih naloga i ocjena usklađenosti utvrđenih u kontrolama usklađenosti, može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom zadovoljavajući i da ima trend rasta, te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost. Posmatrajući usklađenost lizing sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, ZoL-a, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je lizing sektor FBiH, što je u skladu sa zabilježenim trendom rasta kvaliteta upravljanja rizicima koji mogu biti posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i provedbenim propisima.

Lizing društva u FBiH su u 2018. godini izvijestila o pet sumnjivih transakcija, u vrijednosti od 34.938,00 KM, što je za 81% manje u odnosu na 2017. godinu. U narednoj tabeli dat je pregled izviještenih sumnjivih transakcija:

Tabela 72: Pregled izviještenih sumnjivih transakcija, po broju i vrijednosti u KM

R. br.	Opis	01.01.-31.12.2017.		01.01.-31.12.2018.		Indeks	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Transakcije za koje je FOO tražio podatke	0	0	0	0	0	0
2.	Transakcije za koje FOO nije tražio podatke	24	187.756	5	34.938	21	19
Ukupno:		24	187.756	5	34.938	21	19

Podatak da broj i vrijednost izviještenih sumnjivih transakcija ima opadajući trend, te da FOO nije tražio dostavu podataka, upućuje na potrebu posvećivanja dodatne pažnje na preventivnom djelovanju na SPNiFTA i praćenju transakcija. Lizing društva u FBiH, sa ciljem postizanja potpune usklađenosti sa standardima izvještavanja, trebaju unaprijediti indikatore za prepoznavanje sumnjivih transakcija i metode za prepoznavanje sumnjivih transakcija, radi blagovremenog i kvalitetnog izvještavanja FOO-a.

2.3.4. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava u FBiH nastaviti sa planiranim aktivnostima čiji je primarni cilj ostvarivanje finansijske stabilnosti lizing društava u FBiH i djelatnosti lizinga na nivou sistema u FBiH, a koje će u narednom periodu biti usmjerene na sljedeće aspekte:

- iniciranje izmjena ZoL-a sa ciljem prilagođavanja poslovnog ambijenta za poslovanje lizing društava u FBiH i dopunjavanje podzakonske regulative u pogledu izrade novih i izmjeni i dopuni postojećih podzakonskih akata, u skladu sa usvojenim izmjenama i dopunama zakonskog propisa;
- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja lizing sistema u FBiH putem izvještaja i kontrola na licu mjesta;
- očuvanju kapitalne adekvatnosti lizing sistema u FBiH i jačanju internih procesa definiranja parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti u subjektima lizing sistema u FBiH;
- nadzor usklađenosti poslovanja subjekata lizing sistema u FBiH sa zakonskim propisima i i podzakonskim aktima, propisanim standardima SPNiFTA, te dobrim praksama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata;
- unapređenje saradnje sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za lizing društva, kao i saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu finansijskog lizinga u CRK-u;
- stvaranje adekvatnijeg poslovnog ambijenta za poslovanje lizing sektora, olakšanja osnivanja novih lizing društava i dr.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava, FBA očekuje od subjekata lizing sistema u FBiH da nastave sa aktivnostima čiji je primarni cilj zakonito, stabilno, efikasno i transparentno pružanje usluga finansiranja putem lizinga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja sa propisanim regulatornim zahtjevima;
- kapitalno jačanje lizing društava i definiranje parametara zaštite kapitala i kapitalnu adekvatnost, jačanje sistema internih kontrola, osiguranje adekvatne i organizaciono nezavisne funkcije interne revizije, unapređenje procesa upravljanja rizicima;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima i programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prevara i pogrešaka;
- transparentnom, razumljivom i potpunom informisanju korisnika finansijskih usluga o uslugama koje pružaju, a povezano sa unapređenjima palete proizvoda i pronalaženje novih kanala prodaje i
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a i dr.

2.4. FAKTORING SEKTOR

2.4.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH

Factoring poslovanje u BiH zakonski je uređeno u FBiH i pružaoci usluga faktoringa iz ovoga entiteta su u obavezi primjenjivati propise o faktoringu, dok u drugom entitetu - RS-u, na dan sačinjavanja ove Informacije, nije bila zakonski uređena oblast faktoring poslovanja. U skladu sa odredbama ZoF-u, poslove faktoringa u FBiH može obavljati privredno društvo organizirano kao dioničko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora

imati odobrenje FBA, i banka čije je poslovanje uređeno po propisima koji regulišu poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavlja ZoF-u.

U skladu sa nadležnostima za nadzor propisanim odredbama ZoA, FBA vrši nadzor nad poslovanjem društava za faktoring, sa ciljem provjere zakonitosti, procjene sigurnosti i stabilnosti poslovanja društava za faktoring u skladu sa odredbama ZoF-u, a radi zaštite interesa klijenata i javnog interesa, doprinosa stabilnosti finansijskog sistema, te uspostavljanju i očuvanju povjerenja u tržište faktoringa u FBiH. Ukoliko u vršenju nadzora utvrdi nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju društava za faktoring, FBA nalaže provođenje odgovarajućih mjera i aktivnosti na otklanjanju istih. U skladu sa propisanim nadležnostima, u okviru nadzora poslovanja SBS-a u FBiH, FBA vrši i nadzor nad obavljanjem faktoring poslovanja u bankama u FBiH.

Sa 31.12.2018. godine, faktoring sektor u FBiH čini jedno registrirano društvo za faktoring (u daljem tekstu: Društvo), kojem je FBA izdala dozvolu za obavljanje poslova faktoringa 28.12.2017. godine i koje je započelo sa radom u prvom kvartalu 2018. godine. Do četvrtog kvartala 2018. godine novoosnovano društvo nije imalo zaključenih ugovora o kupoprodaji postojećih nedospjelih ili budućih kratkoročnih novčanih tražbina nastalih iz osnova ugovora o prodaji robe ili pružanju usluga u zemlji i inostranstvu. U posljednjem kvartalu 2018. godine Društvo je zaključilo dva ugovora o faktoringu. Prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima na dan 31.12.2018. godine, Društvo je prikazalo visinu kapitala u iznosu od 0,7 miliona KM, što je ispod visine propisane članom 27. ZoF-a. Skupština Društva je dva puta donijela odluke o povećavanju temeljnog kapitala: 28.08.2018. godine u iznosu od 63,0 hiljade KM, odnosno 08.01.2019. godine u iznosu od 137,0 hiljada KM. FBA je izvršila neposrednu kontrolu Društva, nakon koje je naložila korektivne mjere sa ciljem usklađivanja poslovanja Društva s odredbama ZoF-a i podzakonskim aktima.

U Prilogu 22. dati su osnovni podaci o Društvu i pregled vlasničke strukture sa stanjem na dan 31.12.2018. godine.

Ukupna bilansna suma Društva, prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa 31.12.2018. godine, iznosila je 1,1 milion KM, pri čemu najveću stavku čine kratkoročna potraživanja po poslovima faktoringa u ukupnom iznosu od 0,7 miliona KM ili 60,4% ukupne aktive. Novac i novčani ekvivalenti iznose 0,3 miliona KM i čine 26,4%, materijalna i nematerijalna imovina iznose 0,1 milion KM ili 10,0%, dok sve preostale stavke čine 3,2% ukupne aktive (ostala aktiva i aktivna vremenska razgraničenja i kratkoročni plasmani bankama). Kapital i rezerve iznose ukupno 0,7 miliona KM ili 58,5% ukupne pasive Društva, a čine ga osnovni kapital u iznosu od 1,1 milion KM umanjen za gubitak u iznosu od 0,4 miliona KM, koji je iskazan na bilansnoj poziciji ostalog kapitala. Ukupne obaveze Društva iznose 0,4 miliona KM, a najveća stavka se odnosi na kratkoročne obaveze po uzetim kreditima, koje iznose 0,3 miliona KM i čine 26,2% ukupne pasive Društva. Preostale stavke čine 15,2% ukupne pasive Društva i odnose se na ostale obaveze i pasivna vremenska razgraničenja i obaveze za neisplaćene tražbine zadržane do naplate (Faktoring garantni fond) - 6% u odnosu na ukupnu pasivu. Iznos iskazan u vanbilansnoj evidenciji Društva iznosi 0,4 miliona KM i odnosi se na potencijalne obaveze po zaključenim, ali još nerealiziranim ugovorima.

S obzirom da se radi o novoosnovanom Društvu, koje je tek u četvrtom kvartalu 2018. godine zaključilo prva dva ugovora o faktoringu, posljedično su iskazani neznatni ukupni prihodi, koji su za period 01.01.-31.12.2018. godine iznosili ukupno devet hiljada KM (prihodi od naknada od nominalnog iznosa otkupljenih tražbina - sedam hiljada KM i prihodi od kamata za isplaćeni

avans - dvije hiljade KM), dok su ukupni rashodi iznosili 418,0 hiljada KM, od čega se na ostale poslovne i operativne rashode odnosi 415,0 hiljada KM (troškovi osoblja, opći i administrativni troškovi, amortizacija i troškovi poslovnog prostora i ostali poslovni i operativni rashodi).

U prva tri kvartala 2018. godine usluge faktoringa u FBiH su obavljale isključivo banke, kroz zaključivanje ugovora o otkupu novčanih tražbina, isključivo u domaćem faktoringu, koji uključuju pravo regresa i bez prava regresa, odnosno sa ugovorenim i bez ugovorenog avansa za otkupljenu novčanu tražbinu. Od ukupno četiri banke u FBiH koje su obavljale poslove faktoringa, tri banke su članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU, a jedna je banka u pretežno domaćem vlasništvu.

Na nivou faktoring sistema FBiH, koje čine Društvo - faktoring sektor i četiri poslovne banke, ukupan volumen otkupljenih novčanih tražbina sa 31.12.2018. godine iznosi 131,2 miliona KM, od čega se iznos od 130,5 miliona KM ili 99,5% odnosi na portfolio u bankama, a 0,7 miliona KM ili 0,5% na Društvo.

Pored obavljanja poslova faktoringa s pravom ili bez prava regresa u domaćem faktoringu, koji je činio dominantnu vrstu faktoringa u 2018. godini, u zadnjem kvartalu 2018. godine, proširena je lepeza faktoring poslova i na obrnuti (dobavljački) faktoring, kao posebnu vrstu faktoringa, tako što je jedna banka realizirala ugovor o ovoj vrsti faktoringa. U 2018. godini pružaoci usluge faktoringa nisu obavljali poslove otkupa novčanih tražbina u inostranom faktoringu, niti poslove srodne faktoringu (procjena boniteta i kreditne sposobnosti pravnih i fizičkih lica koje obavljaju samostalne djelatnosti, osiguranje tražbina, diskont računa, eskont mjenica, ustupanje mjenične tražbine, izdavanje garancija i drugih jemstava, prodaja pokretne i nepokretne imovine uzete kao kolateral na osnovu poslova faktoringa i slično).

2.4.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Ukupan broj zaključenih ugovora o faktoringu na nivou faktoring sistema sa 31.12.2018. godine je 287, koji su se isključivo odnosili na domaći faktoring, od čega je najveći broj 273 ugovora ili 95,1% zaključeno sa pravom regresa tj. sa pravom faktora da u slučaju nemogućnosti naplate tražbina od kupca zahtijeva, na dan dospelosti tražbina, namirenje od prodavca tražbina i na taj način se obešteti za plaćeni avans, kamatu na avans, kao i naknadu faktoru, dok se 14 zaključenih ugovora ili 4,9% odnose na faktoring bez prava regresa. Upoređujući iskazane izvještajne podatke sa istim periodom prethodne godine, kada su zaključena ukupno 353 ugovora o faktoringu, vidljivo je da je smanjen broj zaključenih ugovora o faktoringu za 66 ugovora ili 18,7%. Ukupan broj aktivnih ugovora o faktoringu sa 31.12.2018. godine je 69, što u poređenju sa 31.12.2017. godine predstavlja smanjenje za pet ugovora ili 6,8%, pri čemu je broj aktivnih ugovora o faktoringu sa pravom regresa bio manji za 12, dok je u faktoringu bez prava regresa bio veći za sedam aktivnih ugovora.

Vrijednosti (volumen) otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH u 2018. godini u odnosu na isti period prethodne godine, sa strukturom u pogledu postojanja regresnog prava i domicilnosti, prikazane su u sljedećoj tabeli:

Tabela 73: Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema postojanju regresnog prava i domicilnosti

Vrsta	Volumen otkupljenih novčanih tražbina												Indeks (12:10) x 100
	Društva za faktoring				Banke				Ukupno				
	01.01. - 31.12.2017.		01.01. - 31.12.2018.		01.01. - 31.12.2017.		01.01. - 31.12.2018.		01.01. - 31.12.2017.		01.01. - 31.12.2018.		
	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Faktoring s pravom regresa	0	0	672	100%	310.482	88,6%	55.849	42,8%	310.482	88,6%	56.521	43,1%	18
Faktoring bez prava regresa	0	0	0	0	39.756	11,4%	74.641	57,2%	39.756	11,4%	74.641	56,9%	188
Ukupno	0	0%	672	100%	350.238	100%	130.490	100%	350.238	100%	131.162	100%	37
Domaći faktoring	0	0	672	100%	82.543	23,6%	130.490	100,0%	82.543	23,6%	131.162	100,0%	159
Inostrani faktoring	0	0	0	0	267.695	76,4%	0	0,0%	267.695	76,4%	0	0,0%	0
Ukupno	0	0%	672	100%	350.238	100%	130.490	100%	350.238	100%	131.162	100%	38

Evidentno je značajno smanjenje ukupne vrijednosti (volumen) otkupljenih tražbina u 2018. godini, koja čini svega 37,4% u odnosu na ukupnu vrijednost (volumen) otkupljenih tražbina u istom periodu prethodne godine. Do smanjenja ostvarenog volumena otkupljenih tražbina u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, došlo je na strani inostranog faktoringa, budući da u 2018. godini banka koja je imala zaključene ugovore u inostranom faktoringu u 2017. godini, u istom periodu 2018. godine nije zaključivala takve ugovore. Na strani domaćeg faktoringa ostvaren je ukupno veći volumen za 58,9% ili u apsolutnom iznosu za 48,6 miliona KM.

Prema ugovorenom dospijeću, najveće učešće u ukupnoj vrijednosti (volumenu) otkupljenih novčanih tražbina u 2018. godini od 67,4% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana, slijedi učešće od 20,2% ugovorene ročnosti do 60 dana i preostalih 12,4% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana. U odnosu na 2017. godinu, ročna struktura je značajno promijenjena, s obzirom da su otkupljene tražbine sa ugovorenim dospijećem do 60 dana činile 81,9%, od 61 do 90 dana 1,3%, a sa dospijećem od 91 do 180 dana 16,8%.

Prema sektorskoj strukturi kupca, najveće učešće imaju javna preduzeća, s obzirom na vrijednost (volumen) tražbina koji u 2018. godini iznosi 66,7 miliona KM, što čini 50,9% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Slijedi učešće privatnih preduzeća i društava, koje iznosi 62,3 miliona KM ili 47,6% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH, vladinih institucija u iznosu od 0,8 miliona KM ili 0,6%, te neprofitnih organizacija i ostalih kupaca u iznosu od 1,3 miliona KM, što čini 1,0% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH.

U četvrtom kvartalu 2018. godine jedna banka je pružala uslugu obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, te je izvršeno plaćanje kupčevih obaveza prema dobavljačima u iznosu od 0,7 miliona KM, što se u cijelosti odnosi na domaći faktoring. U ukupnoj vrijednosti (volumenu) plaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u 2018. godini, plaćene obaveze sa ugovorenim dospijećem do 60 dana čine 71,0%, a sa ugovorenim dospijećem od 61 do 90 dana čine 29,0%.

U 2018. godini ukupno isplaćeni avansi dobavljačima u segmentu privatna preduzeća i društva (prodavci tražbine) iznose 127,2 miliona, od čega se iznos od 74,6 miliona KM ili 58,7% odnosi na faktoring bez prava regresa, a iznos od 52,6 miliona KM ili 41,3% na faktoring s pravom regresa.

Po osnovu otkupljenih novčanih tražbina na dan 31.12.2018. godine, banke i Društvo su potraživale ukupno 26,6 miliona KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se iznos od 12,8 miliona KM ili 47,9% odnosi na faktoring sa pravom regresa i 13,9 miliona KM ili 52,1% na faktoring bez prava regresa. Struktura navedenog iznosa prema ugovorenim dospjećima je sljedeća: stanje otkupljenih tražbina sa ugovorenim dospjećem do 60 dana - 20,0%, od 61 do 90 dana - 8,2% i od 91 do 180 dana - 71,8%.

Prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima, iskazani ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH (Društvo i četiri poslovne banke) za period 01.01. - 31.12.2018. godine iznose 1,7 miliona KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 99,5% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 43,5% se odnosi na faktoring s pravom regresa gledajući prihode od kamata, naknade za faktoring i administrativne naknade, dok se 56,5% prihoda od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada odnosi na ugovoreni faktoring bez prava regresa.

Kamatna stopa na isplaćeni avans na tržištu faktoringa u FBiH, koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog perioda za četvrti kvartal 2018. godine iznosila je 7,0%, dok je diskontna kamatna stopa iznosila 5,0% i obje su obračunate u domaćem faktoringu. Sve četiri banke koje obavljaju poslove faktoringa i Društvo su obračunavali naknadu za faktoring, dok su samo jedna banka i Društvo naplaćivali administrativnu naknadu u pružanju faktoring usluge.

2.4.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR

Faktoring poslovanje u 2018. godini se isključivo odvijalo kroz obavljanje funkcije finansiranja, dok nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja tražbinama, niti obavljanje poslova srodnih faktoringu, što potvrđuje da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje.

Intencije Zakona o finansijskom poslovanju, u pogledu jačanja finansijske discipline i uspostavljanja jasnih pravila u poslovanju još uvijek nisu dale snažniji impuls za korištenje faktoringa kao instrumenta kratkoročnog finansiranja i upravljanja novčanim tokovima, čemu doprinosi i nedovoljna izgrađenost i educiranost finansijske funkcije kod malih i srednjih preduzeća.

S obzirom da je potreba za kratkoročnim finansiranjem i upravljanjem novčanim tražbinama, kao i osiguranjem naplate potraživanja sve značajnije izražena u realnom sektoru, u narednom se periodu može očekivati da će, kao jedan od pouzdanih alata za rješavanje problema likvidnosti u FBiH, svakako biti i korištenje faktoringa kao efikasnog instrumenta za ubrzanje novčanih tokova u znatno većem volumenu nego do sada.

Kako bi se efikasnije otklanjali problemi likvidnosti, a time i obim kratkoročnog finansiranja tekućeg poslovanja malih i srednjih preduzeća podigao na viši nivo, u narednom će periodu biti neophodno značajnije afirmiranje faktoringa, kao instrumenta ne samo finansiranja, nego i upravljanja novčanim tokovima, kako od strane pružatelja usluga, tako i od ostalih učesnika na finansijskom tržištu FBiH.

U okviru propisanih nadležnosti FBA, u nadzoru obavljanja poslova faktoringa rukovodi se načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja društava za faktoring i banaka, sa ciljem ostvarivanja finansijske stabilnosti i djelatnosti faktoring poslovanja na nivou FBiH.

3. ZAŠTITA PRAVA I INTERESA FIZIČKIH LICA-KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA U SBS-a U FBiH

3.1. Aktivnosti na zaštiti prava i interesa fizičkih lica-korisnika finansijskih usluga u SBS-a u FBiH

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima propisanim ZoA i unutrašnjom organizacijom FBA obavljanje poslova promocije i zaštite prava i interesa fizičkih lica kao korisnika finansijskih usluga u bankarskom sistemu organizovani su i obavljaju se kroz djelovanje i postupanje Ombudsmena. Ombudsmen provodi postupak na način utvrđen Pravilima postupanja Ombudsmena za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine i Pravilnikom o Ombudsmenu za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine, a koji se izvršavaju prema već uspostavljenim materijalno-tehničkim uslovima koje osigurava FBA.

Ključne aktivnosti u radu Ombudsmena u izvještajnom periodu 01.01.-31.12.2018. godine ogledaju se u razmatranju prigovora korisnika, davanju odgovora, preporuka i mišljenja SBS, sa ciljem rješavanja spornih odnosa, te predlaganju mjera za unapređenje poslovanja i dobrih praksi SBS.

U okviru postupanja po prigovorima korisnika, u period od 01.01.-31.12.2018. godine zaprimljeno je ukupno 335 prigovora, zahtjeva i obavještenja u odnosu na nastale sporne odnose u vezi sa postupanjem i radom SBS-a u pojedinačnim odnosima i komunikaciji sa korisnicima finansijskih usluga. Najveći broj podnosilaca prigovora su korisnici - 201 ili 57,3%, žiranti - 46 ili 13,1%, sudužnici - 5 ili 1,4% i ostali - 99 ili 28,2%.

Od ukupnog broja zaprimljenih predmeta, u 2018. godini postupak je okončan u 312 predmeta ili 93,1%, čija se struktura, sa uporednim pregledom u prethodne dvije godine, daje u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 74: Način rješavanja prigovora po periodima

Način rješavanja/period	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.
Osnovani prigovori	54	61	58 ³⁶
Nadležno postupanje	45	49	83
Neosnovani prigovori	108	130	74
Prigovori sa uputom i obrazloženim odgovorom	37	39	43
Odustanak od prigovora	18	11	3
Nadležnost drugih institucija i organizacija	25	19	19
Pozitivno riješeni po preporuci Ombudsmena	8	10	-
Preporuke po zahtjevu za oslobađanje obaveze jemstva	17	17	8
Neprihvaćeni prigovori zbog neblagovremenosti ili neurednosti	24	25	24
Ukupno:	336	361	312

Preostala 23 predmeta ili 6,9% najvećim dijelom se odnose na predmete formirane u decembru 2018. godine, po kojima objektivno nije mogao biti završen postupak u 2018. godini, a koji je za sve navedene predmete okončan u januaru 2019. godine.

U izvještajnom periodu održavani su i sastanci stranaka u postupku posredovanja pred Ombudsmenom, te su ostala rješenja spornih odnosa koji su raspravljani u postupku pred Ombudsmenom rezultirala u pisanoj korespondenciji sa obje strane u spornom odnosu.

³⁶ u navedenom broju osnovanih prigovora uključena su i tri pozitivno riješena predmeta po preporuci Ombudsmena

Analizom okončanih postupaka može se uočiti da je još uvijek visok procenat prigovora (neosnovani) koji su u postupku zaštite sudskim putem, okončani pravosnažnom sudskom presudom ili su predmet rješavanja nekog drugog organa ili institucije.

Struktura okončanih predmeta - prigovora u 2018. godini, prema SBS-a daje se u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 75: Struktura prigovora prema SBS-a

SBS	Broj	% učešće
Banke	213	68,3
MKO	29	9,3
Lizing društva	1	0,3
Ostalo	69	22,1
Ukupno:	312	100

Od ukupnog broja prigovora koji se odnose na banke, najveći broj prigovora – 89 ili 41,8% se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, prema visini ukupne aktive. U mikrokreditnom sektoru u FBiH uočeno je značajno smanjenje broja zaprimljenih i obrađenih prigovora u toku 2018. godine, a u usporedbi sa prethodnim godinama, što možemo pripisati novoj zakonskoj regulativi od 2014. godine, propisima FBA, te poboljšanim procedurama rada u poslovanju sa klijentima.

U sljedećoj tabeli daje se struktura okončanih predmeta – prigovora u 2018. godini prema vrsti finansijske usluge:

Tabela 76: Struktura prigovora prema vrsti finansijske usluge

Vrsta finansijske usluge	Broj	% učešće
Krediti	100	32,1
Depoziti	4	1,3
Mikrokrediti	29	9,3
Naknade	25	8,0
Platni promet (računi i kartice)	42	13,5
Elektronski instrumenti plaćanja	16	5,1
Lizing	1	0,3
Ostalo	95	30,4
Ukupno:	312	100

U toku 2018. godine, kao i u ranijim izvještajnim periodima, najveći broj prigovora se odnosi na kreditne poslove, a prvenstveno na sporna pitanja valjanosti ugovaranja klauzula o promjenljivosti kamatne stope na kredite, izvršenih promjena kamatne stope u toku trajanja ugovornog odnosa od strane finansijskih institucija, reprograma kredita, dostave podataka u CRK i premija osiguranja kredita. Značajan broj prigovora se odnosi na usluge platnog prometa, a koji za predmet imaju vrstu i visinu naknada koje se naplaćuju u poslovanju sa korisnicima, a najčešći prigovori su se odnosili na visinu naknada za vođenje i zatvaranje računa, kreditne partije i izdavanje potvrda i saglasnosti o stanju duga po tekućim obavezama.

Ombudsmen je poduzimao više neophodnih radnji po podnescima, koje uključuju traženje izjašnjenja i dopunskih izjašnjenja finansijskih institucija, komunikaciju sa korisnicima, urgencije, pojašnjenja i dopune. Ombudsmenu su se, pored prigovora i zahtjeva u pisanoj formi, korisnici finansijskih usluga i žiranti obraćali i usmenim putem, telefonski ili neposredno, sa upitima i molbama u vezi sa pravima i obavezama, novom zakonskom regulativom i različitim finansijskim proizvodima. U izvještajnom periodu zaprimljeno je 150 različitih upita, molbi i

zahtjeva, po kojima je redovno komunicirano sa obrazloženim odgovorima, uputama i savjetima, te preporukama Ombudsmena.

U izvještajnom periodu radilo se i na unapređenju regulatornog okvira u ovom segmentu, koje su rezultirale usvajanjem Pravilnika o Ombudsmenu za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine, te izvršenom analizom stanja u pogledu uslova po kojima banke u FBiH pružaju usluge fizičkim licima, koja je rezultirala prijedlogom smjernica za banke sa ciljem transparentnog, tačnog i potpunog informisanja korisnika zasnovanog na dobrim poslovnim običajima i pravičnom odnosu prema korisniku.

Pored postupanja po prigovorima odnosno zahtjevima korisnika finansijskih usluga, značajne aktivnosti Ombudsmena su bile usmjerene i na druge aspekte od značaja za zaštitu finansijskih prava korisnika finansijskih usluga, od kojih su posebno značajne bile edukativne aktivnosti, finansijska edukaciju i odgovorno finansijsko ponašanje odraslih i mladih. Realizacija istih se odvija u okviru projekta „Mikrofinansije u BiH“ kojeg provodi IFC, članica Grupacije SB uz podršku Ambasade Švicarske u BiH, sa ciljem unapređenja institucionalnih kapaciteta Ombudsmena u planiranju, realizaciji i provođenju finansijske edukacije građana – korisnika finansijskih usluga. Kroz obuke, predavanja, studijske posjete, kreiranje i distribuciju edukativnih materijala i druge aktivnosti ovaj Projekat će omogućiti podršku u primjeni najboljih praksi i modela u edukovanju različitih kategorija stanovništva i prevencije neodgovornog finansijskog ponašanja korisnika na finansijskom tržištu.

3.2. PREPORUKE OMBUDSMENA SBS-a

Ombudsmen u skladu sa zakonskim ovlaštenjima daje preporuke, stavove, smjernice i mišljenja za poboljšanje odnosa između korisnika/žiranta i SBS, a na osnovu saznanja i informacija prikupljenih u postupcima po obavještenjima/prigovorima ili zahtjevima koje vodi. Preporuke se prvenstveno odnose na poboljšanje odnosa prema korisnicima, primjene zakona, dobre poslovne prakse u poslovanju, internih akata i rješavanju pojedinačnih sporova između korisnika/žiranta i SBS-a.

U skladu sa zakonskim ovlaštenjima, a na osnovu saznanja prikupljenih u postupcima koje vodi, Ombudsmen će nastaviti davati preporuke i smjernice SBS u svrhu: usklađenosti sa zakonima i drugim propisima u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga, poboljšanja odnosa prema korisnicima finansijskih usluga, primjene dobrih poslovnih praksi i pravičnog odnosa prema korisnicima.

Potrebno je da SBS-a u FBiH, u svom radu više pažnje posvete efikasnijem i ekonomičnijem postupanju po zahtjevima klijenta, poduzimaju sve potrebne mjere i radnje kako bi se otklonile prepreke i osigurali uslovi za zakonito, blagovremeno, efikasno i ekonomično provođenje vlastitih poslovnih odluka, organizuju svoj rad na način koji bi izbjegao ponavljanje istih ili sličnih problema, te da se nedostaci u radu koji dovode do uskraćivanja prava korisnika finansijskih usluga otklanjaju blagovremeno.

Dosadašnje iskustvo u radu potvrđuje opravdanost postojanja institucionalizirane zaštite prava i interesa korisnika kao jednog od efikasnih vidova zaštite, kao i potrebu da se u budućnosti veća pažnja posveti informisanju i edukaciji građana, ali i zaposlenih u SBS-a. U vezi naprijed navedenog, ocjena Ombudsmena je da SBS-a i dalje trebaju da poduzimaju aktivnosti radi unapređenja kvalitete svojih usluga i odnosa sa korisnicima.

ZAKLJUČAK

ECB je u toku 2018. godine zadržala niske, odnosno nulte kamatne stope na glavne monetarne instrumente poput graničnih refinansijskih operacija. Nastavak monetarne ekspanzije zadržao je kamatne stope na tržištu novca na niskim nivoima. Takav ambijent u međunarodnom okruženju utjecao je na zadržavanje niskih kamatnih stopa na depozite u BiH, što je na tržištu kredita reflektovalo kroz nastavak rasta kredita i poboljšanje kvalitete aktive.

U drugoj polovini godine zabilježeno je usporavanje ekonomskog rasta u Evropskoj uniji, posebno u Njemačkoj, kao i činjenicu da je Italija na kraju 2018. godine tehnički ušla u recesiju, ali za sada nije uočen prijenos tog usporavanja na ekonomiju u BiH i posljedično na SBS-a. Prisutna je i neizvjesnost zbog mogućeg uvođenja protekcionističkih mjera.

Američka centralna banka (FED) i ECB su u okviru svojih najava politike kamata iskazale očekivanja da u dogledno vrijeme neće doći do povećanja kamatnih stopa, što se podgrijava očekivanje da će period najnižih kamatnih stopa u istoriji biti nastavljen i u 2019. godini.

Sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja SBS-a, FBA kontinuirano nadzire poslovanje istih, izvršavajući planirane aktivnosti i poduzimajući mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te donosi opće i pojedinačne akte kojima se uređuje rad SBS-a, u skladu sa zakonskim propisima, bazelskim principima i standardima za efikasnu superviziju banaka i primjenjivim direktivama EU zasnovanim na tim principima i standardima. S obzirom na opsežne procese vezano za reformu regulatornog okvira za poslovanje i nadzor banaka i uspostavu novog okvira za restrukturiranje banaka, nastavljene su aktivnosti na jačanju supervizorskih kapaciteta sa ciljem implementacije novog regulatornog okvira.

Sa 31.12.2018. godine nastavljena su pozitivna kretanja u poslovanju bankarskog sektora, koja se ogledaju u rastu aktive, kredita, novčanih sredstava i depozita, kao i poboljšanja profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Prisutan je nastavak trenda rasta kreditiranja u svim sektorima izuzev kredita plasiranih vladinim institucijama. Učešće NPL-ova, kao ključnog indikatora kvaliteta kredita i dalje ima trend smanjenja. Nastavljen je trend rasta ukupnih depozita i štednih depozita, koji predstavljaju najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka. Prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa stanjem na dan 31.12.2018. godine, banke u FBiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat, pri čemu na pokazatelje profitabilnosti najznačajnije utječu pokazatelji kvaliteta aktive i efikasnost u upravljanju operativnim prihodima i rashodima. Na osnovu iskazanih osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 31.12.2018. godine može se zaključiti da je isti stabilan, adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan.

Od ključnog je značaja kvalitet sveukupnog sistema upravljanja u bankama i u okviru njega adekvatno i efikasno funkcioniranje sistema upravljanja rizicima, kao i adekvatno kapitalno pokriće rizika u poslovanju kroz ispunjenje propisanih regulatornih zahtjeva, kao i zahtjeva u okviru ICAAP-a i ILAAP-a.

Analizirajući izvještaje mikrokreditnog sektora u FBiH, prema konačnim nerevidiranim izvještajnim podacima sa 31.12.2018. godine i njihovim poređenjem sa 31.12.2017. godine, može se zaključiti da poslovanje sektora karakteriše rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolija, broja zaposlenih, ukupnog kapitala, pozitivnog finansijskog rezultata, uz nepromijenjene pokazatelje kvalitete plasmana u posmatranom periodu.

U 2018. godine na nivou lizing sistema u FBiH iskazano je povećanje obima poslovanja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, prema broju i vrijednosti novozaključenih ugovora, kao i povećanje ukupne aktive lizing sektora u FBiH u odnosu na 31.12.2017. godine, te pozitivan finansijski rezultat, što ukazuje da je lizing sistem stabilan, sa mogućnošću daljnjeg razvoja.

Factoring poslovanje u 2018. godini se isključivo odvijalo kroz obavljanje funkcije finansiranja, dok nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja tražbinama, niti obavljanje poslova srodnih faktoringu, što potvrđuje da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje factoring poslovanje.

Ocjene usklađenosti SBS-a sa standardima SPNiFTA ukazuju da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost, ali da su potrebni dodatni naponi na usklađivanju poslovanja i upravljanju rizicima koji su u vezi sa poslovima platnog prometa i SPNiFTA.

U segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga, Ombudsmen će nastaviti sa davanjem preporuka i smjernica SBS-a, radi poboljšanja i unapređenja poslovanja u odnosima tih subjekata sa korisnicima finansijskih usluga.

Broj: U.O.-32-02/19

Sarajevo, 18.04.2019. godine

PRAVNI OKVIR

Prilog 1-Pravni okvir za rad FBA i SBS u FBiH

I. PROPISI VEZANI ZA ORGANIZACIJU FBA

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 75/17),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 3/18),
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH (Broj: U.O.-15-02/18 od 16.02.2018.g.),
4. Pravilnik o sistematizaciji poslova Agencije za bankarstvo Federacije BiH (Broj: 01-1161/18 od 29.03.2018.g.) i Zaključak o tehničkoj korekciji od 23.04. i 02.07.2018. godine.

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA FBA

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine FBiH", broj: 27/17),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine FBiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj: 45/02),
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH“, br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine FBiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH", br. 47/14 i 46/16),
9. Zakon o zaštiti žirana/jamaca u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 100/13),
10. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", broj: 31/14),
11. Zakon o unutrašnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, br. 48/15 i 79/15-ispr.),
12. Zakon o faktoringu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 14/16).

Odluke, uputstva i smjernice FBA vezano za rad i nadzor poslovanja banaka

1. Odluka o izračunavanju kapitala banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o velikim izloženostima banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
3. Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi („Službene novine FBiH“, broj: 18/17),
4. Odluka o upravljanju rizicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
5. Odluka o internom procesu procjene adekvatnosti kapitala u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
6. Odluka o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
7. Odluka o objavljivanju podataka i informacija banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
8. Odluka o kontrolnim funkcijama banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),

9. Odluka o eksternoj reviziji i sadržaju revizije u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
10. Odluka o uslovima za izdavanje prokure u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
11. Odluka o kupoprodaji plasmana banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
12. Odluka o planovima oporavka banke i bankarske grupe („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
13. Odluka o zahtjevima za konsolidovanu bankarsku grupu („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
14. Odluka o upravljanju eksternalizacijom u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
15. Odluka o izuzecima od čuvanja bankarske tajne („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
16. Odluka o evidenciji banke i organizacionog dijela banke sa sjedištem u Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu i predstavništva banke otvorene u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
17. Odluka o obavezi banke o obavještanju Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
18. Odluka o poslovanju banke sa licima u posebnom odnosu sa bankom („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
19. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
20. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
21. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
22. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
23. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
24. Odluka o upravljanju informacionim sistemom u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
25. Odluka o izjavi o imovinskom stanju („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
26. Odluka o upravljanju deviznim rizikom u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
27. Odluka o sistemu internih kontrola u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
28. Odluka o uključivanju posebnih uslova za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima u sistem upravljanja rizicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
29. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja dozvole za rad („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),
30. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i odbijanje izdavanja saglasnosti za izbor odnosno imenovanje članova nadzornog odbora i uprave banke i ukidanje izdatih saglasnosti („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),
31. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje, odbijanje izdavanja i ukidanja drugih saglasnosti za obavljanje bankarskih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),
32. Odluka o procjeni ispunjenja uslova za članove nadzornog odbora i uprave banke („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),

33. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),
34. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banke („Službene novine FBiH“, broj: 90/17),
35. Odluka izvještajima koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 103/17, 31/18 i 103/18),
36. Odluka o tarifi naknada za banke („Službene novine FBiH“, broj: 46/18),
37. Odluka o uslovima za uključenje formiranih rezervi za kreditne gubitke u redovan osnovni kapital banke („Službene novine FBiH“, broj: 91/18),
38. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
39. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, broj: 3/03),
40. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj: 48/12),
41. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka („Službene novine FBiH“, br. 3/03 i 23/14),
42. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 3/03 i 6/03-ispr.),
43. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13, 99/13 i 103/18),
44. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
45. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
46. Uputstvo za popunjavanje izvještajnih obrazaca za likvidnosnu pokrivenost (Broj: 01-75/18 od 15.01.2018.g.),
47. Smjernice za eksterne revizore informacionog sistema (Broj: 01-262/18 od 30.01.2018.g.),
48. Uputstvo za popunjavanje izvještaja o obimu mjenjačkih poslova, unutrašnjeg i deviznog platnog prometa (Broj: 01-5343/18 od 28.12.2018.g.),
49. Uputstvo za popunjavanje izvještaja banke o regulatornom kapitalu, kreditnom, operativnom i tržišnom riziku i stopi finansijske poluge (broj: 01-4914/17 od 22.12.2017.g.),
50. Uputstvo za popunjavanje izvještajnih obrazaca za velike izloženosti (broj: 01-4915/17 od 22.12.2017.g.),
51. Uputstvo za popunjavanje izvještajnih obrazaca za kamatni rizik u bankarskoj knjizi (broj: 01-4916/17 od 22.12.2017.g.),
52. Smjernice o izvještavanju Agencije za bankarstvo Bosne i Hercegovine o primjeni ICAAP-a u banci (broj: 01-4917/17 od 22.12.2017.g.),
53. Uputstvo o načinu primjene odredbi Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke koje se odnose na komponente LCR-a (broj: 01-4918/17 od 22.12.2017.g.),
54. Smjernice za procjenu planova oporavka (broj: 01-4919/17 od 22.12.2017.g.),
55. Uputstvo za izvještavanje o upravljanju eksteralizacijom (broj: 01-4920/17 od 22.12.2017.g.),
56. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope (broj: 01-4921/17 od 22.12.2017.g.),

57. Uputstvo za primjenu i izradu izvještaja povjerioca u skladu sa Odlukom o uslovima i načinu postupanju banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta (broj: 01-4922/17 od 22.12.2017.g.),
58. Uputstvo za izvještavanje o upravljanju informacionim sistemima (broj: 01-4923/17 od 22.12.2017.g.),
59. Uputstvo za primjenu Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke (broj: 01-4924/17 od 22.12.2017.g.),
60. Uputstvo o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
61. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
62. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
63. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013. godine).

Odluke i uputstva FBA vezano za restrukturiranje banaka

1. Odluka o procjeni mogućnosti restrukturiranja banke i bankarske grupe ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
2. Odluka o planovima reorganizacije poslovanja banke ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
3. Odluka o uslovima i načinu vršenja nezavisne procjene vrijednosti imovine i obaveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
4. Odluka o prodaji dionica, imovine, prava i obaveza banke u restrukturiranju ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
5. Odluka o podacima i informacijama koje banka dostavlja Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine za potrebe izrade i ažuriranja plana restrukturiranja banke ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
6. Odluka o osnivanju, uslovima i načinu davanja saglasnosti za društva za upravljanje imovinom ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
7. Odluka o postupku i načinu vršenja otpisa ili konverzije instrumenata kapitala i obaveza banke ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
8. Odluka o osnivanju banke za posebne namjene ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
9. Odluka o vrsti ugovora i finansijskih instrumenata na koje se primjenjuje zaštitne mjere za druge ugovorne strane ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
10. Odluka o minimalnim zahtjevima za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke ("Službene novine FBiH", broj: 26/18),
11. Uputstvo o načinu sačinjavanja izvještaja koje banka dostavlja za potrebe izrade plana restrukturiranja (Broj: 01-1998/18 od 21.05.2018.g.).

Odluke i uputstva FBA vezano za rad i nadzor poslovanja MKO

1. Odluka o tarifi naknada za mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj: 46/18),
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine FBiH“, broj: 103/18),

3. Odluka o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji („Službene novine FBiH“, broj: 103/18),
4. Odluka o nadzoru mikrokreditnih organizacija i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 103/18),
5. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
6. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, br. 27/07 i 31/18),
7. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 27/07, 110/12 i 15/13),
8. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
9. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj: 48/12),
10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),
11. Uputstvo za izračunavanje i ponderisane i efektivne kamatne stope,
12. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu,
13. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti,
14. Uputstvo za izradu izvještaja MKO.

Odluke i uputstva FBA vezano za rad i nadzor poslovanja lizing društava

1. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 81/17),
2. Odluka o izdvajanju poslovnih procesa lizing društva (Eksternalizacija) („Službene novine FBiH“, broj: 58/17),
3. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 48/12 i 110/12),
4. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 58/17 i 31/18),
5. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 46/11 i 58/17),
6. Odluka o jedinstvenom načinu i iskazivanja efektivne kamatne stope ugovora o finansijskom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/18),
7. Odluka o tarifi naknada za lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/18),
8. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/09 i 48/12),
9. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
10. Odluka o nadzoru lizing društva („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 58/17 i 31/18),
11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj: 48/12),

12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti ("Službene novine FBiH", broj: 46/14),
13. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društva (31.01.2013.g.).

Odluke i uputstva FBA vezano za rad i nadzor poslovanja faktoring društava

1. Odluka o minimalnim standardima sadržaja ugovora o faktoringu („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
2. Odluka o minimalnim standardima uslova i načina obavljanja djelatnosti društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
3. Odluka o minimalnim standardima kriterija, pravila i dodatnih zahtjeva za kapital društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
4. Odluka o minimalnim standardima kriterija i postupaka odlučivanja o izdavanju saglasnosti za sticanje ili povećavanje kvalifikovanog udjela u društvima za faktoring i društvima za faktoring u drugom pravnom licu („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
5. Odluka o minimalnim standardima bližih uslova i načina izdavanja odobrenja za rad društava za faktoring u domaćem faktoringu („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
6. Odluka o minimalnim standardima uslova koje članovi nadzornog odbora i uprave društava za faktoring moraju ispunjavati („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
7. Odluka o minimalnim standardima kriterija i načina upravljanja rizicima društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
8. Odluka o minimalnim standardima načina obavljanja poslova interne revizije u društvima za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
9. Odluka o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvještaja društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 70/16, 85/16-ispr., 104/16),
10. Odluka o tarifi naknada društava za faktoring („Službene novine FBiH“, br. 46/18),
11. Uputstvo za popunjavanje finansijskih i ostalih izvještaja koje su društva za faktoring obvezna sastavljati za potrebe Agencije za bankarstvo Federacije BiH (broj: 4203/16 od 24.10.2016. godine),
12. Uputstvo za izradu izvještaja o izračunu kapitala društava za faktoring (broj: 4204/16 od 24.10.2016. godine).

Odluke i pravilnici FBA općeg karaktera za rad Ombudsmena

1. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine FBiH“, broj: 31/18),
2. Pravilnik o Ombudsmenu za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 46/18),
3. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem ("Službene novine FBiH", br. 62/14 i 93/15),
4. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", broj: 62/14),
5. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 81/17).

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", br. 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", broj: 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj: 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj: 56/10),
3. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
4. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", br. 58/10 i 49/11),
5. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu ("Službene novine F BiH", broj: 58/10),
6. Odluka o plaćanju, naplati i prijenosu u devizama i stranoj gotovini ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
7. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
8. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom ("Službene novine FBiH", broj: 79/10),
9. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", br. 95/13 i 99/13),
10. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj: 95/13),
11. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet ("Službene novine FBiH", broj: 95/13).

SPNiFTA

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/11).

III. OSTALI ZAKONI U FBiH RELEVANTNI ZA RAD I NADZOR POSLOVANJA SBS-a

1. Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, br. 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama ("Službene novine FBiH", br. 32/00 i 28/03),

3. Zakon o čeku ("Službene novine FBiH", broj: 32/00),
4. Zakon o mjenici ("Službene novine FBiH", br. 32/00 i 28/03),
5. Zakon o visini stope zatezne kamate ("Službene novine FBiH", br. 27/98, 51/01 i 101/16),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja ("Službene novine FBiH", br. 56/04, 68/04, 29/05, 48/11 i 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode ("Službene novine FBiH", br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13, 66/14, 86/15 i 34/18),
8. Zakon o privrednim društvima ("Službene novine FBiH", broj: 81/15)
9. Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 52/14 i 36/18),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj: 77/15),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
12. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacionom postupku ("Službene novine FBiH", broj: 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 29/03, 32/04, 42/06 i 52/18),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 83/09),
17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 64/07 i 80/11),
18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 111/12),
19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", br. 85/08, 109/12, 86/15 i 25/17),
20. Zakon o registru vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", br. 39/98, 36/99 i 33/04),
21. Zakon o Komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine FBiH" br. 39/98, 36/99, 33/04 i 6/17),
22. Zakon o radu FBiH ("Službene novine FBiH", br. 26/16 i 89/18),
23. Zakon o vijeću zaposlenika ("Službene novine FBiH", broj: 38/04),
24. Zakon o zapošljavanju stranaca ("Službene novine F BiH", broj: 111/12),
25. Zakon o investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", br. 85/08 i 25/17),
26. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", br. 22/05, 8/10 i 30/16),
27. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
28. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", broj: 15/16),
29. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
30. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 106/16 i 34/18),
31. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", br. 25/06 i 57/09),
32. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", br. 42/09, 109/12 i 30/16),
33. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),

34. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", broj: 55/12),
35. Zakon o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11, 111/12, 86/15 i 13/18),
36. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11 i 35/14),
37. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 62/09 i 42/11, 91/13 i 101/16),
38. Zakon o udruženjima i fondacijama ("Službene novine FBiH", broj: 45/02),
39. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", br. 35/09 i 42/11),
40. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", br. 70/07, 36/10, 25/12 i 34/16),
41. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", br. 55/02 i 34/07),
42. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 67/05),
43. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
44. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/01 i 48/11),
45. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 63/14),
46. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj: 45/02),
47. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj: 49/05 i 38/08),
48. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", br. 78/08 i 67/13),
49. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", br. 58/02, 19/03 i 54/04),
50. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", br. 61/01, 50/03 i 77/15)
51. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", br. 49/07),
52. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 26/16),
53. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
54. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", br. 42/02 i 19/03),
55. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10- ispr., 7/13 i 52/14),
56. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 - ispr., 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16),
57. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 9/04 i 30/04),
58. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 2/98 i 48/99),
59. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", br. 9/05),
60. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15),
61. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05 i 80/14),
62. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17),
63. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13, 59/14),

64. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
65. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 70/08),
66. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj: 80/11),
67. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", broj: 81/09),
68. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
69. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 45/02),
70. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 4/98),
71. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", broj: 14/00),
72. Zakon o federalnim upravnim taksama i Tarifi federalnih upravnih taksi ("Službene novine FBiH", br. 6/98, 8/00, 45/10, 43/13 i 98/17),
73. Zakon o unutrašnjoj trgovini ("Službene novine FBiH", br. 40/10 i 79/17),
74. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, br. 66/13 i 100/13),
75. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine FBiH“, br. 102/13, 9/14-ispr. 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18),
76. Zakon o državljanstvu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 34/16),
77. Zakon o dobrovoljnim penzijskim/mirovinskim fondovima („Sl. novine FBiH“, broj: 104/16),
78. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine FBiH“, broj: 48/16),
79. Zakon o plaćama i naknadama u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 45/10, 111/12 i 20/17),
80. Zakon o Jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 25/17),
81. Zakon o osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/17),
82. Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 32/17),
83. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine FBiH“, broj: 13/18).

IV. OSTALI ZAKONI U BiH RELEVANTNI ZA RAD I NADZOR POSLOVANJA SBS-a

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 21/09),

10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o državnoj službi u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17),
12. Zakon o radu u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17),
13. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05, 103/09 i 90/16),
14. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06, 72/07, 97/11 i 100/13),
15. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj: 42/04),
16. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 44/04),
17. Okvirni zakon o zalozima (“Službeni glasnik BiH“, br. 28/04 i 54/04),
18. Zakon o porezu na dodanu vrijednost (“Službeni glasnik BiH“, br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17),
19. Zakon o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14),
20. Zakon o carinskoj tarifi (“Službeni glasnik BiH“, broj: 58/12),
21. Zakon o carinskim prekršajima BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj: 88/05),
22. Zakon o patentu (“Službeni glasnik BiH“, broj: 53/10),
23. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13),
24. Zakon o jedinstvenom matičnom broju (“Službeni glasnik BiH“, br. 32/01, 63/08 i 103/11),
25. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16),
26. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 19/16 i 83/17),
27. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
28. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
29. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08),
30. Zakon o trezoru institucija BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 27/00 i 50/08),
31. Zakon o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda ("Službeni glasnik BiH", br. 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17),
32. Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 44/03, 52/04, 34/07, 4/08, 49/09, 32/13 i 91/17),
33. Zakon o postupku medijacije (“Službeni glasnik BiH“, broj: 37/04),
34. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora (“Službeni glasnik BiH“, broj: 52/05),
35. Zakon o akcizama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17)
36. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza (“Službeni glasnik BiH“, br. 89/05 i 62/11),
37. Zakon o prekršajima (“Službeni glasnik BiH“, br. 41/07, 18/12 i 36/14),

38. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
39. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
40. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
41. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13 i 53/16),
42. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
43. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16),
44. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
45. Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17),
46. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04),
47. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14 i 35/18),
48. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13 i 65/18),
49. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13 i 41/16),
50. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 16/01),
51. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službeni glasnik BiH", broj: 83/16),
52. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09 i 66/16),
53. Zakon o štrajku zaposlenih u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 41/16),
54. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – prečišćen tekst),
55. Zakon o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – prečišćen tekst),
56. Zakon o plaćama i naknadama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17 i 25/18),
57. Zakon o azilu („Službeni glasnik BiH“, broj: 11/16).

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 2-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 31.12.2018.

R. br.	Banka	Web adresa	Broj zaposlenih	Predsjednik uprave
1.	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	www.addiko.ba	393	Sanela Pašić
2.	ASA BANKA dd - SARAJEVO	www.asabanka.ba	213	Samir Mustafić
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	www.bbi.ba	429	Amer Bukvić
4.	INTESA SANPAOLO BANKA dd BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	562	Almir Krkalić
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA dd V.KLADUŠA	www.kib-banka.com.ba	77	Hasan Porčić
6.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	www.nlb.ba	455	Lidija Žigić
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd – SARAJEVO	www.pbs.ba	163	Hamid Pršeš
8.	PROCREDIT BANK dd – SARAJEVO	www.procreditbank.ba	147	Edin Hrnjica
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH – SARAJEVO	www.raiffeisenbank.ba	1.389	Karlheinz Dobnigg
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	www.sberbank.ba	440	Jasmin Spahić
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	www.sparkasse.ba	522	Sanel Kusturica
12.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	www.unicreditbank.ba	1.250	Dalibor Ćubela
13.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	www.unionbank.ba	195	Vedran Hadžiahmetović
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	www.vakuba.ba	172	Denis Čivgin
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	www.ziraatbosnia.com	332	Yusuf Dilaver
UKUPNO			6739	

Prilog 3-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans)

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
	AKTIVA	Iznos	% u ukupnoj aktivi	Iznos	% u ukupnoj aktivi	
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	5.794.664	28,7%	6.591.117	29,8%	114
1.a.	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	2.654.978	13,1%	2.975.624	13,4%	112
1.b.	Kamatonsni računi depozita	3.139.686	15,5%	3.615.493	16,4%	115
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.092.254	5,4%	1.150.050	5,2%	105
3.	Plasmani drugim bankama	350.980	1,7%	270.604	1,2%	77
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	13.178.860	65,2%	14.325.634	64,8%	109
4.a.	Kreditni	12.012.214	59,4%	13.211.045	59,8%	110
4.b.	Potraživanja po poslovima lizinga	98.617	0,5%	92.282	0,4%	94
4.c.	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.068.029	5,3%	1.022.307	4,6%	96
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	136.178	0,7%	154.576	0,7%	114
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	480.500	2,4%	477.533	2,2%	99
7.	Ostale nekretnine	49.441	0,2%	54.234	0,2%	110
8.	Investicije u zavisna i pridružena društva	18.401	0,1%	12.065	0,1%	66
9.	Ostala aktiva	332.157	1,6%	328.117	1,5%	99
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.223.584	6,1%	1.270.169	5,7%	104
10.a.	Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	1.166.804	5,8%	1.190.760	5,4%	102
10.b.	Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	56.780	0,3%	79.409	0,4%	140
11.	UKUPNA AKTIVA	20.209.851	100%	22.093.761	100%	109
	OBAVEZE					
12.	Depoziti	15.814.723	78,3%	17.604.487	79,7%	111
12.a.	Kamatonsni depoziti	11.358.832	56,2%	12.429.484	56,3%	109
12.b.	Nekamatonsni depoziti	4.455.891	22,0%	5.175.003	23,4%	116
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	0%	150	0%	100
13.a.	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0%	0	0%	0
13.b.	Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	0%	150	0%	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0%	0	0%	0
15.	Obaveze prema vladi	0	0%	0	0%	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmnicama	835.667	4,1%	862.931	3,9%	103
16.a.	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	184.551	0,9%	178.386	0,8%	97
16.b.	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	651.116	3,2%	684.545	3,1%	105
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	129.299	0,6%	124.181	0,6%	96
18.	Ostale obaveze	564.963	2,8%	531.807	2,4%	94
19.	UKUPNE OBAVEZE	17.344.802	85,8%	19.123.556	86,6%	110
	KAPITAL					
20.	Trajne prioritetne dionice	14.828	0,1%	8.828	0%	60
21.	Obične dionice	1.210.961	6,0%	1.290.872	5,8%	107
22.	Emisiona azija	137.290	0,7%	137.290	0,6%	100
22.a.	na trajne prioritetne dionice	88	0%	88	0%	100
22.b.	na obične dionice	137.202	0,7%	137.202	0,6%	100
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	946.263	4,7%	1.096.380	5,0%	116
24.	Kursne razlike	0	0%	0	0%	
25.	Ostali kapital	239.973	1,2%	255.355	1,2%	106
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	1,6%	181.480	0,8%	57
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	2.865.049	14,2%	2.970.205	13,4%	104
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	20.209.851	100%	22.093.761	100%	109
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	700.018	0	707.503	0	101
	UKUPNO	20.909.869	0	22.801.264	0	109

Prilog 4-Pregled aktive, kredita, depozita, kapitala i finansijskog rezultata banaka u FBiH-
31.12.2018.

R. br.	Banka	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	892.276	4,0%	590.692	4,1%	654.352	3,7%	8.760
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	496.159	2,2%	345.360	2,4%	424.840	2,4%	5.235
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	1.000.711	4,5%	703.054	4,9%	735.640	4,2%	9.117
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	2.071.313	9,4%	1.508.709	10,5%	1.550.514	8,8%	36.340
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	105.365	0,5%	55.607	0,4%	74.260	0,4%	1.591
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.155.624	5,2%	768.372	5,4%	940.562	5,3%	15.507
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	484.340	2,2%	275.688	1,9%	385.771	2,2%	3.508
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	500.527	2,3%	379.047	2,6%	251.299	1,4%	49
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.414.419	20,0%	2.608.323	18,2%	3.599.676	20,5%	84.459
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.437.085	6,5%	995.047	6,9%	1.204.780	6,8%	7.163
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.466.857	6,6%	1.042.599	7,3%	1.187.703	6,8%	19.503
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	5.970.379	27,0%	3.904.729	27,3%	4.959.922	28,2%	97.210
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	775.490	3,5%	210.942	1,5%	699.804	4,0%	533
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	308.336	1,4%	209.388	1,5%	267.403	1,5%	1.123
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	1.014.880	4,6%	728.077	5,1%	667.961	3,8%	-34.743
	UKUPNO	22.093.761	100%	14.325.634	100%	17.604.487	100%	255.355

-u 000 KM-

Prilog 5 - Izvještaj o stanju kapitala banaka u FBiH-31.12.2018.

- AKTIVNI BILANS –

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Iznos
1.	REGULATORNI KAPITAL	2.478.985
1.1.	OSNOVNI KAPITAL	2.351.425
1.1.1.	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	2.351.425
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.290.878
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290
1.1.1.3.	(-) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	-215
1.1.1.4.	Zadržana dobit prethodnih godina	238.344
1.1.1.5.	Priznata dobit ili gubitak	-34.743
1.1.1.6.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	10.296
1.1.1.7.	Ostale rezerve	876.626
1.1.1.8.	(-) Ostala nematerijalna imovina	-56.116
1.1.1.9.	(-) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjnih za povezane porezne obaveze	-101
1.1.1.10.	(-) Odgođena porezna imovina koja se može odbiti i koja ovisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-1.625
1.1.1.11.	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-12.118
1.1.1.12.	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	-97.091
1.1.2.	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	0
1.2.	DOPUNSKI KAPITAL	127.560
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	105.592
1.2.2.	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	153.706
1.2.4.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-131.724

Prilog 6-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-31.12.2018.

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA –

-u 000 KM-

R. br.	Stavke aktive bilanse	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.470.537	156.782	4.701	1.557	582	2.634.159
2.	Dugoročni krediti	9.551.211	553.727	120.324	94.710	13.046	10.333.018
3.	Ostali plasmani	508.881	598	24	135	2.276	511.914
4.	Obračunata kamata i naknada	39.323	3.368	1.888	5.611	41.479	91.669
5.	Dospjela potraživanja	25.008	14.339	8.699	238.305	705.826	992.177
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	8	240	58	29.821	30.127
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	786.819	2.851	555	358	44.542	835.125
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	13.381.779	731.673	136.431	340.734	837.572	15.428.189
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	263.541	60.897	39.393	201.152	837.571	1.402.554
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	225.015	64.174	71.758	191.399	711.070	1.263.416
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	146.333	33.295	4.704	44.827	126.031	355.190
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	89.849	21.402	4.355	9.461	23.288	148.355
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						216.699
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						7.935.741
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						23.363.930

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OSIHURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14. a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.913.303
14. b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicijskim rejtingom	1.670.897
14. c	Materijalna i nematerijalna imovina	499.822
14. d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	6.708
14. e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14. f	Potraživanja za više uplaćene porezne obaveze	22.233
14. g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	80.329
14. h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	742.449
	UKUPNO pozicija 14	7.935.741
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	204.811

Prilog 6a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-31.12.2018.

– KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	Vanbilansne stavke	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	396.868	29.741	2.227	89	0	428.925
2.	Činidbene garancije	682.351	66.219	1.379	4.576	122	754.647
3.	Nepokriveni akreditivi	52.272	2.332	40	0	0	54.644
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.960.318	88.909	293	127	255	2.049.902
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	17.070	245	406		16	17.737
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	3.108.879	187.446	4.345	4.792	393	3.305.855
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	60.971	12.075	796	2.865	393	77.100
8.	REZERVISANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	32.336	2.548	1.230	4.495	253	40.862
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	38.499	10.477	100	132	141	49.349
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.697	8.413	13	1	1	33.125
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						17.322
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						673.232
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.979.087
6a.	Iznos potencijalnih obaveza osiguranih novčanim depozitom						60.299
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						647.982

Prilog 7-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-31.12.2018.

-u 000 KM-

R. br	Opis	31.12.2017.	%	31.12.2018.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA	Iznos	%	Iznos	%	
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.653	0,3%	4.525	0,4%	171
2)	Plasmani drugim bankama	1.481	0,1%	2.461	0,2%	166
3)	Kreditni i poslovi lizinga	669.651	65,3%	657.927	62,6%	98
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	3.260	0,3%	3.515	0,3%	108
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	812	0,1%	0	0,0%	0
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	3	0,0%	1	0,0%	33
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	76.688	7,5%	72.937	6,9%	95
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	754.548	73,6%	741.366	70,4%	98
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	124.706	12,1%	104.053	9,9%	83
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0%	0	0,0%	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0%	0	0,0%	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	10.846	1,1%	9.089	0,9%	84
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	7.895	0,8%	7.790	0,7%	99
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	6.538	0,6%	9.121	0,9%	140
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	149.985	14,6%	130.053	12,4%	87
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	604.563	59,0%	611.313	58,0%	101
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	53.539	5,2%	60.374	5,8%	113
b)	Naknade po kreditima	11.710	1,1%	10.707	1,0%	91
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	21.759	2,1%	22.530	2,1%	104
d)	Naknade za izvršene usluge	269.292	26,3%	294.707	28,0%	109
e)	Prihod iz poslova trgovanja	438	0%	308	0,0%	70
f)	Ostali operativni prihodi	64.802	6,3%	51.169	4,9%	79
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	421.540	41,0%	439.795	41,8%	104
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezervisanja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađ	112.074	10,9%	108.662	10,3%	97
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	114.096	11,1%	126.225	12,0%	111
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	226.170	22,0%	234.887	22,3%	104
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plaća i doprinosa	248.113	24,2%	256.407	24,4%	103
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	157.670	15,4%	153.348	14,6%	97
3)	Ostali operativni troškovi	121.689	11,9%	116.784	11,1%	100
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	527.472	51,5%	526.539	50,1%	100
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	753.642	73,5%	761.426	72,4%	101
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	279.658	27,2%	324.384	30,9%	116
5.	GUBITAK	7.197	0,7%	34.702	3,3%	482
6.	POREZI	32.452	0%	34.293	0,0%	106
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	712	0%	407	0,0%	57
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	748	0%	441	0,0%	59
9.	NETO-DOBIT 4.-6.	247.261	24,1%	290.098	27,6%	117
10.	NETO-GUBITAK 4.-6.	7.288	0,7%	34.743	3,3%	477
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	239.973	0	255.355	0	106

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 8-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 31.12.2018.

R. br.	Naziv MKO	Direktor	Datum izdavanja licence	Broj zaposlenih	Web adresa
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	Alma Delić v.d.	04.02.2008.	288	www.eki.ba
2.	MKF "EKI" Sarajevo	Sadina Bina v.d.	20.08.2007.	212	www.eki.ba
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	Džavid Sejfović	04.02.2008.	75	www.lider.ba
4.	"LOK MKF" Sarajevo	Elma Čardaklija - Bašić	04.02.2008.	74	www.lok.ba
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	Jakob Finci	09.10.2007.	6	www.melaha.ba
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	Safet Husić	09.07.2007.	174	www.mi-bospo.org
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	Sanin Čampara	19.03.2008.	125	www.mikra.ba
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	Ferida Softić	20.08.2007.	30	www.mikroaldi.org
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	Senad Sinanović	20.08.2007.	294	www.partner.ba
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	Edina Hadžimurtezić	10.12.2007.	9	www.mfi.ba
11.	MKF "SANI" Zenica	Sulejman Haračić	09.10.2007.	5	-
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	Samir Bajrović	20.08.2007.	169	www.microsunrise.ba
Ukupno				1461	

Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-31.12.2018.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2017.	%	31.12.2018.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	21.989	5,2	48.291	11,1	220
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	9.516	2,3	33.993	7,7	357
1b)	Kamatonosni računi depozita	12.473	3,0	14.298	3,4	115
2.	Plasmani bankama	1.210	0,3	210	0,0	17
3.	Kreditni	329.758	78,6	322.370	74,4	98
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-2.716	-0,7	-2.232	-0,5	82
3b)	Neto krediti (3-3a)	327.042	77,9	320.137	73,9	98
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.383	6,8	24.918	5,8	88
5.	Dugoročne investicije	33.061	7,9	33.061	7,6	100
6.	Ostala aktiva	8.062	1,9	6.900	1,6	86
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	-158	-0,0	-135	-0,0	85
8.	Ukupno aktiva	419.589	100	433.382	100	103
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	86.518	20,6	69.189	16,0	80
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	90.622	21,6	108.781	25,1	120
11.	Ostale obaveze	21.215	5,1	21.647	5,0	102
12.	Ukupno obaveze	198.355	47,3	199.617	46,1	101
13.	Donirani kapital	45.851	10,9	48.076	11,1	105
14.	Osnovni kapital	3.820	0,9	3.820	0,9	100
15.	Višak prihoda nad rashodima	231.183	55,1	243.189	56,1	105
15a)	za prethodne godine	214.123	51,0	230.646	53,2	108
15b)	za tekuću godinu	17.060	4,1	12.543	2,9	74
16.	Manjak prihoda nad rashodima	61.352	14,6	62.021	14,3	101
16a)	za prethodne godine	61.279	14,6	61.278	14,1	100
16b)	za tekuću godinu	73	0,0	743	0,2	1018
17.	Ostale rezerve	1.732	0,4	701	0,1	40
18.	Ukupno kapital	221.234	52,7	233.765	53,9	106
19.	Ukupno pasiva	419.589	100	433.382	100	103
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	110.188		105.151		95
	- komisioni poslovi	366		421		115

Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-31.12.2018.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2017.	%	31.12.2018.	%	Indeks
	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	24.841	23,1	9.107	6,2	37
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	24.841	23,1	9.107	6,2	37
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0,0	0	0,0	-
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	-
3.	Kreditni	81.396	75,8	134.551	91,6	165
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-542	-0,5	-672	-0,5	124
3b)	Neto krediti (3-3a)	80.854	75,3	133.879	91,1	166
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	430	0,4	1.751	1,2	407
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	-
6.	Ostala aktiva	1.243	1,2	2.270	1,5	183
7.	Minus: rezervis. na ost. stavke aktive, osim kredita	30	0,0	36	0,0	120
8.	Ukupno aktiva	107.338	100	146.971	100	137
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	18.273	17,0	33.197	22,6	182
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	50.583	47,1	68.515	46,6	135
11.	Ostale obaveze	4.656	4,4	6.155	4,2	132
12.	Ukupno obaveze	73.512	68,5	107.867	73,4	147
13.	Donirani kapital	0	0,0	0	0,0	-
14.	Osnovni kapital	30.600	28,5	30.600	20,8	100
15.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	-
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	1.317	1,2	6.504	4,4	494
16a)	prethodnih godina	1.017	0,9	1.225	0,8	120
16b)	tekuće godine	300	0,3	5.279	3,6	1760
17.	Zakonske rezerve	1.909	1,8	2.000	1,4	105
18.	Ostale rezerve	0	0,0	0	0,0	-
19.	Ukupno kapital	33.826	31,5	39.104	26,6	116
20.	Ukupno pasiva	107.338	100	146.971	100	137
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	420		1.506		359
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 31.12.2018.

-u 000 KM-

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfolija	Iznos kapitala	Višak (manjak) prihoda nad rashodima/ neto dobit (gubitak)	Plasmani u periodu 01.01.-31.12.2018.
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	146.971	134.551	39.104	5279	130.964
2.	MKF "EKI" Sarajevo	87.319	25.929	67.275	-505	12.506
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	20.771	20.103	11.321	361	21.331
4.	"LOK MKF" Sarajevo	10.084	5.708	2.855	137	3.437
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	1.293	814	523	8	706
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	64.790	59.436	23.909	1.955	63.406
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	38.611	30.704	8.752	1.295	34.286
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	6.929	6.486	4.967	207	6.718
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	146.447	128.862	85.590	9.753	117.440
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	1.885	1.733	1.554	-168	2.362
11.	MKF "SANI" Zenica	466	407	225	1	562
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	54.787	42.187	26.794	2.595	55.954
Ukupno		580.353	456.920	272.869	20.918	449.672

Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-31.12.2018.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 31.12.2017.	%	Za period 01.01. - 31.12.2018.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	13	0,0	12	0,0	92
1.2.	Kamate na plasmane bankama	10	0,0	13	0,0	130
1.3.	Kamate na kredite	66.468	97,9	62.360	98,0	94
1.4.	Ostali finansijski prihod	1.425	2,1	1.225	2,0	86
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	67.916	100	63.610	100	94
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	8.125	93,9	7.727	91,8	95
2.2.	Ostali finansijski rashodi	531	6,1	692	8,2	130
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	8.656	100	8.419	100	97
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	59.260	n/a	55.191	n/a	93
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	7.368	90,6	6.631	95,1	90
4.2.	Ostali operativni prihodi	768	9,4	345	4,9	45
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	8.136	100	6.976	100	86
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	36.912	64,9	36.698	64,7	99
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	10.999	19,3	10.178	17,8	92
5.3.	Ostali operativni troškovi	8.939	15,8	9.837	17,5	111
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	56.850	100	56.713	100	100
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	3.528	n/a	2.760	n/a	78
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	7.018	n/a	2.694	n/a	39
8.	Vanredni prihodi	11.975	n/a	13.737	n/a	115
9.	Vanredni rashodi	725	n/a	792	n/a	108
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	18.268	n/a	15.639	n/a	86

Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-31.12.2018.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 31.12.2017.	%	Za period 01.01. - 31.12.2018.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0,0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0,0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	9.146	99,9	19.701	99,9	215
1.4.	Ostali finansijski prihod	8	0,1	13	0,1	163
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	9.154	100	19.714	100	215
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	2.459	95,2	3.514	93,5	143
2.2.	Ostali finansijski rashodi	125	4,8	246	6,5	197
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	2.584	100	3.760	100	146
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	6.570	n/a	15.954	n/a	243
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	723	91,6	1.578	90,7	218
4.2.	Ostali operativni prihodi	66	8,4	162	9,3	245
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	789	100	1.740	100	221
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	3.745	66,8	7.095	68,1	189
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	873	15,6	1.606	15,4	184
5.3.	Ostali operativni troškovi	987	17,6	1.719	16,5	174
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	5.605	100	10.420	100	186
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	614	n/a	1.271	n/a	207
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	1.140	n/a	6.003	n/a	527
8.	Vanredni prihodi	57	n/a	65	n/a	114
9.	Vanredni rashodi	850	n/a	169	n/a	20
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	347	n/a	5.899	n/a	1.700
11.	POREZ	47	n/a	620	n/a	1.343
12.	Neto dobit/gubitak	300	n/a	5.276	n/a	1.756

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 31.12.2018.

R. br.	Naziv lizing društva	Direktor	Datum izdavanja licence	Broj stalno zaposlenih	Web adresa
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	Aida Rifelj	22.03.2010.	7	www.asa-leasing.ba
2.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Kreics Maris	01.06.2018.	19	www.mogo.ba
3.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	Denis Silajdžić	19.03.2010.	7	www.nbleasing.ba
4.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Dejan Stupar	28.05.2015.	18	www.porscheleasing.ba
5.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Munir Čengić	19.01.2010.	35	www.rlbh.ba
6.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Elma Hošo	11.02.2010.	21	www.s-leasing.ba
7.	VB LEASING d.o.o Sarajevo	Slobodan Vujić	12.01.2010.	11	www.vbleasing.ba
Ukupno				118	

Prilog 15-Pregled vlasničke strukture lizing društava-31.12.2018.

R. br.	Lizing društvo	Ime-naziv vlasnika	% učešća
1.	ASA LEASING d.o.o. Sarajevo	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	82,8
		ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,2
2.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Pole Alberts, Riga, Latvija	100
3.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	NLB d.d. Ljubljana	100
4.	PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100
5.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	100
6.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51,0
		SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49,0
7.	VB LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100

Prilog 16-Zbirni bilans stanja lizing društava-31.12.2018.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5/3
		Iznos	% u ukupnoj aktivni	Iznos	% u ukupnoj aktivni	31.12.2018/ 31.12.2017
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	13.738	5,3%	13.969	4,7%	102
2.	Plasmani bankama	16.953	6,5%	17.235	5,8%	102
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto (3a-3b-3c-3d)	176.007	67,6%	214.674	72,2%	122
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	192.488	74,0%	233.535	78,6%	121
3b)	Rezerve za gubitke	2.078	0,8%	897	0,3%	43
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	14.275	5,5%	17.794	6,0%	125
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	128	0,0%	170	0,1%	133
4.	Potraživanja od supsidijarnih lica	2	0,0%	2	0,0%	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	29.606	11,4%	36.485	12,3%	123
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	4.864	1,9%	4.848	1,6%	100
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog lizinga	43.673	16,8%	48.482	16,3%	111
5c)	Ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	3.874	1,5%	3.748	1,3%	97
5d)	Ispravka vrijednosti-operativni lizing	15.057	5,8%	13.097	4,4%	87
6.	Dugoročne investicije	291	0,1%	203	0,1%	70
7.	Ostala aktiva (7a+7b)	23.607	9,1%	14.586	4,9%	62
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	13.449	5,2%	6.253	2,1%	46
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	15.345	5,9%	12.130	4,1%	79
7a2)	Rezerve za zajmove	1.896	0,7%	5.877	2,0%	310
7b)	Zalihe	3.087	1,2%	1.339	0,5%	43
7c)	Ostala aktiva	7.071	2,7%	6.994	2,4%	99
	UKUPNA AKTIVA	260.204	100,0%	297.154	100,0%	114
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	209.085	80,4%	252.389	84,9%	121
9a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	0	0,0%	0	0,0%	100
9b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	209.275	80,4%	252.729	85,0%	121
9c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	190	0,1%	340	0,1%	179
10.	Ostale obaveze	10.329	4,0%	7.997	2,7%	77
	UKUPNO OBAVEZE	219.414	84,3%	260.386	87,6%	119
11.	Osnovni kapital	34.004	13,1%	33.925	11,4%	100
12.	Rezerve	576	0,2%	4.547	1,5%	789
13.	Akumulirana dobit/gubitak	6.210	2,4%	-1.704	-0,6%	n/a
	UKUPNO KAPITAL	40.790	15,7%	36.768	12,4%	90
	UKUPNO PASIVA	260.204	100,0%	297.154	100,0%	114
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	95.111	36,6%	84.175	28,3%	89
	Novi otpis (+)	995	0,4%	896	0,3%	90
	Naplata (-)	6.069	2,3%	4.101	1,4%	68
	Trajni otpis (-)	5.862	2,3%	8.033	2,7%	137
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	84.175	32,3%	72.937	24,5%	87

Prilog 17-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 31.12.2018.

R. br.	Lizing društvo	Bilansna suma		Potraživanja po fin.lizingu		Neto stanje sredstava datih u oper. lizing		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
1.	ASA Leasing d.o.o. Sarajevo	2.405	0,8%	50	0,0%	0	0,0%	-805
2.	Mogo d.o.o. Sarajevo	1.734	0,6%	1.388	0,7%	0	0,0%	-1.007
3.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.377	3,1%	268	0,1%	0	0,0%	2.085
4.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	87.363	29,4%	62.656	29,2%	21.128	59,7%	754
5.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	121.259	40,8%	85.304	39,7%	10.641	30,1%	1.414
6.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	65.296	22,0%	59.259	27,6%	3.331	9,4%	1.454
7.	VB Leasing Leasing d.o.o. Sarajevo	9.720	3,3%	5.749	2,7%	285	0,8%	-598
	Ukupno	297.154	100%	214.674	100%	35.385	100%	3.297

Prilog 18-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove finansijskog lizinga-31.12.2018.

-u 000KM-

R. br.	Lizing društvo/ banka	Ukupni kapital	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u 2018.	Rang plasmanima u 2018.	Broj ugovora u 2018.	Rang po broju ugovora u 2018.
1.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	2.200	4.	-805	5.	0	-	0	-
2.	Mogo d.o.o. Sarajevo	466	7.	-1.007	7.	1.474	5.	209	5.
3.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	9.082	2.	2.085	1.	0	-	0	-
4.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	2.371	6.	754	4.	65.957	1.	1.790	1.
5.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	12.865	1.	1.414	3.	54.139	2.	1.190	2.
6.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	7.091	3.	1.454	2.	37.424	3.	687	3.
7.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	2.693	5.	-598	6.	0	-	0	-
	Ukupno (sektor)	36.768		3.297		158.994		3.876	
8.	UniCredit Bank d.d. Mostar	-	-	-	-	33.752	4.	492	4.
	Ukupno (sistem)					192.746		4.368	

Prilog 19-Pregled rezervi za finansijski lizing-31.12.2018.

-u 000 KM-

Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Rezerve			
							Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4	5	6	7	8=6*3	9=7*3	10	11=8+9+10
0-60	0,50%	0,50%	210.609	2.280	33.721	880	169	4	152	325
60-90	10%	10%	1.734	0	191	0	19	0	0	19
90-180	50%	50%	414	41	60	19	30	10	80	120
preko 180	100%	75%	427	0	427	0	427	6	0	433
preko 360	100%	100%	0	66	0	6	0	0	0	0
Ukupno			213.184	2.387	34.399	905	645	20	232	897

Prilog 20-Pregled rezervi za zajmove-31.12.2018.

-u 000 KM-

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4=3*2	5	6=4+5
0-60	0,05%	6.256	3	0	3
60-90	5%	0	0	0	0
90-180	10%	0	0	0	0
180-270	30%	0	0	0	0
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	5.874	5.874	0	5.874
Ukupno		12.130	5.877	0	5.877

Prilog 21-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-31.12.2018.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		Indeks 7=5/3
		Iznos	% u ukupnim prihodima /rashodima	Iznos	% u ukupnim prihodima /rashodima	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5/3
		Iznos	% u ukupnim prihodima /rashodima	Iznos	% u ukupnim prihodima /rashodima	31.12.2018 / 31.12.2017
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata	14.192	42,3%	11.189	34,5%	79
1a)	Kamate po finansijskom lizingu	10.074	30,0%	9.223	28,4%	92
1b)	Kamate na plasmane bankama	220	0,7%	318	1,0%	145
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	661	2,0%	625	1,9%	95
1d)	Ostali prihodi po kamatama	3.237	9,6%	1.023	3,2%	32
2.	Rashodi po kamatama	3.369	12,1%	3.234	11,4%	96
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	3.261	11,7%	3.135	11,0%	96
2b)	Naknade za obradu kredita	105	0,4%	99	0,3%	94
2c)	Ostali rashodi po kamatama	3	0,0%	0	0,0%	0
3.	Neto prihodi od kamata	10.823	32,3%	7.955	24,5%	74
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	19.356	57,7%	21.250	65,5%	110
4a)	Naknade za izvršene usluge	4	0,0%	5	0,0%	125
4b)	Naknada za operativni najam	10.723	32,0%	12.614	38,9%	118
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	1	0,0%	128	0,4%	n/a
4d)	Ostali operativni prihodi	8.628	25,7%	8.503	26,2%	99
4d1)	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	3.751	11,2%	3.901	12,0%	104
4d2)	Prihodi od opomena	359	1,1%	179	0,6%	50
4d3)	Ostalo	4.518	13,5%	4.423	13,6%	98
5.	Operativni rashodi	24.566	87,9%	25.240	88,9%	103
5a)	Troškovi plaća i doprinosa	5.102	18,2%	6.295	22,2%	123
5b)	Troškovi poslovnog prostora	8.771	31,4%	9.681	34,1%	110
5c)	Ostali troškovi	10.693	38,2%	9.264	32,6%	87
6.	Troškovi rezervi za gubitke	22	0,1%	-98	n/a	n/a
7.	Dobit prije poreza	5.591	20,0%	4.063	12,5%	73
8.	Porez na dobit	599	1,8%	766	2,4%	128
9.	Neto dobit	4.992	14,9%	3.297	10,2%	66

PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR

Prilog 22-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 31.12.2018.

R. br.	Naziv društva	Direktor	Datum izdavanja licence	Br. zaposl.	Web adresa	Ime – Naziv vlasnika	Udio
1.	Batagon factoring d.o.o. Sarajevo	Đenan Bogdanić	28.12.2017.	4	www.batagon-factoring.ba	Batagon International AG, Zug, Švicarska	100%

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba**